

21.2.2024

A9-0220/137

Pakeitimas 137

Pascal Canfin

Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto vardu

Pranešimas

César Luena

Gamtos atkūrimas

(COM(2022)0304 – C9-0208/2022 – 2022/0195(COD))

A9-0220/2023

Pasiūlymas dėl reglamento

–

EUROPOS PARLAMENTO PAKEITIMAI*

Komisijos pasiūlymas

**EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS
REGLAMENTAS (ES) 2024/...**

... m. ... d.

dėl gamtos atkūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/869

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

* Pakeitimai: naujas ar pakeistas tekstas žymimas pusjuodžiu kursyvu, o išbrauktas tekstas nurodomas simboliu ■ .

perdavus teisėkūros procedūra priimamo akto projektą nacionaliniams parlamentams,
atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹,
atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę²,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros³,

¹ OL C 140, 2023 4 21, p. 46.

² OL C 157, 2023 5 3, p. 38.

³ ... m. ... d. Europos Parlamento pozicija [(OL ...)] / (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir ... m. ... d. Tarybos sprendimas.

kadangi:

- (1) būtina Sąjungos lygmeniu nustatyti ekosistemų atkūrimo taisykles, kad visoje Sąjungos teritorijoje būtų užtikrintas biologinės įvairovės turtingos ir atsparios gamtos atsigavimas. Ekosistemų atkūrimas taip pat padeda siekti Sąjungos klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų;
- (2) 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikate „Europos žaliasis kursas“ (toliau – Europos žaliasis kursas) nustatytas plataus užmojo veiksmų planas, kaip pertvarkyti Sąjungą į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kuria siekiama apsaugoti, tausoti ir stiprinti Sąjungos gamtinį kapitalą ir apsaugoti piliečių sveikatą bei gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio. Įgyvendinant Europos žaliąjį kursą, 2020 m. gegužės 20 d. Komisijos komunikate „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos gražinimas į savo gyvenimą“ išdėstyta 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija;

- (3) Sąjunga ir jos valstybės narės yra Biologinės įvairovės konvencijos⁴ šalys. Kaip Biologinės įvairovės konvencijos šalys Sąjunga ir jos valstybės narės yra įsipareigojusios laikytis ilgalaikės strateginės vizijos, priimtos 2010 m. spalio 18–29 d. įvykusiame dešimtajame tos konvencijos šalių konferencijos susitikime Sprendimu X/2 „2011–2020 m. strateginis biologinės įvairovės išsaugojimo planas“, pagal kurią ne vėliau kaip 2050 m. biologinė įvairovė turi būti vertinama, saugoma, atkurama ir išmintingai naudojama, išsaugant ekosistemines paslaugas, išlaikant sveiką planetą ir užtikrinant visiems žmonėms būtiną naudą;

⁴ OL L 309, 1993 12 13, p. 3.

- (4) *2022 m. gruodžio 7–19 d. vykusiame penkioliktajame Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijos susitikime priimtoje Pasaulinėje biologinės įvairovės strategijoje nustatyti į veiksmus orientuoti pasauliniai tikslai, kurių siekiant reikia imtis skubių veiksmų per dešimtmetį iki 2030 m. 1 tikslas – užtikrinti, kad visoms teritorijoms būtų taikomi teritorijų planavimo ir (arba) veiksmingo valdymo procesai, kurie būtų dalyvaujamojo pobūdžio, integruoti ir apimtų biologinę įvairovę, atsižvelgiant į žemės ir jūrų naudojimo pokyčius; pasiekti, kad ne vėliau kaip 2030 m. didelės biologinės įvairovės svarbos teritorijų, įskaitant didelio ekologinio vientisumo ekosistemas, nykimas taptų artimas nuliui, kartu gerbiant čiabuvių tautų ir vietos bendruomenių teises, kaip nustatyta Jungtinių Tautų (JT) deklaracijoje dėl čiabuvių tautų teisių. 2 tikslas – užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2030 m. būtų veiksmingai atkuriamas bent 30 % nualintų sausumos, vidaus vandenų ir jūrų bei pakrantės ekosistemų, siekiant pagerinti biologinę įvairovę ir ekosistemų funkcijas bei ekosistemines paslaugas, ekologinį vientisumą ir jungtis. 11 tikslas – atkurti, išlaikyti ir didinti gamtos indėlį į žmonių gerovę, įskaitant ekosistemų funkcijas ir ekosistemines paslaugas, pavyzdžiui, oro, vandens ir klimato, dirvožemio būklės, apdulkinimo ir ligų rizikos mažinimo reguliavimą, taip pat apsaugą nuo gamtinių pavojų ir gaivalinių nelaimių, taikant gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir (arba) ekosisteminius metodus, siekiant naudoti visiems žmonėms ir gamtai. Pasaulinė biologinės įvairovės strategija sudarys sąlygas daryti pažangą siekiant į rezultatus orientuotų 2050 m. tikslų;*

- (5) JT darnaus vystymosi tikslai, visų pirma 14.2, 15.1, 15.2 ir 15.3 tikslai, susiję su poreikiu užtikrinti sausumos ir vidaus gėlo vandens ekosistemų ir jų teikiamų ekosisteminių paslaugų, visų pirma miškų, šlapynių, kalnų ir sausringų žemių, išsaugojimą, atkūrimą ir tausų naudojimą;
- (6) savo 2019 m. kovo 1 d. rezoliucijoje JT Generalinė Asamblėja 2021–2030 m. paskelbė JT ekosistemų atkūrimo dešimtmečiu, siekdama remti ir didinti pastangas siekiant užkirsti kelią ekosistemų būklės blogėjimui visame pasaulyje, jį sustabdyti ir tą būklę gerinti, taip pat didinti informuotumą apie ekosistemų atkūrimo svarbą;
- (7) 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija siekiama užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2030 m. Europos biologinė įvairovė atsigautų žmonių, planetos, klimato ir mūsų ekonomikos labui. Joje nustatytas plataus užmojo ES gamtos atkūrimo planas, kuriame numatyti keli pagrindiniai įsipareigojimai, įskaitant įsipareigojimą pateikti pasiūlymą dėl teisiškai privalomų ES gamtos atkūrimo tikslų, kad būtų atkurtos nualintos ekosistemos, visų pirma tos, kuriose yra didžiausias anglies dioksido surinkimo ir saugojimo potencialas, ir kad būtų užkertamas kelias gaivalinių nelaimių padariniams ir jie būtų mažinami;

- (8) Europos Parlamentas savo 2021 m. birželio 9 d. rezoliucijoje dėl 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijos labai palankiai įvertino įsipareigojimą parengti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuris apimtų teisiškai privalomus gamtos atkūrimo tikslus, taip pat laikėsi nuomonės, kad, be bendro atkūrimo tikslo, turėtų būti įtraukti su ekosistemomis, buveinėmis ir rūšimis susiję atkūrimo tikslai, apimantys miškus, pievas, šlapynes, durpynus, apdulkinguosius, laisvai tekančias upes, pakrančių zonas ir jūrų ekosistemas;
- (9) savo 2020 m. spalio 23 d. išvadose Taryba pripažino, kad užkirsti kelią tolesniam dabartinės biologinės įvairovės ir gamtos būklės blogėjimui bus labai svarbu, tačiau to nepakaks, kad gamta būtų grąžinta į mūsų gyvenimą. Taryba dar kartą patvirtino, kad reikia platesnių užmojų gamtos atkūrimo srityje, kaip siūloma naujame ES gamtos atkūrimo plane, į kurį įtrauktos priemonės, kuriomis siekiama apsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę už saugomų teritorijų ribų. Taryba taip pat pareiškė laukianti pasiūlymo dėl teisiškai privalomų gamtos atkūrimo tikslų ir jo poveikio vertinimo;

- (10) 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje nustatytas įsipareigojimas teisiškai apsaugoti ne mažiau kaip 30 % Sąjungos sausumos, įskaitant vidaus vandenį, ir 30 % jūros teritorijos, iš kurių bent trečdaliui turėtų būti taikoma griežta apsauga, įskaitant visus likusius neliestus miškus ir sengires. 2022 m. Komisijos bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais parengtuose papildomų saugomų teritorijų nustatymo kriterijuose ir gairėse (toliau – kriterijai ir gairės) pabrėžiama, kad jei atkurtos teritorijos visiškai atitinka saugomų teritorijų kriterijus arba tikimasi, kad jos juos atitiks, kai pasijus visas atkūrimo poveikis, tos atkurto teritorijos taip pat turėtų prisidėti prie Sąjungos tikslų, susijusių su saugomomis teritorijomis, įgyvendinimo. Be to, kriterijuose ir gairėse pabrėžiama, kad saugomos teritorijos gali būti reikšmingas indėlis į 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje nustatytų atkūrimo tikslų įgyvendinimą, nes jose sudaromos sąlygos sėkmingai įgyvendinti atkūrimo pastangas. Tai ypač pasakytina apie teritorijas, kurios gali natūraliai atsigauti sustabdant arba apribojant tam tikrą žmogaus veiklos keliamą pavojų. Tam tikrais atvejais pakaks griežtos tokių teritorijų, įskaitant jūrų aplinką, apsaugos, kad būtų atkurto jose esančios gamtinės vertybės. Be to, kriterijuose ir gairėse pabrėžiama, jog tikimasi, kad visos valstybės narės prisidės prie 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje nustatytų Sąjungos tikslų, susijusių su saugomomis teritorijomis, įgyvendinimo tokia apimtimi, kuri yra proporcinga jose esančioms gamtinėms vertybėms ir gamtos atkūrimo potencialui;

- (11) 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje nustatytas tikslas užtikrinti, kad saugomų buveinių ir rūšių išsaugojimo tendencijos arba būklė neprastėtų ir kad bent 30 % rūšių ir buveinių, kurios šiuo metu nėra palankios būklės, patektų į tą kategoriją arba būtų matoma didelė teigiama tendencija, kad ne vėliau kaip 2030 m. jos galėtų patekti į tą kategoriją. Gairėse, kurias Komisija parengė bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, kad padėtų pasiekti šių tikslų, pabrėžiama, jog tikėtina, kad reikės dėti pastangas daugumai tų buveinių ir rūšių išsaugoti ir atkurti, t. y. ne vėliau kaip 2030 m. sustabdyti dabartines neigiamas tendencijas arba išlaikyti dabartines stabilias ar gerėjančias tendencijas, arba užkirsti kelią buveinių ir rūšių, kurių išsaugojimo būklė yra palanki, nykimui. Tose gairėse taip pat pabrėžiama, kad tos atkūrimo pastangos pirmiausia turi būti planuojamos, įgyvendinamos ir koordinuojamos nacionaliniu ar regioniniu lygmenimis ir kad atrenkant rūšis ir buveines, kurių būklė turi būti pagerinta ne vėliau kaip 2030 m., ir teikiant joms pirmenybę, turi būti siekiama sinergijos su kitais Sąjungos ir tarptautiniais tikslais, visų pirma aplinkos ir klimato politikos tikslais;

- (12) 2020 m. spalio 15 d. Komisijos ataskaitoje dėl gamtos būklės Europos Sąjungoje (toliau – 2020 m. gamtos būklės ataskaita) pažymėta, kad Sąjungai dar nepavyko sustabdyti saugomų buveinių tipų ir rūšių, kurių išsaugojimas kelia susirūpinimą Sąjungai, nykimo. Ši nykimą daugiausia lemia ekstensyviojo žemės ūkio atsisakymas, intensyvesnė valdymo praktika, hidrologinių režimų keitimas, urbanizacija ir tarša, taip pat netvari miškininkystės veikla ir rūšių eikvojimas. Be to, didelę ir vis augančią grėsmę vietinei Sąjungos faunai ir florai kelia invazinės svetimos rūšys ir klimato kaita;
- (13) *įgyvendinant Europos žaliąjį kursą bus laipsniškai vykdoma esminė Sąjungos ir jos valstybių narių ekonomikos pertvarka, o tai savo ruožtu turės didelį poveikį Sąjungos išorės veiksams. Svarbu, kad Sąjunga naudotųsi savo prekybos politika ir plačiu prekybos susitarimų tinklu, kad bendradarbiautų su partneriais aplinkos ir biologinės įvairovės apsaugos srityje ir pasauliniu mastu, propaguodama vienodas sąlygas;*

- (14) tikslinga nustatyti visa apimančią ekosistemų atkūrimo tikslą, kad būtų skatinami ekonominiai ir visuomeniniai pokyčiai, kokybiškų darbo vietų kūrimas ir tvarus augimas. Biologinės įvairovės turtingos ekosistemos, pavyzdžiui, šlapynės, gėlas vanduo, miškai, taip pat žemės ūkio, retai augalais apaugusios, jūrų, pakrančių ir miestų ekosistemos, jeigu jos yra geros būklės, teikia įvairias esmines ekosistemines paslaugas, o nualintų ekosistemų atkūrimo iki geros būklės visose sausumos ir jūros teritorijose nauda gerokai viršija atkūrimo išlaidas. Šios paslaugos teikia įvairiopus socialinės ir ekonominės naudos, priklausomai nuo ekonominių, socialinių, kultūrinių, regioninių ir vietos ypatumų;
- (15) 2021 m. kovo mėn. 52-ojoje sesijoje JT Statistikos komisija patvirtino Aplinkos ekonominių sąskaitų sistemą – Ekosistemų apskaitą (toliau – SEEA EA). SEEA EA – tai integruota ir išsami statistikos sistema, skirta duomenims apie buveines ir kraštovaizdžius organizuoti, ekosistemų mastui, būklei ir ekosisteminiams paslaugoms vertinti, ekosistemų išteklių pokyčiams stebėti ir tai informacijai susieti su ekonomine ir kita žmogaus veikla;

- (16) biologine įvairove turtingų ekosistemų užtikrinimas ir kova su klimato kaita yra glaudžiai tarpusavyje susiję. Gamta ir gamtos procesais pagrįsti sprendimai, įskaitant natūralias anglies sankaupas ir absorbentus, labai svarbūs kovojant su klimato krize. Kartu klimato krizė jau yra sausumos bei jūrų ekosistemų pokyčius skatinantis veiksnys, ir Sąjunga turi pasirengti vis intensyvesniam, dažnesniam ir plintančiam jos poveikiui. Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos (toliau – IPCC) specialiojoje ataskaitoje dėl visuotinio atšilimo 1,5 °C poveikio nurodyta, kad tam tikras poveikis gali būti ilgalaikis arba negrįžtamas. Šeštojoje IPCC vertinimo ataskaitoje teigiama, kad ekosistemų atkūrimas bus labai svarbus padedant kovoti su klimato kaita ir mažinant apsirūpinimo maistu saugumui kylančią riziką. Tarpvyriausybinė mokslinė politinė biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platforma (toliau – IPBES) savo 2019 m. visuotinio biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų vertinimo ataskaitoje nurodė, kad klimato kaita yra pagrindinis gamtos pokyčius skatinantis veiksnys ir kad yra tikėtina, jog klimato kaitos poveikis ateinančiais dešimtmečiais didės ir kai kuriais atvejais viršys kitų ekosistemų pokyčius lemiančių veiksnių, pavyzdžiui, pakeisto žemės ir jūros naudojimo, poveikį;

- (17) Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2021/1119⁵ nustatytas privalomas Sąjungos poveikio klimatui neutralumo ne vėliau kaip 2050 m. tikslas ir tai, kad vėliau būtina pasiekti neigiamą išmetamųjų teršalų kiekį, teikti pirmenybę sparčiam ir nuspėjamam išmetamųjų teršalų kiekio mažinimui ir kartu didinti absorbentais pašalinamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Ekosistemų atkūrimu galima reikšmingai prisidėti prie natūralių absorbentų išsaugojimo, valdymo ir gerinimo, taip pat prie biologinės įvairovės didinimo, kartu kovojant su klimato kaita. Reglamente (ES) 2021/1119 taip pat reikalaujama, kad atitinkamos Sąjungos institucijos ir valstybės narės užtikrintų nuolatinę pažangą didinant gebėjimą prisitaikyti, atsparumą ir mažinant pažeidžiamumą dėl klimato kaitos. Jame taip pat reikalaujama, kad valstybės narės prisitaikymą prie klimato kaitos įtrauktų į visas politikos sritis ir propaguotų ekosistemomis grindžiamą prisitaikymą ir gamtos procesais pagrįstus sprendimus. Gamtos procesais pagrįsti sprendimai – tai gamtos įkvėpti ir remiami sprendimai, kurie yra ekonomiškai efektyvūs ir kurie tuo pat metu teikia aplinkosauginę, socialinę ir ekonominę naudą ir padeda stiprinti atsparumą. Tokie sprendimai lemia, kad miestuose, kraštovaizdžiuose ir jūros kraštovaizdžiuose atsiranda daugiau ir įvairesnių gamtinių ir natūralių elementų ir procesų, įgyvendinant prie vietos sąlygų pritaikytas, išteklius tausiai naudojančias ir sistemines intervencijos priemones. Todėl gamtos procesais pagrįsti sprendimai turi būti naudingi biologinei įvairovei ir jais turi būti remiamas įvairių ekosisteminių paslaugų teikimas;

⁵ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

- (18) 2021 m. vasario 24 d. Komisijos komunikate „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“ pabrėžiama, kad būtina skatinti gamtos procesais pagrįstus sprendimus, ir pripažįstama, kad ekonomiškai efektyvų prisitaikymą prie klimato kaitos galima pasiekti apsaugant ir atkuriant šlapynes ir durpynus, taip pat pakrančių ir jūrų ekosistemas, plėtojant miesto žaliąsias erdves ir įrengiant žaliuosius stogus bei sienas, taip pat skatinant ir tvariai valdant miškus ir žemės ūkio paskirties žemę. Didesnis biologinės įvairovės ekosistemų skaičius lemia didesnę atsparumą klimato kaitai ir suteikia veiksmingesnių nelaimių mažinimo ir prevencijos formų;

(19) Sąjungos klimato politika peržiūrima tam, kad būtų laikomasi Reglamente (ES) 2021/1119 nustatytos trajektorijos – ne vėliau kaip 2030 m. sumažinti grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį (išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį atėmus absorbentais pašalintą kiekį) bent 55 %, palyginti su 1990 m. lygiais. Visų pirma, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/839⁶ siekiama padidinti žemės sektoriaus indėlį į bendrą 2030 m. klimato srities užmojų ir tikslai, susiję su žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (toliau – LULUCF) sektoriuje išmetamo ir absorbuojamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaita, suderinami su susijusiomis biologinės įvairovės politikos iniciatyvomis. Tame reglamente pabrėžiama, kad būtina apsaugoti ir stiprinti gamtos procesais pagrįstą anglies dioksido absorbavimą, didinti ekosistemų atsparumą klimato kaitai, atkurti nualintą žemę ir ekosistemas ir atkurti durpynų drėgnumą. Juo taip pat siekiama pagerinti saugomoje ir atkuriamoje žemėje išmetamo ir absorbuojamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėseną ir ataskaitų teikimą. Šiame kontekste svarbu, kad visų kategorijų žemės ekosistemos, įskaitant miškus, pievas, pasėlius ir šlapynes, būtų geros būklės, kad būtų galima surinkti ir saugoti anglies dioksidą;

⁶ 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/839, kuriuo dėl taikymo srities, ataskaitų teikimo ir atitikties taisyklių supaprastinimo ir valstybių narių 2030 m. tikslų nustatymo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/841 ir dėl stebėsenos, ataskaitų teikimo, pažangos stebėjimo ir peržiūros tobulinimo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 107, 2023 4 21, p. 1).

- (20) kaip nurodyta 2022 m. vasario 23 d. Komisijos komunikate „Apsirūpinimo maistu užtikrinimas ir maisto sistemų atsparumo didinimas“, geopolitiniai įvykiai dar labiau išryškino poreikį apsaugoti maisto sistemų atsparumą. Duomenys rodo, kad žemės ūkio ekosistemų atkūrimas daro teigiamą poveikį maisto gamybos našumui ilguoju laikotarpiu, o gamtos atkūrimas yra tarsi apsidraudimas, užtikrinantis ilgalaikį Sąjungos tvarumą ir atsparumą;
- (21) Konferencijos dėl Europos ateities 2022 m. gegužės mėn. galutinėje ataskaitoje piliečiai ragina Sąjungą apsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, kraštovaizdį ir vandenynus, panaikinti taršą ir puoselėti žinias, informuotumą, švietimą ir dialogą aplinkos, klimato kaitos, energijos vartojimo ir tvarumo klausimais;

- (22) ekosistemų atkūrimas kartu su pastangomis sumažinti prekybą laukiniais augalais ir gyvūnais ir jų vartojimą taip pat padės užkirsti kelią bei padidinti atsparumą galimoms būsimoms užkrečiamosioms ligoms, kurios gali tapti zoonozėmis, taip sumažinant protrūkių ir pandemijų riziką, ir padės remti Sąjungos ir pasaulines pastangas taikyti bendros sveikatos koncepciją, pagal kurią pripažįstama esant esminio ryšio tarp žmonių sveikatos, gyvūnų sveikatos ir sveikos bei atsparios gamtos;
- (23) dirvožemis – neatsiejama sausumos ekosistemų dalis. 2021 m. lapkričio 17 d. Komisijos komunikate „ES 2030 m. dirvožemio strategija. Naudojimas geros būklės dirvožemio teikiama nauda žmonėms, maistui, gamtai ir klimatui“ pabrėžiama, kad būtina atkurti nualintą dirvožemį ir didinti dirvožemio biologinę įvairovę. ***Bendrasis mechanizmas – pagal Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją dėl kovos su dykumėjimu šalyse, kurios patiria dideles sausras ir (ar) dykumėjimą, ypač esančiose Afrikoje⁷, įsteigtas organas – ir tos konvencijos sekretoriatas parengė Žemės būklės neblogėjimo tikslų nustatymo programą, skirtą padėti šalims ne vėliau kaip 2030 m. pasiekti, kad dirvožemio būklė neblogėtų;***

⁷ OL L 83, 1998 3 19, p. 3.

- (24) Tarybos direktyva 92/43/EEB⁸ ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB⁹ siekiama užtikrinti ilgalaikę vertingiausių ir gresiančių išnykti Europos rūšių ir buveinių, taip pat ekosistemų, kurių dalis jos yra, apsaugą, išsaugojimą ir išlikimą. 1992 m. sukurtas tinklas „Natura 2000“, kuris yra didžiausias koordinuojamas saugomų teritorijų tinklas pasaulyje, yra pagrindinė priemonė, kuria įgyvendinami šių dviejų direktyvų tikslai. **Šis reglamentas turėtų būti taikomas valstybių narių europinėje teritorijoje, kuriai taikomos Sutartys – taip jis suderinamas su** direktyvomis 92/43/EEB ir 2009/147/EB, **taip pat Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB¹⁰;**

⁸ 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7).

⁹ 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010 1 26, p. 7).

¹⁰ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva) (OL L 164, 2008 6 25, p. 19).

- (25) Komisija sukūrė sistemą ir parengė gaires, kuriomis remiantis nustatoma pagal Direktyvą 92/43/EEB saugomų buveinių tipams priskiriamų buveinių gera būklė ir pakankama rūšių, kurios patenka į tos direktyvos taikymo sritį, buveinių kokybę bei kiekybę. Remiantis ta sistema ir gairėmis galima nustatyti tų tipų buveinių ir rūšių buveinių atkūrimo tikslus. Tačiau tokio atkūrimo nepakaks siekiant apgręžti biologinės įvairovės nykimo procesą ir tam, kad atsistatytų visos ekosistemos. Todėl, siekiant padidinti biologinę įvairovę platesnių ekosistemų mastu, turėtų būti nustatytos papildomos konkrečiais rodikliais pagrįstos pareigos;
- (26) remdamosi Direktyvomis 92/43/EEB ir 2009/147/EB ir siekdamos padėti siekti tose direktyvose nustatytų tikslų, valstybės narės turėtų įdiegti atkūrimo priemones, kad užtikrintų saugomų buveinių ir rūšių, įskaitant laukinius paukščius, atkūrimą visose Sąjungos teritorijose, taip pat teritorijose, esančiose už „Natura 2000“ teritorijų ribų;
- (27) Direktyva 92/43/EEB siekiama išlaikyti ir atkurti palankią Sąjungos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių išsaugojimo būklę. Tačiau joje nėra nustatytas terminas šiam tikslui pasiekti. Be to, Direktyvoje 2009/147/EB nenustatytas paukščių populiacijų atkūrimo Sąjungoje terminas;

- (28) ■ turėtų būti nustatyti atkūrimo priemonių įdiegimo „Natura 2000“ priklausančiose teritorijose ir už „Natura 2000“ teritorijų ribų terminai, kad visoje Sąjungoje būtų laipsniškai gerinama saugomų buveinių tipams priskiriamų buveinių būklė *ir kad* jos būtų iš naujo įkurtos, kol bus užtikrintas palankus referencinis plotas, reikalingas palankiai šių tipų buveinių išsaugojimo būklei Sąjungoje pasiekti. ***Diegdamos atkūrimo priemonės valstybės narės turėtų atitinkamai iki 2030 m. pirmenybę teikti tam tikrų tipų buveinėms, kurių būklė nėra gera ir kurios yra „Natura 2000“ teritorijose, atsižvelgdamos į gamtos apsaugai itin svarbų tų teritorijų vaidmenį ir į tai, kad pagal esamą Sąjungos teisę jau nustatyta pareiga įdiegti veiksmingas sistemas, kuriomis būtų užtikrintas ilgalaikis atkūrimo priemonių veiksmingumas „Natura 2000“ teritorijose.*** Kad valstybėms narėms būtų suteikta reikiamo lankstumo *imtis didelio masto atkūrimo pastangų, valstybėms narėms turėtų būti palikta galimybė diegti atkūrimo priemones tam tikrų tipų buveinėse, kurių būklė nėra gera ir kurios yra už „Natura 2000“ teritorijų ribų, kai tai pateisinama dėl konkrečių vietos aplinkybių ir sąlygų. Be to,* tikslinga buveinių tipus grupuoti pagal ekosistemas, kurioms buveinės priklauso, ir buveinių tipų grupėms nustatyti per tam tikrą laikotarpį pasiektinus ir kiekybinius plotu pagrįstus tikslus. Tai suteiktų galimybę valstybėms narėms pasirinkti, kurias buveines pirmiausia atkurti grupėje;

- (29) rūšių, patenkančių į Direktyvos 92/43/EEB taikymo sritį, buveinėms ir laukinių paukščių, patenkančių į Direktyvos 2009/147/EB taikymo sritį, buveinėms, turėtų būti nustatyti panašūs reikalavimai, ir jais ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama reikiamoms jungtims tarp šių abiejų buveinių, kad tų rūšių populiacijos klestėtų;
- (30) būtina, kad tam tikrų tipų buveinių atkūrimo priemonės būtų pakankamos ir tinkamos, kad būtų kuo greičiau atkurta tų buveinių gera būklė ir kad jose būtų užtikrinti palankūs referenciniai plotai, kad būtų pasiekta gera tų tipų buveinių išsaugojimo būklė. Svarbu, kad atkūrimo priemonės būtų tokios, kokios būtinos per nustatytą laiką įvykdytiniams ir kiekybiniam su plotu susijusiems tikslams pasiekti. Be to, būtina, kad rūšių buveinių atkūrimo priemonės būtų pakankamos ir tinkamos, kad būtų kuo greičiau užtikrinta pakankama buveinių kokybė ir kiekybė, siekiant palankios rūšių išsaugojimo būklės;

- (31) *pagal atkūrimo priemones, įdiegtas pagal šį reglamentą, kuriomis siekiama atkurti arba išlaikyti tam tikrų I priede išvardytų tipų buveines, pavyzdžiui, pievų, viržynų ar šlapynių tipo buveines, tam tikrais atvejais galėtų reikėti pašalinti mišką, kad būtų atkurtas išsaugojimu grindžiamas valdymas, kuris gali apimti tokią veiklą kaip šienavimas ar ganymas. Gamtos atkūrimas ir miškų naikinimo sustabdymas yra svarbūs ir vienas kitą papildantys aplinkosaugos tikslai. Komisija parengs gaires, kaip paminėta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2023/1115¹¹ 36 konstatuojamojoje dalyje, kad būtų patikslintas tame reglamente pateiktos termino „naudojimas žemės ūkio tikslais“ apibrėžties aiškinimas, visų pirma dėl miško pavertimo žeme, kai toks pavertimas atliekamas ne žemės ūkio tikslais;*
- (32) svarbu užtikrinti, kad pagal šį reglamentą įdiegtomis atkūrimo priemonėmis būtų konkrečiai ir išmatuojamai pagerinta ekosistemų būklė tiek atskirų teritorijų, kurias reikia atkurti, lygmeniu, tiek nacionaliniu ir Sąjungos lygmenimis;

¹¹ 2023 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/1115 dėl tam tikrų su miškų naikinimu ir alinimu siejamų biržos prekių ir produktų tiekimo Sąjungos rinkai ir jų eksporto iš Sąjungos, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 995/2010 (OL L 150, 2023 6 9, p. 206).

- (33) siekiant užtikrinti, kad atkūrimo priemonės būtų veiksmingos ir kad jų rezultatus būtų galima išmatuoti laikui bėgant, labai svarbu, kad teritorijose, kurioms taikomos tokios atkūrimo priemonės, siekiant pagerinti buveinių, patenkančių į Direktyvos 92/43/EEB I priedo taikymo sritį, būklę, iš naujo įkurti tas buveines ir pagerinti jungtis tarp jų, padėtis nuolat gerėtų, kol bus pasiekta gera būklė;
- (34) taip pat labai svarbu, kad teritorijose, kuriose taikomos atkūrimo priemonės, siekiant pagerinti rūšių, kurios patenka į Direktyvos 92/43/EEB taikymo sritį, buveinių ir laukinių paukščių, kurie patenka į Direktyvos 2009/147/EB taikymo sritį, buveinių kokybę ir kiekybę, padėtis nuolat gerėtų, kad būtų galima padėti pasiekti pakankamą tokių rūšių buveinių kiekybę ir kokybę;

- (35) svarbu užtikrinti, kad valstybių narių ir visos Sąjungos europinėje teritorijoje plotai, apimantys į Direktyvos 92/43/EEB taikymo sritį **patenkančius** buveinių, kurios yra geros būklės, tipus, laipsniškai didėtų, kol bus užtikrintas kiekvieno buveinių tipo palankus referencinis plotas ir bent 90 % to ploto valstybės narės lygmeniu bus geros būklės, kad Sąjungoje būtų galima pasiekti gerą tų tipų buveinių išsaugojimo būklę. ***Tinkamai pagrįstais atvejais valstybėms narėms turėtų būti leidžiama šio reglamento I priede išvardytų atskirų tipų buveinėms, kurios yra labai įprastos ir plačiai paplitusios Sąjungoje ir užima daugiau kaip 3 % atitinkamos valstybės narės europinės teritorijos, taikyti mažesnę nei 90 % procentinę dalį plotui, kuris turi būti geros būklės, jei ta procentinė dalis netrukdytų pasiekti arba išlaikyti nacionaliniu biogeografiniu lygmeniu geros tų tipų buveinių apsaugos būklės, kaip nustatyta pagal Direktyvos 92/43/EEB 1 straipsnio e punktą. Jei valstybė narė taiko tą nukrypti leidžiančią nuostatą, ji tai turėtų pagrįsti savo nacionaliniame atkūrimo plane;***

- (36) svarbu užtikrinti, kad rūšių, kurios patenka į Direktyvos 92/43/EEB taikymo sritį, taip pat laukinių paukščių, kurie patenka į Direktyvos 2009/147/EB taikymo sritį, buveinių kokybė visoje valstybių narių europinėje teritorijoje ir visoje Sąjungoje laipsniškai gerėtų, o kiekybė laipsniškai didėtų, kol tos kokybės ir kiekybės pakaks ilgalaikiam tų rūšių išlikimui užtikrinti;
- (37) svarbu, kad *valstybės narės įdiegtų priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad į šio reglamento taikymo sritį patenkančių tipų buveinių teritorijų, kurioms taikomos atkūrimo priemonės, būklė nuolat gerėtų, kol jos pasieks gerą būklę, taip pat kad valstybės narės įdiegtų priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad tų tipų buveinių teritorijoms pasiekus gerą būklę jų būklė reikšmingai nepablogėtų, kad nekiltų pavojaus ilgalaikiam geros būklės išsaugojimui ar pasiekimui. Tai, kad šių rezultatų nepasiekama, nereiškia, jog nevykdoma pareiga diegti priemones, tinkamas tiems rezultatams pasiekti. Taip pat svarbu, kad valstybės narės siektų dėti pastangas, kad būtų užkirstas kelias reikšmingam būklės blogėjimui teritorijose, apimančiose tokių tipų buveines, kurių būklė jau yra gera arba nėra gera, tačiau jose dar netaikomos atkūrimo priemonės. Tokios priemonės yra svarbios siekiant išvengti, kad ateityje nepadidėtų atkūrimo poreikiai, ir jose daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama tų tipų buveinių teritorijoms, kurias savo nacionaliniuose atkūrimo planuose yra identifikavusios valstybės narės ir kurias būtina atkurti, kad būtų pasiekti atkūrimo tikslai.*

Tikslinga apsvarstyti *force majeure*, *pavyzdžiui, gaivalinių nelaimių*, galimybę, dėl kurios galėtų pablogėti teritorijų, apimančių tuos buveinių tipus, būklė, taip pat neišvengiamus buveinių pokyčius, kuriuos tiesiogiai lemia klimato kaita. ***Už „Natura 2000“ teritorijų ribų taip pat yra tikslinga atsižvelgti į viršesnio viešojo intereso plano ar projekto, kurio atveju nėra mažiau žalingų alternatyvių sprendimų, rezultatus. Teritorijų, kurioms turi būti taikomos atkūrimo priemonės, atveju tai turėtų būti nustatoma kiekvienu konkrečiu atveju atskirai. „Natura 2000“ teritorijų atveju – planams ir projektams leidimai išduodami pagal Direktyvos 92/43/EEB 6 straipsnio 4 dalį. Tikslinga užtikrinti, kad, nesant alternatyvių sprendimų, valstybės narės ir toliau turėtų galimybę kiekvieno savo teritorijos biogeografinio regiono lygmeniu kiekvienam buveinių tipui ir kiekvienai rūšies buveinei taikyti būklės neblogėjimo reikalavimą. Tokia galimybė turėtų būti leidžiama tam tikromis sąlygomis, įskaitant tai, kad kiekvienu reikšmingo būklės pablogėjimo atveju būtų imamasi kompensacinių priemonių. Jei teritorijos buveinės tipas, patenkantis į šio reglamento taikymo sritį, pakeičiamas į kitą buveinės tipą, patenkantį į šio reglamento taikymo sritį, ir tai buvo pageidaujamas atkūrimo priemonės rezultatas, teritorijos būklė neturėtų būti laikoma pablogėjusia;***

(38) *šiam reglamente nustatytų nuostatų, leidžiančių nukrypti nuo pareigos nuolat užtikrinti būklės gerėjimą ir jos neblogėjimą už „Natura 2000“ teritorijų ribų, tikslais valstybės narės turėtų preziumuoti, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos įrenginiai, jų prijungimas prie tinklo, pats susijęs tinklas ir kaupimo įrenginiai yra viršesnio viešojo intereso. Valstybės narės tinkamai pagrįstomis ir konkrečiomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, dėl su nacionaline gynyba susijusių priežasčių, turėtų galėti nuspręsti riboti šios prezumpcijos taikymą. Be to, valstybės narės turėtų turėti galimybę tokių atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektų atveju leisti nesilaikyti reikalavimo, kad tų nukrypti leidžiančių nuostatų taikymo tikslais nėra mažiau žalingų alternatyvių sprendimų, su sąlyga, kad tų projektų atžvilgiu buvo atliktas strateginis poveikio aplinkai vertinimas arba poveikio aplinkai vertinimas. Laikant, kad tokie įrenginiai yra viršesnio viešojo intereso, ir, kai taikytina, apribojant reikalavimą įvertinti mažiau žalingus alternatyvius sprendimus, būtų sudarytos sąlygos tokių projektų atveju atlikti supaprastintą vertinimą dėl nukrypti leidžiančių nuostatų, susijusių su viršesnio viešojo intereso vertinimu pagal šį reglamentą;*

- (39) *didžiausią prioritetą reikėtų teikti veiklai, kurios vienintelis tikslas yra gynyba arba nacionalinis saugumas. Todėl imdamosi atkūrimo priemonių valstybės narės turėtų galėti taikyti išimtį tokiai veiklai naudojamoms teritorijoms, jei laikoma, kad tos priemonės yra nesuderinamos su nuolatiniu atitinkamų teritorijų naudojimu kariniais tikslais. Be to, šio reglamento nuostatų, leidžiančių nukrypti nuo pareigų nuolat užtikrinti būklės gerėjimą ir jos neblogėjimą už „Natura 2000“ teritorijų ribų, tikslais valstybėms narėms turėtų būti leidžiama preziumuoti, kad su tokia veikla susiję planai ir projektai yra viršesnio viešojo intereso. Valstybės narės taip pat turėtų galėti tokiems planams ir projektams netaikyti reikalavimo, kad mažiau žalingų alternatyvių sprendimų nėra. Vis dėlto, jeigu valstybės narės taiko šią išimtį, turėtų būti reikalaujama, kad jos, kiek tai pagrįsta ir praktiškai įmanoma, įdiegtų priemones, kuriomis siekiama sušvelninti tų planų ir projektų poveikį tam tikrų tipų buveinėms;*
- (40) 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje pabrėžiama, kad reikia imtis aktyvesnių veiksmų siekiant atkurti nualintas jūrų ekosistemas, įskaitant ekosistemas, kuriose yra daug anglies, ir svarbias žuvų neršto ir jų jauniklių augimo vietas. Toje strategijoje taip pat nustatyta, kad Komisija turi pasiūlyti naują žvejybos išteklių išsaugojimo ir jūrų ekosistemų apsaugos veiksmų planą;

- (41) Direktyvos 92/43/EEB I priede išvardyti jūrų buveinių tipai apibrėžiami plačiai ir apima daug ekologiniu požiūriu skirtingų potipių, kuriems būdingas skirtingas atkūrimo potencialas, todėl valstybėms narėms sunku įdiegti tinkamas tų buveinių tipų atkūrimo priemonės. Todėl tos direktyvos I priede išvardyti jūros buveinių tipai turėtų būti išsamiau apibrėžti naudojant Europos Sąjungos informacijos apie gamtą sistemos (toliau – EUNIS) jūrų buveinių atitinkamo lygmens klasifikaciją. Valstybės narės turėtų nustatyti palankius referencinius plotus, kad būtų pasiekta kiekvieno iš tų buveinių tipų gera išsaugojimo būklė, jei tie referenciniai plotai dar nėra įtraukti į kitus Sąjungos teisės aktus. ***Jūrinių minkštųjų nuosėdų buveinių tipų grupė, atitinkanti tam tikrus Direktyvoje 2008/56/EB nurodytus plačius bentoso buveinių tipus, yra plačiai paplitusi kelių valstybių narių jūrų vandenyse. Todėl valstybėms narėms turėtų būti leidžiama laipsniškai diegiamas atkūrimo priemonės nustatyti tik mažesnei šių tipų buveinių, kurios nėra geros būklės, teritorijos daliai, su sąlyga, kad tai netrukdo pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę, kaip nustatyta pagal Direktyvą 2008/56/EB, visų pirma atsižvelgiant į tos direktyvos I priedo 1 ir 6 punktuose nurodytų deskriptorių, pagal kuriuos nustatoma gera aplinkos būklė, nustatytų pagal tos direktyvos 9 straipsnio 3 dalį, slenkstines vertes, atsižvelgiant į šių tipų buveinių nykimo mastą, neigiamą poveikį šių tipų buveinių būklei ir didžiausią leidžiamą to neigiamo poveikio mastą;***

- (42) kai siekiant apsaugoti pakrančių ir jūrų buveines reikia reglamentuoti žvejybos arba akvakultūros veiklą, taikoma bendra žuvininkystės politika (toliau – BŽP). Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1380/2013¹² visų pirma nustatyta, kad vykdant BŽP turi būti įgyvendinamas ekosisteminis žuvininkystės valdymo metodas, siekiant užtikrinti, kad neigiamas žvejybos veiklos poveikis jūrų ekosistemai būtų kuo mažesnis. Tame reglamente taip pat nustatyta, kad BŽP turi būti siekiama užtikrinti, jog vykdant akvakultūros ir žvejybos veiklą būtų vengiama jūros aplinkos būklės blogėjimo;

¹² 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB (OL L 354, 2013 12 28, p. 22).

(43) tam, kad būtų pasiektas nuolatinio, ilgalaikio ir tvaraus biologinės įvairovės turtingos ir atsparios gamtos atkūrimo tikslas, valstybės narės turėtų visapusiškai pasinaudoti BŽP teikiamomis galimybėmis. Atsižvelgdamos į išimtinę Sąjungos kompetenciją jūrų biologinių išteklių išsaugojimo srityje, valstybės narės turi galimybę imtis nediskriminacinių priemonių, kad išsaugotų ir valdytų žuvų išteklius ir palaikytų ar pagerintų jūrų ekosistemų išsaugojimo būklę 12 jūrmylių ribose. Be to, valstybės narės, turinčios tiesioginių valdymo interesų, kaip apibrėžta Reglamente (ES) Nr. 1380/2013, turi galimybę susitarti ir pateikti bendras rekomendacijas dėl išsaugojimo priemonių, kurios būtinos siekiant laikytis pareigų pagal Sąjungos aplinkos teisę. ***Jeigu valstybė narė į savo nacionalinį atkūrimo planą įtraukia išsaugojimo priemones, būtinas siekiant prisidėti prie šio reglamento tikslų, ir jei dėl tų išsaugojimo priemonių reikia pateikti bendras rekomendacijas, atitinkama valstybė narė turėtų konsultuotis ir pateikti tas bendras rekomendacijas per tokį laikotarpį, kad tas priemonės būtų galima laiku priimti iki joms nustatytų atitinkamų terminų, siekiant skatinti įvairių jūrų ekosistemų išsaugojimo politikos kryptį darną.*** Tokios priemonės turi būti vertinamos ir priimamos vadovaujantis BŽP numatytais taisyklėmis bei procedūromis;

- (44) Direktyvoje 2008/56/EB reikalaujama, kad valstybės narės bendradarbiautų dvišaliu pagrindu ir pagal regioninio bei subregioninio bendradarbiavimo mechanizmus, įskaitant regionines jūrų konvencijas, būtent Konvenciją dėl šiaurės rytų Atlanto jūros aplinkos apsaugos¹³, Konvenciją dėl Baltijos jūros aplinkos apsaugos¹⁴, Viduržemio jūros aplinkos ir pakrančių zonos apsaugos konvenciją¹⁵ ir 1992 m. balandžio 21 d. Bukarešte pasirašytą Konvenciją dėl Juodosios jūros apsaugos, taip pat žuvininkystės priemonių atveju – pagal BŽP įsteigtose regioninėse grupėse;
- (45) svarbu, kad atkūrimo priemonės taip pat būtų įdiegtos tam tikrų jūrų rūšių, pavyzdžiui, ryklių ir rajų, buveinių, kurioms taikoma, *pavyzdžiui*, 1979 m. birželio 23 d. Bonoje pasirašyta Migruojančių laukinių gyvūnų rūšių išsaugojimo konvencija *arba* kurios yra įtrauktos į *Regioninių jūrų konvencijų nykstančių ir gresiančių išnykti rūšių sąrašus*, bet netaikoma Direktyva 92/43/EEB, nes šios buveinės atlieka svarbią funkciją ekosistemoje;
- (46) siekdamas remti sausumos, gėlo vandens, pakrančių ir jūrų buveinių atkūrimą ir užtikrinti, kad jų būklė neblogėtų, valstybės narės turi galimybę papildomai nustatyti, kad tam tikros teritorijos yra saugomos teritorijos arba griežtai saugomos teritorijos, įgyvendinti kitas veiksmingas teritorines išsaugojimo priemones ir skatinti privačias žemės išsaugojimo priemones;

¹³ OL L 104, 1998 4 3, p. 2.

¹⁴ OL L 73, 1994 3 16, p. 20.

¹⁵ OL L 240, 1977 9 19, p. 3.

(47) miestų ekosistemos sudaro apie 22 % Sąjungos sausumos paviršiaus ir tai yra teritorija, kurioje gyvena dauguma Sąjungos piliečių. Miesto žaliosios erdvės apima, *inter alia*, miestų miškus, parkus ir sodus, miestų ūkius, medžiais apsodintas gatves, miestų pievas ir miestų gyvatvoves. Kaip ir *kitos ekosistemos, kurioms taikomas šis reglamentas, miestų ekosistemos* teikia biologinei įvairovei, visų pirma augalams, paukščiams ir vabzdžiams, įskaitant apdulkinguosius, svarbias buveines. Jos taip pat teikia *daug kitų* gyvybiškai svarbių ekosisteminių paslaugų, įskaitant gaivalinių nelaimių (pavyzdžiui, potvynių, karščio salos efekto) rizikos mažinimą ir kontrolę, vėsinimą, rekreaciją, vandens ir oro filtravimą, taip pat klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos. *Miesto žaliųjų erdvių didinimas yra svarbus parametras matuoti miestų ekosistemų gebėjimo teikti tas gyvybiškai svarbias paslaugas stiprėjimą. Padidinus žaliųjų dangą tam tikroje miesto teritorijoje sulėtėja vandens nuotėkis, taigi mažinama upių taršos dėl paviršinių nuotekų išlajos rizika, ir padedama išlaikyti mažesnę temperatūrą vasarą, taip padidinant atsparumą klimato kaitai, ir suteikiama papildomos erdvės gamtai klestėti. Padidinus miesto žaliųjų erdvių lygį daugeliu atvejų pagerės miestų ekosistemos būklė. Savo ruožtu sveikos miestų ekosistemos yra itin svarbios remiant kitų pagrindinių Europos ekosistemų sveikatą, pavyzdžiui, sujungiant aplinkinių kaimo vietovių natūralias teritorijas, gerinant upių sveikatą už miesto ribų, suteikiant prieglobstį ir vietą veistis paukščių ir apdulkingųjų rūšims, susijusioms su žemės ūkio ir miškų buveinėmis, taip pat sukuriant svarbias buveines migruojantiems paukščiams;*

- (48) reikia gerokai sustiprinti veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti, kad miesto žaliųjų erdvių **dangai, ypač medžiams**, nebekiltų rizika **nykti**. Siekiant užtikrinti, kad miesto žaliosios erdvės ir toliau teiktų būtinas ekosistemines paslaugas, reikėtų sustabdyti jų nykimą, jas atkurti ir plėsti, *inter alia*, **į pastatų projektavimą integruojant** žaliąją infrastruktūrą ir gamtos procesais pagrįstus sprendimus, **pavyzdžiui, žaliuosius stogus ir žaliąsias sienas**. **Toks integravimas gali padėti išlaikyti ir padidinti ne tik miesto žaliosios erdvės plotą, bet ir, įtraukus medžius, miesto medžių lajos dangos plotą;**
- (49) **moksliniai duomenys rodo, kad dirbtinė šviesa daro neigiamą poveikį biologinei įvairovei. Dirbtinė šviesa taip pat gali daryti poveikį žmonių sveikatai. Pagal šį reglamentą rengdamos savo nacionalinius atkūrimo planus, valstybės narės turėtų galėti apvarstyti galimybę sustabdyti, sumažinti arba pašalinti šviesinę taršą visose ekosistemose;**

- (50) 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje reikalaujama dėti daugiau pastangų, kad būtų atkurtos gėlo vandens ekosistemos ir natūralios upių funkcijos. Gėlo vandens ekosistemų atkūrimas turėtų apimti pastangas atkurti natūralias ■ upių, jų pakrančių teritorijų ir salpų jungtis, be kita ko, pašalinant *dirbtines* kliūtis, kad būtų galima pasiekti gerą upių, ežerų ir aliuvinių buveinių bei rūšių, gyvenančių tose buveinėse, kurios saugomos pagal Direktyvas 92/43/EEB ir 2009/147/EB, išsaugojimo būklę, taip pat įgyvendinti vieną iš pagrindinių 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje nustatytų tikslų, t. y. atkurti bent 25 000 km laisvai tekančių upių, *palyginti su 2020 m., kai buvo priimta* ES biologinės įvairovės strategija. Šalindamos kliūtis, valstybės narės pirmiausia turėtų pašalinti atgyvenusias kliūtis, t. y. kurios nebereikalingos atsinaujinančiosios energijos gamybai, vidaus vandenių laivybai, vandens tiekimui ar kitoms reikmėms;

- (51) Sąjungoje pastaraisiais dešimtmečiais labai sumažėjo apdulointojų: viena iš trijų bičių rūšių ir drugių rūšių nyksta, o vienai iš dešimties tokių rūšių gresia išnykimas. Apdulointojai, apdulkindami laukinius ir auginamus augalus, yra labai svarbūs sausumos ekosistemų veikimui, žmonių gerovei ir apsirūpinimo maistu saugumui. Iš 2021 m. ataskaitos, parengtos remiantis Integruotos gamtos kapitalo apskaitos sistemos (INCA) projekto, kurį bendrai vykdo Komisijos tarnybos ir Europos aplinkos agentūra (toliau – EAA), rezultatais, matyti, kad dėl vabzdžių apdulointojų buvimo tiesiogiai gaunama beveik 5 000 000 000 EUR vertės Sąjungos metinės žemės ūkio produkcijos;

(52) reaguodama į Europos Parlamento ir Tarybos raginimus spręsti apdulkinčiųjų nykimo problemą, 2018 m. birželio 1 d. komunikatu Komisija pradėjo įgyvendinti ES iniciatyvą dėl apdulkinčiųjų. Iš 2021 m. gegužės 27 d. tos iniciatyvos įgyvendinimo pažangos ataskaitos matyti, kad tebėra didelių problemų šalinant apdulkinčiųjų populiacijos mažėjimo veiksnius, įskaitant pesticidų naudojimą. **Tiek** Europos Parlamentas savo **birželio 9 d. rezoliucijoje**, **tiesk** Taryba savo **2020 m. gruodžio 17 d. išvadose dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 15/2020** paragino imtis aktyvesnių veiksmų siekiant spręsti apdulkinčiųjų nykimo problemą ir sukurti Sąjungos masto apdulkinčiųjų stebėsenos sistemą, taip pat nustatyti aiškius tikslus ir rodiklius, susijusius su įsipareigojimu apgėžti apdulkinčiųjų nykimo procesą. 2020 m. paskelbtoje specialiojoje ataskaitoje Europos Audito Rūmai rekomendavo Komisijai sukurti tinkamus veiksmų, kuriais siekiama pašalinti apdulkintojams kylančias grėsmes, valdymo ir stebėsenos mechanizmus. **2023 m. sausio 24 d. komunikate Komisija pristatė peržiūrėtą ES iniciatyvą dėl apdulkinčiųjų „ES iniciatyvos dėl apdulkinčiųjų persvarstymas. Naujas apdulkinčiųjų politikos kursas“, kurioje išdėstyti veiksmai, kurių turi imtis Sąjunga ir jos valstybės narės, kad ne vėliau kaip 2030 m. apdulkinčiųjų populiacijų mažėjimo tendenciją pakreiptų priešinga linkme;**

- (53) pasiūlymu dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tvaraus augalų apsaugos produktų naudojimo siekiama reglamentuoti vieną iš apdulkinčių nykimo veiksnių, uždraudžiant naudoti pesticidus ekologiniu požiūriu jautriose teritorijose, kurių daugeliui taikomas šis reglamentas, pavyzdžiui, teritorijose, kuriose išsaugomos apdulkinčių rūšys, Europos raudonosiose knygose klasifikuojamos kaip rūšys, kurioms kyla grėsmė išnykti;

(54) siekiant užtikrinti saugų, tvarų, maistingą ir įperkamą maistą, reikalingos tvarios, atsparios ir biologinės įvairovės turtingos žemės ūkio ekosistemos. Didelės biologinės įvairovės žemės ūkio ekosistemos taip pat didina žemės ūkio atsparumą klimato kaitai ir iš aplinkos kylančioms rizikoms, kartu padėdamos užtikrinti maisto saugą ir apsirūpinimo maistu saugumą ir kurti naujas darbo vietas kaimo vietovėse, visų pirma darbo vietas, susijusias su ekologiniu ūkininkavimu, taip pat kaimo turizmu ir poilsiu. Todėl Sąjunga turi didinti savo žemės ūkio paskirties žemės biologinę įvairovę, taikydama įvairią esamą praktiką, naudingą biologinės įvairovės didinimui arba su ja suderinamą, įskaitant ekstensyviojo žemės ūkio naudojimą. Ekstensyvusis žemės ūkis labai svarbus daugelio rūšių ir buveinių išlaikymui teritorijose, kuriose yra didelė biologinė įvairovė. Esama įvairios ekstensyviosios žemės ūkio praktikos, kuri duoda įvairios didelės naudos apsaugant biologinę įvairovę, ekosistemines paslaugas ir kraštovaizdžio elementus, pavyzdžiui, tikslusis ūkininkavimas, ekologinis ūkininkavimas, agroekologija, agromiškininkystė ir mažo intensyvumo daugiametės pievos. ***Tokia praktika siekiama ne sustabdyti žemės ūkio paskirties žemės naudojimą, bet pritaikyti šios tipo naudojimą ilgalaikio žemės ūkio ekosistemų veikimo ir našumo labui. Finansiškai patrauklios finansavimo schemas savininkams, ūkininkams ir kitiems žemės valdytojams savanoriškai dalyvauti tokioje veikloje yra svarbios siekiant ilgalaikės atkūrimo naudos;***

- (55) siekiant padidinti žemės ūkio ekosistemų biologinę įvairovę visoje Sąjungoje, be kita ko, teritorijose, kurios nepriklauso buveinių tipams, patenkantiems į Direktyvos 92/43/EEB taikymo sritį, reikia įdiegti atkūrimo priemones. Kadangi nėra bendro žemės ūkio ekosistemų būklės vertinimo metodo, pagal kurį būtų galima nustatyti konkrečius žemės ūkio ekosistemų atkūrimo tikslus, tikslinga nustatyti bendrą pareigą didinti žemės ūkio ekosistemų biologinę įvairovę ir vertinti tos pareigos vykdymą remiantis *tokiais pasirinktais* rodikliais *kaip pievų drugių indeksas, organinės anglies sankaupos pasėlių mineraliniuose dirvožemiuose arba žemės ūkio paskirties žemės, turinčios didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų, dalis;*
- (56) kadangi agrarinio kraštovaizdžio paukščiai yra gerai žinomi ir plačiai pripažinti pagrindiniai žemės ūkio ekosistemų būklės rodikliai, tikslinga nustatyti jų atkūrimo tikslus. Pareiga pasiekti tokius tikslus turėtų būti taikoma ne atskiriems ūkininkams, o valstybėms narėms. Valstybės narės turėtų pasiekti tuos tikslus įdiegdamos veiksmingas žemės ūkio paskirties žemės atkūrimo priemones, bendradarbiaudamos su ūkininkais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais dėl jų formos ir įgyvendinimo vietoje ir jiems padėdamos;

(57) didelės įvairovės kraštovaizdžio elementai žemės ūkio paskirties žemėje, be kita ko, apsauginės juostos, pūdymai (įtraukti arba neįtraukti į sėjomainą), gyvatvorės, pavieniai medžiai ar jų grupės, medžių eilės, laukų pakraščiai, pavieniai ploteliai, grioviai, upeliai, nedidelės šlapynės, terasos, akmenų piramidės, akmeninės sienos, nedideli tvenkiniai ir kultūriniai elementai suteikia erdves laukiniams augalams ir gyvūnams, įskaitant apdulkintojus, užkerta kelią dirvožemio erozijai ir alinimui, filtruoja orą bei vandenį, padeda švelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos, taip pat didina nuo apdulkinimo priklausomų žemės ūkio pasėlių produktyvumą. Gamybiniai ***elementai tam tikromis sąlygomis*** taip pat gali būti ***laikomi*** didelės įvairovės kraštovaizdžio elementais;

(58) bendra žemės ūkio politika (toliau – BŽŪP) siekiama remti ir stiprinti aplinkos apsaugą, įskaitant biologinę įvairovę. Vienas iš konkrečių politikos tikslų – padėti sustabdyti biologinės įvairovės nykimą ir ją didinti, puoselėti ekosistemines paslaugas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius. Pagal naują BŽŪP paramos sąlygų standartą Nr. 8 dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (toliau – 8 GAAB), išdėstyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/2115¹⁶ III priede, reikalaujama, kad su plotu susijusių išmokų gavėjai bent 4 % savo ūkio ariamosios žemės skirtų tokiems negamybiniam plotams ir elementams kaip pūdymai ir išlaikytų esamus kraštovaizdžio elementus. Jei tenkinamos tam tikros išankstinės sąlygos, tuos 4 %, kurių reikia atitikčiai 8 GAAB standartui užtikrinti, galima sumažinti iki 3 %. Ši pareiga padės valstybėms narėms užtikrinti didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų žemės ūkio paskirties žemėje daugėjimo tendenciją. Be to, pagal BŽŪP valstybės narės turi galimybę sukurti ekologines sistemas, pagal kurias remiama žemės ūkio paskirties žemėje ūkininkų vykdoma žemės ūkio praktika, galinti apimti kraštovaizdžio elementų arba negamybinių plotų išlaikymą ir kūrimą. Panašiai valstybės narės į savo BŽŪP strateginius planus gali įtraukti ir agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus, įskaitant sustiprintą kraštovaizdžio elementų, nepatenkančių į 8 GAAB standartą ar ekologines schemas, valdymą. Programos LIFE, nustatytos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/783¹⁷, paprogramės „Gamta ir biologinė įvairovė“ projektai, kuriais remiamas direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB, taip pat 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijos įgyvendinimas, taip pat prisidės prie to, kad ne vėliau kaip 2030 m. Europos biologinė įvairovė žemės ūkio paskirties žemėje imtų atsigausti;

¹⁶ 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013 (OL L 435, 2021 12 6, p. 1).

¹⁷ 2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/783, kuriuo nustatoma Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 (OL L 172, 2021 5 17, p. 53).

(59) žemės ūkio tikslais, t. y. pievoms ir pasėlių plotams, naudojamų organinių dirvožemių, kurių yra nusausintuose durpynuose, atkūrimas ir jų drėgnumo atkūrimas, kaip apibrėžta 2006 m. Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos gairėse dėl nacionalinių šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos, padeda užtikrinti didelę naudą biologinei įvairovei, gerokai sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, taip pat teikia kitokios naudos aplinkai ir kartu prisideda prie žemės ūkio kraštovaizdžio įvairovės. Žemės ūkio tikslais naudojamiems nusausintiems durpynams atkurti valstybės narės gali rinktis įvairias atkūrimo priemones – nuo pasėlių plotų pavertimo daugiametėmis pievomis ir ekstensyvinimo priemonių kartu mažinant drenavimą iki visiško drėgnumo atkūrimo su galimybe užsiimti durpininkyste arba įveisti durpes formuojančią augmeniją. Daugiausia naudos klimatui duoda pasėlių plotų atkūrimas ir drėgnumo atkūrimas juose, po jo – intensyviai tvarkomų pievų atkūrimas. Siekiant, kad valstybės narės galėtų lanksčiai įgyvendinti žemės ūkio tikslais naudojamų nusausintų durpynų atkūrimo tikslą, jos turėtų galėti teritorijose, kuriose yra durpių gavybos vietos, taikomas nusausintų durpynų atkūrimo ir jų drėgnumo atkūrimo priemones, taip pat, tam tikru mastu, kitos paskirties žemėje, pavyzdžiui, miške, taikomas nusausintų durpynų atkūrimo ir jų drėgnumo atkūrimo priemones laikyti prisidedančiomis prie žemės ūkio tikslais naudojamų nusausintų durpynų atkūrimo tikslų įgyvendinimo. ***Tinkamai pagrįstais atvejais, jei žemės ūkio tikslais naudojamų nusausintų durpynų drėgnumo atkurti neįmanoma dėl rimtų neigiamų padarinių pastatams, infrastruktūrai, prisitaikymui prie klimato kaitos ar kitiems viešiesiems interesams ir nėra galimybių atkurti kitos paskirties žemėje esančių durpynų drėgnumo, valstybės narės turėtų galėti sumažinti durpynų drėgmės atkūrimo mastą;***

(60) siekiant didžiausios naudos biologinei įvairovei, nusausintų durpynų plotų ir jų drėgnumo atkūrimas turėtų neapsiriboti Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytų tipų šlapynių buveinių, kurios turi būti atkurtos ir iš naujo įkurtos, plotais. Duomenys apie organinių dirvožemių apimtį ir jų išmetamą bei absorbuojamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį stebimi ir pateikiami LULUCF sektoriaus nacionalinėse išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ataskaitose, kurias valstybės narės teikia pagal JT bendrąją klimato kaitos konvenciją. Atkurti durpynai ir durpynai, kurių drėgnumas atkurtas, gali būti toliau našiai naudojami alternatyviais būdais. Pavyzdžiui, durpininkystė – ūkininkavimo drėgnuose durpynuose praktika – gali apimti įvairių rūšių nendrynų, tam tikrų rūšių medžių, mėlynių ir spanguolių auginimą, durpinių samanų auginimą ir vandeninių buivolų ganymą. Tokia praktika turėtų būti grindžiama tvaraus valdymo principais ir ja turėtų būti siekiama didinti biologinę įvairovę, kad ji galėtų turėti didelę finansinę ir ekologinę vertę. Durpininkystė taip pat gali būti naudinga kelioms Sąjungoje nykstančioms rūšims ir gali sudaryti palankias sąlygas šlapynių teritorijų ir susijusių rūšių populiacijų jungtims Sąjungoje. Priemonės, skirtos nusausintiems durpynams ir jų drėgnumui atkurti, taip pat galimam pajamų praradimui kompensuoti, gali būti finansuojamos iš įvairių šaltinių, įskaitant išlaidas pagal Sąjungos biudžetą ir Sąjungos finansavimo programas;

- (61) Naujojoje 2030 m. ES miškų strategijoje, išdėstytoje 2021 m. liepos 16 d. Komisijos komunikate, pabrėžtas poreikis atkurti miškų biologinę įvairovę. Miškai ir kita medžiais apaugusi žemė užima daugiau kaip 43,5 % Sąjungos sausumos ploto. Miškų ekosistemos, kurioms būdinga didelė biologinė įvairovė, yra pažeidžiamos dėl klimato kaitos, tačiau jos taip pat natūraliai padeda prisitaikyti prie klimato kaitos ir kovoti su ja bei šalinti su klimatu susijusią riziką, be kita ko, dėl savo anglies sancaupų ir anglies dioksido absorbentų funkcijų, ir teikia daug kitų svarbių ekosisteminių paslaugų bei naudos, pavyzdžiui, iš jų gaunama statybinė ir kita mediena, maisto ir kiti ne medienos produktai, jos padeda reguliuoti klimatą, stabilizuoti dirvožemį ir kontroliuoti eroziją, taip pat valo orą ir vandenį;

- (62) siekiant padidinti miškų ekosistemų biologinę įvairovę visoje Sąjungoje, be kita ko, teritorijose, kurios nepriklauso buveinių tipams, patenkantiems į Direktyvos 92/43/EEB taikymo sritį, reikia įdiegti atkūrimo priemones. Kadangi nėra bendro miškų ekosistemų būklės vertinimo metodo, pagal kurį būtų galima nustatyti konkrečius miškų ekosistemų atkūrimo tikslus, tikslinga nustatyti bendrą pareigą didinti miškų ekosistemų biologinę įvairovę ir vertinti tos pareigos vykdymą remiantis ***bendru miško paukščių indeksu ir tokiais kitais pasirinktais*** rodikliais ***kaip*** stovinti ***negyva mediena***, gulinti negyva mediena, nevienodo amžiaus struktūros miškų dalis, miškų jungtys, organinės anglies sankaupos, ***miškų, kuriuose dominuoja vietinės medžių rūšys, dalis*** ir ***medžių rūšių įvairovė***;

(63) planuodamos ir diegdamos atkūrimo priemonės, būtinas biologinei įvairovei miškų ekosistemose didinti, ir nustatydamas patenkinamus miškų biologinės įvairovės rodiklių lygius, valstybės narės, atsižvelgdamos į vietos aplinkybes, turėtų atsižvelgti į miškų gaisrų riziką. Valstybės narės turėtų pasinaudoti geriausia praktika, kad sumažintų tokią riziką, visų pirma kaip aprašyta 2021 m. paskelbtose Komisijos gairėse dėl žemėtvarka pagrįstos miškų gaisrų prevencijos;

(64) *2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje nustatomas įsipareigojimas ne vėliau kaip 2030 m. Sąjungoje papildomai pasodinti ne mažiau kaip 3 mlrd. medžių, visapusiškai laikantis ekologinių principų. 2021 m. liepos 16 d. Komisijos komunikate išdėstytoje Naujojoje 2030 m. ES miškų strategijoje pateikiamos to įsipareigojimo įgyvendinimo veiksmų gairės, grindžiamos bendru principu tinkamoje vietoje ir tinkamu tikslu pasodinti ir užauginti tinkamą medį. Numatyta internetinė medžių skaičiuoklė – priemonė, kuria bus registruojamas indėlis ir pažanga vykdant šį įsipareigojimą; valstybės narės naudodamosi šia priemone turėtų registruoti pasodintus medžius. Kaip nustatyta 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje ir Naujojoje 2030 m. ES miškų strategijoje pateiktose veiksmų gairėse, 2023 m. kovo 17 d. Komisija paskelbė Biologinei įvairovei palankaus miško įveisimo, miško atkūrimo ir medžių sodinimo gaires. Tomis gairėmis, kuriomis nustatoma svarstyтина ekologinių principų sistema, siekiama prisidėti prie šio įsipareigojimo vykdymo ir taip padėti įgyvendinti šį reglamentą;*

(65) buveinių ir rūšių, saugomų pagal direktyvas 92/43/EEB ir 2009/147/EB, apdulkintojų ir gėlo vandens, miesto, žemės ūkio ir miškų ekosistemų atkūrimo tikslai bei pareigos turėtų papildyti vieni kitus ir veikti sinergiškai, kad būtų pasiektas visa apimantis tikslas – atkurti ekosistemas visų **valstybių narių** sausumos ir jūros teritorijose. Daugeliu atvejų atkūrimo priemonės, kurių reikia vienam konkrečiam tikslui pasiekti, padės pasiekti kitus tikslus ar atlikti kitas pareigas. Todėl valstybės narės atkūrimo priemonės turėtų planuoti strategiškai – siekdamos kuo labiau padidinti jų veiksmingumą prisidedant prie gamtos atkūrimo visoje Sąjungoje. Be to, atkūrimo priemonės turėtų būti planuojamos taip, kad jomis būtų sprendžiami klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos bei gaivalinių nelaimių poveikio prevencijos ir kontrolės, **taip pat žemės degradacijos klausimai**. Jomis turėtų būti siekiama optimizuoti ekologines, ekonomines ir socialines ekosistemų funkcijas, įskaitant tų ekosistemų našumo potencialą, atsižvelgiant į jų indėlį į darnų atitinkamų regionų ir bendruomenių vystymąsi. **Siekdamos išvengti nenumatytų pasekmių, valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į numatomą socialinį ir ekonominį poveikį ir numatomą atkūrimo priemonių įgyvendinimo naudą**. Svarbu, kad valstybės narės parengtų išsamius nacionalinius atkūrimo planus remdamosi geriausiais turimais mokslo duomenimis. **Nustatant buveinių tipų palankius referencinius plotus turėtų būti remiamasi dokumentuotais ankstesnių laikotarpių paplitimo ir teritorijos duomenimis ir numatomais aplinkos sąlygų pokyčiais dėl klimato kaitos**. Be to, svarbu, kad visuomenei būtų sudarytos ankstyvos ir veiksmingos galimybės dalyvauti rengiant planus. Valstybės narės turėtų atsižvelgti į konkrečias sąlygas ir poreikius savo teritorijoje, kad planuose būtų reaguojama į atitinkamą biologinės įvairovės nykimo pavojų, grėsmes ir veiksnius, ir turėtų bendradarbiauti, kad užtikrintų atkūrimą ir jungtis tarpvalstybinio mastu;

- (66) siekdamas užtikrinti įvairių priemonių, kurios buvo arba turi būti įdiegtos siekiant apsaugoti, išsaugoti ir atkurti gamtą Sąjungoje, sinergijas, valstybės narės, rengdamos savo nacionalinius atkūrimo planus, turėtų atsižvelgti į: „Natura 2000“ teritorijoms nustatytas išsaugojimo priemones ir prioritetinių veiksmų programas, parengtas pagal direktyvas 92/43/EEB ir 2009/147/EB; priemones, kuriomis siekiama užtikrinti gerą ekologinę ir cheminę vandens telkinių, įtrauktų į upių baseinų valdymo planus, parengtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB¹⁸, būklę; jūrų strategijas, kuriomis siekiama užtikrinti gerą aplinkos būklę visuose Sąjungos jūrų regionuose, parengtas pagal Direktyvą 2008/56/EB; nacionalines oro taršos kontrolės programas, parengtas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284¹⁹; nacionalines biologinės įvairovės strategijas ir veiksmų planus, parengtus pagal Biologinės įvairovės konvencijos 6 straipsnį, taip pat išsaugojimo priemones, priimtas pagal Reglamentą (ES) Nr. 1380/2013, ir technines priemones, priimtas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/1241²⁰;

¹⁸ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).

¹⁹ 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB (OL L 344, 2016 12 17, p. 1).

²⁰ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241 dėl žuvininkystės išteklių išsaugojimo ir jūrų ekosistemų apsaugos taikant technines priemones, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2019/2006, (EB) Nr. 1224/2009 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1380/2013, (ES) 2016/1139, (ES) 2018/973, (ES) 2019/472 ir (ES) 2019/1022 ir panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 894/97, (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 2549/2000, (EB) Nr. 254/2002, (EB) Nr. 812/2004 bei (EB) Nr. 2187/2005 (OL L 198, 2019 7 25, p. 105).

- (67) siekiant užtikrinti šio reglamento ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001²¹, Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1999²² ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/70/EB²³ tikslų, susijusių su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, suderinamumą, visų pirma rengiant nacionalinius atkūrimo planus, valstybės narės turėtų atsižvelgti į atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektų galimybes prisidėti prie gamtos atkūrimo tikslų įgyvendinimo;

²¹ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

²² 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksnių valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

²³ 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 93/12/EEB (OL L 350, 1998 12 28, p. 58).

(68) atsižvelgiant į tai, kad svarbu nuosekliai reaguoti į dvilypius biologinės įvairovės nykimo ir klimato kaitos iššūkius, atkuriant biologinę įvairovę reikėtų atsižvelgti į atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą ir atvirkščiai. Turėtų būti įmanoma, kai tik galima, kartu derinti *atkūrimo veiklą ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimo projektus, be kita ko, paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros ir specialiose tinklo zonose. Direktyvoje (ES) 2018/2001 reikalaujama, kad valstybės narės koordinuotai kartografuotų atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą savo teritorijoje, kad būtų identifiкуotas vidaus potencialas ir turimos sausumos antžeminės, požeminės, jūros arba vidaus vandenų teritorijos, kurių reikia norint įrengti atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos įrenginius ir su jais susijusią infrastruktūrą, pavyzdžiui, tinklo ir kaupimo įrenginius, įskaitant šilumos kaupimą, kurių reikia, kad būtų užtikrintas bent jų nacionalinis įnašas siekiant patikslinto 2030 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslo. Tokios būtinos teritorijos, įskaitant esamus įrenginius ir bendradarbiavimo mechanizmus, turi atitikti numatomas trajektorijas ir suminę numatomą įrengtąją galią taikant atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijas, nustatytas nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose. Valstybės narės turėtų nustatyti tokių teritorijų pogrupį – paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonas.*

Atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonos yra konkrečios sausumos ar jūros vietos, kurios yra itin tinkamos energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių įrenginiams ■ įrengti ir kuriose, atsižvelgiant į pasirinktos teritorijos ypatumus, konkrečios atsinaujinančiosios energijos gamyba neturėtų daryti didelio poveikio aplinkai. Valstybės narės turi teikti pirmenybę dirbtiniams ir pastatytiems paviršiams, pavyzdžiui, stogams **ir pastatų fasadams**, transporto infrastruktūrai **ir prie pat jos esančiai aplinkai**, stovėjimo aikštelėms, **ūkiams**, atliekų aikštelėms, pramonės objektams, kasykloms, dirbtiniams vidaus vandenų telkiniams, ežerams ar rezervuarams ir, kai tinkama, miesto nuotekų valymo objektams, taip pat nualintai žemei, kuri netinka žemės ūkiui. **Direktyvoje (ES) 2018/2001 taip pat nustatyta, kad valstybės narės gali priimti planą arba planus, kuriuose būtų nustatytos specialios infrastruktūros zonos, skirtos tinklo ir kaupimo projektų, būtinų siekiant integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją į elektros energijos sistemą, plėtojimui, jei toks plėtojimas, tikėtina, nedarys reikšmingo poveikio aplinkai arba jei tokį poveikį galima tinkamai sušvelninti, arba, kai tai neįmanoma, jį kompensuoti.**

Tokių zonų tikslas – remti ir papildyti paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonas. Nustatydamos paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonas ir specialias infrastruktūros zonas, valstybės narės turi vengti saugomų teritorijų ir atsižvelgti į savo nacionalinius atkūrimo planus. Valstybės narės nacionalinių atkūrimo planų rengimą turėtų koordinuoti su teritorijų, būtinų, kad būtų užtikrintas bent jų nacionalinis įnašas siekiant 2030 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslo, kartografavimu ir, kai aktualu, su paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonų ir specialių infrastruktūros zonų nustatymu. Rengdamos nacionalinius atkūrimo planus, valstybės narės turėtų užtikrinti sinergijas su plėtojama atsinaujinančiųjų išteklių energijos bei energetikos infrastruktūra ir su jau nustatytais paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonomis ir specialiomis tinklo zonomis ir užtikrinti, kad tų zonų veikimas, įskaitant toms zonomis taikytinas Direktyvoje (ES) 2018/2001 numatytas leidimų išdavimo procedūras, liktų nepakitę;

- (69) siekiant užtikrinti sinergijas su valstybėse narėse jau suplanuotomis arba įdiegtomis atkūrimo priemonėmis, nacionaliniuose atkūrimo planuose turėtų būti pripažįstamos tos atkūrimo priemonės ir į jas atsižvelgiama. Kadangi šeštojoje IPCC vertinimo ataskaitoje nurodyta, jog reikia skubiai imtis veiksmų nualintoms ekosistemoms atkurti, valstybės narės turėtų tas priemones įgyvendinti tuo pačiu metu, kai rengia atkūrimo planus;

(70) nacionaliniuose atkūrimo planuose, **buveinių atkūrimo priemonėse ir priemonėse, kuriomis siekiama užkirsti kelią buveinių būklės blogėjimui**, taip pat turėtų būti atsižvelgiama į mokslinių tyrimų projektų, susijusių su ekosistemų būklės vertinimu, atkūrimo priemonių identifikavimu bei įdiegimu, taip pat vykdomų stebėsenos tikslais, rezultatus. **Kai tinkama, pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 191 straipsnio 2 dalį juose taip pat turėtų būti atsižvelgiama į įvairių padėčių įvairiuose Sąjungos regionuose, pavyzdžiui, socialinius, ekonominius ir kultūrinius reikalavimus ir regionines bei vietos ypatybes, įskaitant gyventojų tankį;**

(71) tikslinga atsižvelgti į ypatingą Sąjungos atokiausių regionų, išvardytų SESV 349 straipsnyje, kuriame numatytos konkrečios priemonės šiems regionams remti, padėti. Kaip numatyta 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje, ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama atokiausių regionų ekosistemų apsaugai ir atkūrimui, atsižvelgiant į jų itin didelę biologinės įvairovės vertę. ***Tuo pačiu metu, visų pirma rengiant nacionalinius atkūrimo planus, reikėtų atsižvelgti į susijusias tų ekosistemų apsaugos ir atkūrimo išlaidas, taip pat į atokiausių regionų atokumą, izoliuotumą, mažumą, sudėtingas topografines ir klimato sąlygas. Valstybės narės raginamos savanoriškai įtraukti konkrečias atkūrimo priemones tuose atokiausiuose regionuose, kurie nepatenka į šio reglamento taikymo sritį;***

(72) EAA turėtų padėti valstybėms narėms rengti nacionalinius atkūrimo planus, taip pat stebėti pažangą, padarytą siekiant atkūrimo tikslų ir vykdant pareigas. Komisija turėtų įvertinti, ar nacionaliniai atkūrimo planai yra tinkami siekiant tų tikslų ir vykdant tas pareigas, ***siekiant bendrųjų Sąjungos tikslų visose į šio reglamento taikymo sritį patenkančiose teritorijose ir ekosistemose ne vėliau kaip 2030 m. bendrai apimti (tai būtų Sąjungos tikslas) bent 20 % sausumos teritorijų ir bent 20 % jūrų teritorijų ir ne vėliau kaip 2050 m. – visas ekosistemas, kurias reikia atkurti, taip pat tikslus ne vėliau kaip 2030 m. Sąjungoje atkurti bent 25 000 km upių, kad jos taptų laisvai tekančiomis upėmis, taip pat prisidėti prie įsipareigojimo ne vėliau kaip 2030 m. Sąjungoje pasodinti bent 3 mlrd. papildomų medžių;***

(73) 2020 m. gamtos būklės ataskaitoje nurodyta, kad didelė dalis informacijos, kurią valstybės narės pateikė pagal Direktyvos 92/43/EEB 17 straipsnį ir Direktyvos 2009/147/EB 12 straipsnį, visų pirma apie jų saugomų buveinių ir rūšių išsaugojimo būklę ir tendencijas, gaunama atlikus dalinius tyrimus arba grindžiama tik ekspertų vertinimu. Iš tos ataskaitos taip pat matyti, kad kelių pagal Direktyvą 92/43/EEB saugomų buveinių tipų ir rūšių būklė vis dar nežinoma. Siekiant remti patikimus ir moksliskai pagrįstus nacionalinius atkūrimo planus, būtina pašalinti tas žinių spragas ir investuoti į stebėseną bei priežiūrą. Kad būtų galima padidinti įvairių stebėsenos metodų savalaikiškumą, veiksmingumą ir nuoseklumą, vykdant stebėseną ir priežiūrą turėtų būti kuo geriau panaudojami Sąjungos finansuojamų mokslinių tyrimų ir inovacijų projektų, naujų technologijų, pavyzdžiui, *in situ* stebėsenos ir tolimojo stebėjimo naudojant kosmoso duomenis ir paslaugas, teikiamas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/696²⁴ sudarytos Sąjungos kosmoso programos komponentus EGNOS, GALILEO ir „Copernicus“, rezultatai. Atkūrimo tikslų įgyvendinimas bus remiamas ES misija „Atkurkime mūsų vandenynus ir kitus vandenius“, Prisitaikymo prie klimato kaitos misija ir Europos dirvožemio būklės gerinimo misija, kurios yra numatytos 2021 m. rugsėjo 29 d. Komisijos komunikate dėl Europos misijų;

²⁴ 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/696, kuriuo sudaroma Sąjungos kosmoso programa, įsteigiama Europos Sąjungos kosmoso programos agentūra ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 912/2010, (ES) Nr. 1285/2013 bei (ES) Nr. 377/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES (OL L 170, 2021 5 12, p. 69).

(74) atsižvelgdamos į konkrečius techninius ir finansinius iššūkius, susijusius su jūros aplinkos kartografavimu ir stebėseną, valstybės narės, vertindamos šio reglamento II priede išvardytą jūrų buveinių būklę, be informacijos, teikiamos pagal Direktyvos 92/43/EEB 17 straipsnį ir Direktyvos 2008/56/EB 17 straipsnį, turėtų galėti papildomai naudoti informaciją apie kenkiančius veiksnius ir grėsmes arba kitą susijusią informaciją kaip ekstrapoliacijos pagrindą. Taip pat turėtų būti galima tokio požiūrio laikytis kaip pagrindo planuojant jūros buveinių atkūrimo priemones pagal šį reglamentą. Bendras šio reglamento II priede išvardytų jūros buveinių būklės vertinimas turėtų būti grindžiamas geriausiomis turimomis žiniomis ir naujausia technikos bei mokslo pažanga;

(75) siekiant užtikrinti pažangos, padarytos įgyvendinant nacionalinius atkūrimo planus, įdiegtas atkūrimo priemonės, teritorijų, kuriose taikomos atkūrimo priemonės, ir duomenų apie kliūčių upių jungtims sąrašą, stebėseną, turėtų būti įdiegta sistema, pagal kurią būtų reikalaujama, kad valstybės narės sukurtų, nuolat atnaujintų ir teiktų atitinkamus duomenis apie tokios stebėsenos rezultatus. Perduodant duomenis Komisijai elektroniniu būdu turėtų būti naudojama EAA sistema „Reportnet“ ir siekiama kuo labiau sumažinti administracinę našta visiems subjektams. Siekdamas užtikrinti tinkamą viešosios prieigos, ataskaitų teikimo ir valdžios institucijų dalijimosi duomenimis infrastruktūrą, valstybės narės, rengdamos duomenų specifikacijas, kai aktualu, turėtų vadovautis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose 2003/4/EB²⁵, 2007/2/EB²⁶ ir (ES) 2019/1024²⁷ nurodytomis specifikacijomis;

²⁵ 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/313/EEB (OL L 41, 2003 2 14, p. 26).

²⁶ 2007 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/2/EB, sukurianti Europos bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūrą (INSPIRE) (OL L 108, 2007 4 25, p. 1).

²⁷ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1024 dėl atvirųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo (OL L 172, 2019 6 26, p. 56).

- (76) siekdama užtikrinti veiksmingą šio reglamento įgyvendinimą, Komisija valstybėms narėms paprašius turėtų teikti paramą pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/240 nustatytą techninės paramos priemonę²⁸, pagal kurią teikiama specialiai pritaikyta techninė parama reformoms kurti ir įgyvendinti. Pagal tą priemonę teikiama techninė parama apima, pavyzdžiui, administracinių gebėjimų stiprinimą, teisės aktų sistemų derinimą ir dalijimąsi atitinkama geriausia praktika;
- (77) Komisija turėtų teikti valstybių narių pažangos, padarytos įgyvendinant šiame reglamente nustatytus atkūrimo tikslus ir vykdant šiame reglamente nustatytas pareigas, ataskaitas, remdamasi EAA parengtomis visos Sąjungos pažangos ataskaitomis ir kitomis valstybių narių pateiktomis atitinkamų politikos sričių, pavyzdžiui, gamtos, jūrų ir vandens politikos, analizėmis ir ataskaitomis;

²⁸ 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 1).

(78) siekiant užtikrinti, kad būtų įgyvendinti šiame reglamente nustatyti tikslai ir įvykdytos šiame reglamente nustatytos pareigos, itin svarbu, kad privatusis ir viešasis sektoriai investuotų į atkūrimą. Todėl valstybės narės į savo nacionalinius biudžetus turėtų įtraukti biologinės įvairovės tikslams įgyvendinti skirtas išlaidas, be kita ko, susijusias su galimybių ir pereinamojo laikotarpio kaštais, patiriamais įgyvendinant nacionalinius atkūrimo planus, ir nurodyti, kaip naudojamos Sąjungos lėšos.

Kalbant apie Sąjungos finansavimą, pažymėtina, kad Sąjungos biudžeto ir Sąjungos finansavimo programų, pavyzdžiui, programos LIFE, Europos jūrų reikalų, žuvininkystės ir akvakultūros fondo (EJRŽAF; nustatytas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1139²⁹), Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP; nustatytas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2020/2220³⁰), Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo (abu nustatyti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1058³¹), Teisingos pertvarkos fondo (įsteigtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1056³²), taip pat Sąjungos bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ (sukurta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/695³³), lėšomis prisidedama prie biologinės įvairovės tikslų, siekiant 2024 m. jiems skirti 7,5 %, o 2026 m. ir 2027 m. – 10 % metinių išlaidų pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą (2021–2027 m. DFP), nustatytą Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) 2020/2093³⁴.

²⁹ 2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1139, kuriuo nustatomas Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/1004 (OL L 247, 2021 7 13, p. 1).

³⁰ 2020 m. gruodžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/2220, kuriuo nustatomos tam tikros pereinamojo laikotarpio nuostatos dėl 2021 m. ir 2022 m. paramos iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF), ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, kiek tai susiję su 2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir taikymu, ir Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kiek tai susiję su 2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir tokios paramos skirstymu (OL L 437, 2020 12 28, p. 1).

³¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (OL L 231, 2021 6 30, p. 60).

³² 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (OL L 231, 2021 6 30, p. 1).

³³ 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/695, kuriuo sukuriama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1290/2013 ir (ES) Nr. 1291/2013 (OL L 170, 2021 5 12, p. 1).

³⁴ 2020 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (OL L 433 I, 2020 12 22, p. 11).

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/241³⁵ nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė yra dar vienas biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo finansavimo šaltinis. Atsižvelgiant į programą LIFE, ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama tam, kad būtų tinkamai naudojami strateginiai gamtos projektai, kaip konkreti priemonė, kuri galėtų padėti įgyvendinti šį reglamentą, veiksmingai ir efektyviai integruojant turimus finansinius išteklius;

(79) neturėtų būti reikalaujama, kad rengdamos nacionalinius atkūrimo planus valstybės narės perprogramuotų finansavimą pagal BŽŪP, BŽP arba kitas žemės ūkio ir žuvininkystės finansavimo programas ar priemones pagal 2021–2027 m. DFP, kad būtų įgyvendintas šis reglamentas;

³⁵ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

- (80) esama įvairių Sąjungos, nacionalinių ir privačių iniciatyvų, kuriomis skatinamas privatusis finansavimas, pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/523³⁶ nustatyta programa „InvestEU“, kuri suteikia galimybių sutelkti viešąjį ir privatųjį finansavimą, kad būtų remiamas, be kita ko, gamtos ir biologinės įvairovės puoselėjimas įgyvendinant žaliosios ir mėlynosios infrastruktūros projektus ir anglies dioksido kiekį dirvožemyje didinantis ūkininkavimas, kaip žaliojo verslo modelis. ***Galėtų būti skatinamas gamtos atkūrimo priemonių vietoje finansavimas pasitelkiant privatųjį arba viešąjį finansavimą, įskaitant rezultatais grindžiamą paramą ir novatoriškas schemas, pavyzdžiui, anglies dioksido absorbuavimo sertifikavimo sistemas. Paskatos privačiosioms investicijoms taip pat galėtų būti teikiamos pasitelkiant viešųjų investicijų schemas, įskaitant finansines priemones, subsidijas ir kitas priemones, su sąlyga, kad laikomasi valstybės pagalbos taisyklių;***

³⁶ 2021 m. kovo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/523, kuriuo nustatoma programa „InvestEU“ ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2015/1017 (OL L 107, 2021 3 26, p. 30).

(81) siekiant užtikrinti šio reglamento įgyvendinimą, itin svarbios tinkamos privačiosios ir viešosios investicijos į gamtos atkūrimo priemones. Todėl Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos turėtų pateikti ataskaitą ir analizę, kurioje būtų identifikuotos spragos įgyvendinant šį reglamentą. Kai tikslinga, prie tos ataskaitos turėtų būti pridėti pasiūlymai dėl tinkamų priemonių, įskaitant finansines priemones, skirtas identifikuotoms spragoms pašalinti, pavyzdžiui, dėl specialaus finansavimo nustatymo, nedarant poveikio abiejų teisėkūros institucijų prerogatyvoms priimant laikotarpio po 2027 m. daugiametę finansinę programą;

(82) *pagal suformuotą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 4 straipsnio 3 dalyje nustatytu lojalios bendradarbiavimo principu, asmens teisių pagal Sąjungos teisę teisminę apsaugą turi užtikrinti valstybių narių teismai. Be to, ES sutarties 19 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės numatytų teisių gynimo priemones, pakankamas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą srityse, kuriose taikoma Sąjungos teisė. Sąjunga ir valstybės narės yra JT Europos ekonomikos komisijos konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais³⁷ (toliau – Orhuso konvencija) šalys. Pagal Orhuso konvenciją valstybės narės turi užtikrinti, kad pagal atitinkamą nacionalinę teisinę sistemą suinteresuotos visuomenės nariai turėtų teisę kreiptis į teismą;*

³⁷ OL L 124, 2005 5 17, p. 4.

- (83) valstybės narės, rengdamos ir įgyvendindamos savo nacionalinius atkūrimo planus, turėtų skatinti teisingą ir įvairius visuomenės sluoksnius apimantį požiūrį. ***Jos turėtų įdiegti būtinas priemones, kad į visus nacionalinių atkūrimo planų rengimo, peržiūros ir įgyvendinimo etapus būtų įtrauktos vietos ir regionų valdžios institucijos, žemės savininkai ir žemės naudotojai bei jų asociacijos, pilietinės visuomenės organizacijos, verslo bendruomenė, mokslinių tyrimų ir švietimo bendruomenės, ūkininkai, žvejai, miškininkai, investuotojai ir kiti atitinkami suinteresuotieji subjektai bei plačioji visuomenė, ir kad būtų skatinamas dialogas ir moksliskai pagrįstos informacijos apie biologinę įvairovę ir atkūrimo naudą sklaida;***

- (84) pagal Reglamentą (ES) 2021/2115 BŽŪP strateginiai planai turėtų padėti siekti ilgalaikių nacionalinių siektinų reikšmių, nustatytų to reglamento XIII priede išvardytuose teisės aktuose arba pagal juos, ir juos atitikti. Į šį reglamentą turėtų būti atsižvelgta, kai pagal Reglamento (ES) 2021/2115 159 straipsnį Komisija ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. peržiūrės to reglamento XIII priede pateiktą sąrašą;
- (85) laikydamosi 8-ojoje aplinkosaugos veiksmų programoje, nustatytoje Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu (ES) 2022/591³⁸, priimto įsipareigojimo, valstybės narės turi laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas nacionaliniu lygmeniu, kuo geriau pasinaudodamos rinkos priemonėmis ir žaliojo biudžeto sudarymo bei finansavimo priemonėmis, įskaitant priemones, kurių reikia socialiai teisingai pertvarkai užtikrinti, taip pat remdamos įmones ir kitus suinteresuotuosius subjektus šiems kuriant standartizuotą gamtinio kapitalo apskaitos praktiką;

³⁸ 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2022/591 dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2030 m. (OL L 114, 2022 4 12, p. 22).

(86) siekiant užtikrinti būtiną šio reglamento pritaikymą, Komisijai pagal SESV 290 straipsnį turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, susijusius su šio reglamento papildymu nustatant ir atnaujinant mokslškai pagrįstą metodą apdulkintojų įvairovei ir populiacijoms stebėti ir kiek tai susiję su šio reglamento I–VII priedų daliniu pakeitimu siekiant *su technikos ir mokslo pažanga* suderinti buveinių tipų *grupes ir sąrašus*, jūrų gyvūnų rūšių sąrašą, *rūšių, naudojamų* įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksui nustatyti, *sąrašą*, žemės ūkio ekosistemų ir miškų ekosistemų biologinės įvairovės rodiklių aprašą, vienetus ir metodiką *ir atkūrimo priemonių pavyzdžių sąrašą, siekiant atsižvelgti į patirtį, įgytą taikant šį reglamentą, arba užtikrinti nuoseklumą su EUNIS buveinių tipais*. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija atliktų *poveikio vertinimą ir* tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros³⁹ nustatytais principais. Visų pirma siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, ir jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;

³⁹ OL L 123, 2016 5 12, p. 1.

(87) siekiant užtikrinti vienodas šio reglamento įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai siekiant nustatyti šio reglamento IV priede išvardytų žemės ūkio ekosistemų rodiklių ir šio reglamento VI priede išvardytų miškų ekosistemų rodiklių stebėsenos metodus, *sukurti gairių sistemas*, pagal kurias būtų galima nustatyti patenkinamus *miesto žaliųjų erdvių, miesto medžių lajų dangos miestų ekosistemose, apdulkintojų*, šio reglamento IV priede išvardytų žemės ūkio ekosistemų biologinės įvairovės rodiklių ir šio reglamento VI priede išvardytų miškų ekosistemų rodiklių lygius, nustatyti vienodą nacionalinių atkūrimo planų formą, taip pat duomenų ir informacijos Komisijai teikimo elektroniniu būdu formą, struktūrą ir išsamią tvarką. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011⁴⁰;

⁴⁰ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

- (88) *kad būtų galima greitai ir veiksmingai reaguoti įvykus nenumatytam, išskirtiniam ir neišprovokuotam įvykiui, kurio Sąjunga negali kontroliuoti ir kuris gali turėti rimtų Sąjungos masto pasekmių, kiek tai susiję su galimybe naudotis žeme, kurios reikia norint užtikrinti, kad Sąjungoje būtų pagaminama pakankamai maistui vartoti skirtų žemės ūkio produktų, Komisijai turėtų būti suteikiami įgyvendinimo įgaliojimai laikinai sustabdyti atitinkamų šio reglamento nuostatų taikymą tokiu mastu ir tokiam laikotarpiui, kiek tai tikrai būtina, bet ne ilgiau kaip 12 mėnesių, kartu išsaugant šio reglamento tikslus. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Reglamento (ES) Nr. 182/2011;*
- (89) Komisija turėtų atlikti šio reglamento vertinimą. Laikantis 2016 m. balandžio 13 d. tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros, tas vertinimas turėtų būti grindžiamas veiksmingumo, efektyvumo, aktualumo, nuoseklumo ir pridėtinės vertės kriterijais ir juo turėtų būti remiamasi atliekant tolesnių veiksmų pasirinkimo poveikio vertinimus. Be to, Komisija, atsižvelgdama į naujausius mokslo duomenis, turėtų įvertinti, ar reikia nustatyti papildomus atkūrimo tikslus remiantis bendrais ekosistemų, kurioms netaikomi šio reglamento 4 ir 5 straipsniai, būklės vertinimo metodais;

- (90) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/869⁴¹ turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (91) kadangi šio reglamento tikslų, t. y. užtikrinti ilgalaikį ir tvarų biologinės įvairovės ir atsparių ekosistemų atkūrimą visoje valstybių narių europinėje teritorijoje pasitelkiant atkūrimo priemones, kurias valstybės narės turi įdiegti, kad bendrai pasiektų Sąjungos tikslą ne vėliau kaip 2030 m. atkurti sausumos ir jūrų teritorijas ir ne vėliau kaip 2050 m.– visas teritorijas, kurias reikia atkurti, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl siūlomo veiksmo masto ir poveikio tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi **ES sutarties** 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

⁴¹ 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/869 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 bei (ES) 2019/943 ir direktyvos 2009/73/EB bei (ES) 2019/944 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 347/2013 (OL L 152, 2022 6 3, p. 45).

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Dalykas

1. Šiuo reglamentu nustatomos taisyklės, kuriomis siekiama prisidėti prie:
 - a) **ilgalaikio ir tvaraus biologine įvairove pasižyminčių ir atsparių *ekosistemų* atkūrimo *valstybių narių* sausumos ir jūrų teritorijose atkuriant *nualintas* ekosistemas;**
 - b) visaapimančių Sąjungos uždavinių, susijusių su klimato kaitos švelninimu, prisitaikymu prie jos *ir žemės būklės neblogėjimu*, įgyvendinimo;
 - c) *apsirūpinimo maistu saugumo didinimo;*
 - d) tarptautinių Sąjungos įsipareigojimų įgyvendinimo.

2. Šiuo reglamentu nustatoma sistema, pagal kurią valstybės narės turi įdiegti veiksmingas ir su plotu siejamas atkūrimo priemonės, kurios **visoje teritorijose ir ekosistemose, kurioms taikomas šis reglamentas**, ne vėliau kaip 2030 m. **bendrai apimtų (tai būtų Sąjungos tikslas)** bent 20 % sausumos teritorijų ir **bent 20 %** jūrų teritorijų, o ne vėliau kaip 2050 m. – visas ekosistemas, kurias reikia atkurti.

2 straipsnis

Geografinė taikymo sritis

Šis reglamentas taikomas ekosistemoms, kaip nurodyta 4–12 straipsniuose, esančioms:

- a) valstybių narių teritorijoje;
- b) **valstybių narių pakrančių vandenyse, kaip apibrėžta Direktyvos 2000/60/EB 2 straipsnio 7 punkte, jų dugne ar jų podugnyje;**
- c) vandenyse, jūros dugne ar podugnyje, esančiuose tolyn į jūrą nuo pagrindinės linijos, nuo kurios pradedama matuoti valstybės narės teritorinių vandenų apimtį, iki toliausių tos teritorijos, kurioje valstybė narė turi suverenias teises **ar jurisdikciją arba** tomis teisėmis ar jurisdikcija naudojasi pagal 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją⁴², pakraščių.

⁴² OL L 179, 1998 6 23, p. 3.

Šis reglamentas taikomas tik valstybių narių, kurioms taikomos Sutartys, europinėje teritorijoje esančioms ekosistemoms.

3 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) ekosistema – dinamiška augalų, gyvūnų, **grybų** ir mikroorganizmų bendrijų ir jų abiotinės aplinkos visuma, sąveikaujanti kaip funkcinis vienetas ir apimanti tam tikrų tipų buveines, rūšių buveines ir rūšių populiacijas;
- 2) rūšies buveinė – **rūšies buveinė, kaip apibrėžta Direktyvos 92/43/EEB 1 straipsnio f punkte;**

- 3) atkūrimas – procesas, kuriuo aktyviai arba pasyviai padedama atsikurti ekosistemai, ***kad pagerėtų jos struktūra ir funkcijos, siekiant išsaugoti ar padidinti biologinę įvairovę ir ekosistemos atsparumą, gerinant tam tikro tipo buveinę, kad ji taptų geros būklės, iš naujo įkuriant palankų referencinį plotą ir gerinant rūšies buveinės plotą taip, kad ji būtų pakankamos kokybės ir kiekybės pagal 4 straipsnio 1, 2 bei 3 dalis ir 5 straipsnio 1, 2 bei 3 dalis, taip pat įgyvendinant tikslus ir vykdant pareigas pagal 8–12 straipsnius, be kita ko, pasiekiant pakankamus 8–12 straipsniuose nurodytų rodiklių lygius;***
- 4) gera būklė – kiek tai susiję su ***tam tikro tipo buveinės*** plotu, būklė, kai tipo buveinės pagrindinės charakteristikos rodo, kad tai buveinei, ***visų pirma jos struktūrai, funkcijoms ir tipiškomis rūšimis ar tipišku rūšių sudėčiai*** yra būdingas aukšto lygio ekologinis vientisumas, stabilumas ir atsparumas, būtini jos ilgalaikiam išlikimui užtikrinti, ***taigi, yra tokios, kad padeda pasiekti arba išlaikyti buveinės palankią apsaugos būklę, jei atitinkamo tipo buveinė yra įtraukta į Direktyvos 92/43/EEB I priedą, o jūrų ekosistemose – pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę;***
- 5) ***gera aplinkos būklė – gera aplinkos būklė, kaip apibrėžta Direktyvos 2008/56/EB 3 straipsnio 5 punkte;***
- 6) ***buveinės palanki apsaugos būklė – palanki apsaugos būklė, kaip tai suprantama Direktyvos 92/43/EEB 1 straipsnio e punkte;***
- 7) ***rūšies palanki apsaugos būklė – palanki apsaugos būklė, kaip tai suprantama Direktyvos 92/43/EEB 1 straipsnio i punkte;***

- 8) palankus referencinis plotas – nacionaliniu mastu visas tam tikro tipo buveinės tam tikrame biogeografiniame ar jūrų regione plotas, kuris laikomas būtinu norint užtikrinti ilgalaikį to tipo buveinės ir *jos tipišku rūšių ar tipišku rūšių sudėties* ir visų reikšmingų to tipo buveinės ekologinių variacijų jos natūralaus paplitimo areale gyvybingumą ir kuri sudaro dabartinis to tipo buveinės plotas ir, jei to ploto nepakanka ilgalaikiam to tipo buveinės ir jos tipišku rūšių ar tipišku rūšių sudėties gyvybingumui – papildomas plotas, būtinas to tipo buveinei iš naujo įkurti. ***Kai atitinkamas buveinės tipas yra įtrauktas į Direktyvos 92/43/EEB I priedą, toks įkūrimas iš naujo padeda pasiekti buveinės palankią apsaugos būklę, o jūrų ekosistemose – pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę;***

- 9) pakankama buveinės kokybė – rūšies buveinės kokybė, leidžianti patenkinti rūšies ekologinius poreikius bet kuriuo jos biologinio ciklo etapu taip, kad ji ilgą laiką savo natūraliame paplitimo areale išliktų gyvybingu savo buveinės komponentu, ***padedanti pasiekti arba išlaikyti rūšies palankią apsaugos būklę (kalbant apie Direktyvos 92/43/EEB II, IV ar V priede išvardytas rūšis) ir išsaugoti laukinių paukščių rūšių, kurioms taikoma Direktyva 2009/147/EB, populiacijas, o, be to, jūrų ekosistemose – pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę;***
- 10) pakankama buveinės kiekybė – rūšies buveinės kiekybė, leidžianti patenkinti rūšies ekologinius poreikius bet kuriuo jos biologinio ciklo etapu taip, kad ji ilgą laiką savo natūraliame paplitimo areale išliktų gyvybingu savo buveinės komponentu, ***padedanti pasiekti arba išlaikyti rūšies palankią apsaugos būklę (kalbant apie Direktyvos 92/43/EEB II, IV ar V priede išvardytas rūšis) ir išsaugoti laukinių paukščių rūšių, kurioms taikoma Direktyva 2009/147/EB, populiacijas, o, be to, jūrų ekosistemose – pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę;***

- 11) *labai dažnos ir plačiai paplitusios buveinės tipas – buveinės, aptinkamos keliuose biogeografiniuose regionuose Sąjungoje, kurios arealas viršija 10 000 km², tipas;*
- 12) apdulkintojas – laukinis *vabzdys*, pernešantis žiedadulkes iš augalo dulkinės į purką ir taip sudarantis sąlygas augalo apvaisinimui ir sėklų užsimezgimui;
- 13) apdulkintojų populiacijų mažėjimas – apdulkintojų gausos arba įvairovės, arba jų abiejų, mažėjimas;
- 14) *vietinė medžių rūšis – medžių rūšis, aptinkama jos natūralaus paplitimo areale (ankstesniame arba dabartiniame) ir galimo paplitimo teritorijoje – t. y. tame areale, kuri ji natūraliai užima arba galėtų užimti be tiesioginės ar netiesioginės žmonių atliekamos introdukcijos ar priežiūros;*
- 15) vietos administracinis vienetas (VAV) – valstybės narės žemo hierarchinio lygio administracinis vienetas, smulkesnis už provinciją, regioną arba valstybę, nustatytas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1059/2003 4 straipsnį⁴³;

⁴³ 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo (OL L 154, 2003 6 21, p. 1).

- 16) ***urbanistiniai (miesto) centrai ir urbanistiniai (miesto) klasteriai – didmiesčių, miestų ir priemiesčių teritoriniai vienetai, klasifikuojami naudojantis tinklelio tipologija, nustatyta pagal Reglamento (EB) Nr. 1059/2003 4b straipsnio 2 dalį;***
- 17) didmiestis – VAV, kurio ne mažiau kaip 50 % gyventojų gyvena viename ar daugiau urbanistinių (miesto) centrų, matuojant pagal urbanizacijos lygį, nustatomą pagal Reglamento (EB) Nr. 1059/2003 4b straipsnio 3 dalies a punktą;
- 18) miestas ir priemiestis – VAV, kurio mažiau kaip 50% gyventojų gyvena urbanistiniame (miesto) centre, bet ne mažiau kaip 50 % gyventojų gyvena urbanistiniame (miesto) klasteryje, matuojant pagal urbanizacijos lygį, nustatomą pagal Reglamento (EB) Nr. 1059/2003 4b straipsnio 3 dalies a punktą;
- 19) ***priemiestinės zonos – teritorijos, esančios šalia urbanistinių (miesto) centrų arba urbanistinių (miesto) klasterių, įskaitant bent visas teritorijas, esančias ne toliau kaip 1 kilometro atstumu nuo tų urbanistinių (miesto) centrų arba urbanistinių (miesto) klasterių išorinių ribų, ir esančios tame pačiame didmiestyje arba tame pačiame mieste ir priemiestyje, kaip ir tie urbanistiniai (miesto) centrai ar urbanistiniai (miesto) klasteriai;***

- 20) miesto žalioji erdvė – ***visas medžių, krūmų, krūmokšnių, daugiametės žolinės augmenijos, kerpių ir samanų, tvenkinių ir vandentakių plotas***, esantis didmiesčiuose, miestuose ir priemiesčiuose ir apskaičiuotas remiantis duomenimis, surinktais naudojantis „Copernicus“ žemės paviršiaus stebėsenos paslauga pagal Sąjungos kosmoso programos, nustatytos Reglamentu (ES) 2021/696, komponentą „Copernicus“, ***ir kitais tinkamais papildomais atitinkamos valstybės narės pateiktais duomenimis, jei tokių duomenų apie tą valstybę narę yra;***
- 21) miesto medžių lajų dangą – visas medžių lajų dangos plotas didmiesčiuose, miestuose ir priemiesčiuose, apskaičiuotas remiantis medžių lajų dangos tankio duomenimis, surinktais naudojantis „Copernicus“ žemės paviršiaus stebėsenos paslauga pagal Sąjungos kosmoso programos, nustatytos Reglamentu (ES) 2021/696, komponentą „Copernicus“, ***ir kitais tinkamais papildomais atitinkamos valstybės narės pateiktais duomenimis, jei tokių duomenų apie tą valstybę narę yra;***
- 22) ***laisvai tekanti upė – upė arba upės ruožas, kurio išilginėms, skersinėms ir vertikalioms jungtims netrukdo dirbtinės konstrukcijos, sudarančios kliūtį, ir kurių natūralios funkcijos iš esmės yra nepaveiktos;***

- 23) *durpynų drėgnumo atkūrimas – nusausinto durpynų dirvožemio keitimo drėgnu durpynų dirvožemiu procesas;*
- 24) *paspartintos* atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zona – Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 9a punkte apibrėžta *paspartintos* atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zona.

II SKYRIUS

ATKŪRIMO TIKSLAI IR PAREIGOS

4 straipsnis

Sausumos, pakrančių ir gėlo vandens ekosistemų atkūrimas

1. Valstybės narės įdiegia atkūrimo priemones, kurios yra būtinos I priede išvardytų tipų buveinių, kurių būklė nėra gera, teritorijų būklei pagerinti, kad ji taptų gera. Tokios atkūrimo priemonės turi apimti:

- a) *ne vėliau kaip 2030 m. – bent 30 % visų I priede išvardytų tipų buveinių viso ploto, kurio būklė nėra gera, kaip apskaičiuota 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane;*
- b) *ne vėliau kaip 2040 m. – bent 60 % ir ne vėliau kaip 2050 m. – bent 90 % kiekvienos I priede nurodytos buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, kaip apskaičiuota 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane.*

Šios dalies tikslais valstybės narės atitinkamai iki 2030 m. pirmenybę teikia atkūrimo priemonėms „Natura 2000“ teritorijose esančiuose plotuose.

2. *Nukrypstant nuo 1 dalies pirmos pastraipos a ir b punktų, valstybės narės tinkamai pagrįstais atvejais tos dalies tikslais į atitinkamą buveinių tipų grupę gali neįtraukti labai dažnų ir plačiai paplitusių buveinių, užimančių daugiau kaip 3 % jų europinės teritorijos, tipų.*

Jei valstybė narė taiko pirmoje pastraipoje nurodytą nukrypti leidžiančią nuostatą, ji įdiegia atkūrimo priemones:

- a) *ne vėliau kaip 2050 m. kiekvieno iš tų tipų buveinėms – teritorijoje, sudarančioje bent 80 % ploto, kurio būklė nėra gera;*
- b) *ne vėliau kaip 2030 m. – teritorijoje, sudarančioje bent trečdalį a punkte nurodytos ploto procentinės dalies ir*
- c) *ne vėliau kaip 2040 m. – teritorijoje, sudarančioje bent du trečdalius a punkte nurodytos ploto procentinės dalies.*

Pirmoje pastraipoje nurodyta nukrypti leidžianti nuostata taikoma tik tuomet, jeigu užtikrinama, kad antros pastraipos a punkte nurodyta procentinė dalis netrukdyt nacionaliniu biogeografiniu lygmeniu pasiekti arba išlaikyti palankią kiekvieno iš tų tipų buveinių apsaugos būklę.

3. *Jeigu valstybė narė taiko nukrypti leidžiančią nuostatą pagal 2 dalį, 1 dalies pirmos pastraipos a punkte nustatyta pareiga taikoma visų likusių I priede išvardytų tipų buveinių, visam plotui, kurio būklė nėra gera, o 1 dalies pirmos pastraipos b punkte nustatyta pareiga taikoma likusiems atitinkamų I priede išvardytų buveinių tipų grupių, plotams, kurių būklė nėra gera.*

4. Valstybės narės įdiegia atkūrimo priemonės, kurios yra būtinos I priede išvardytų tipų buveinėms iš naujo įkurti tose teritorijose, kuriose tų tipų buveinių neaptinkama, ***kad būtų pasiektas palankus šių tipų buveinių referencinis plotas***. Ne vėliau kaip 2030 m. tokios priemonės turi apimti bent 30 % papildomo paviršiaus ploto, kurio reikia, kad būtų pasiektas kiekvienos I priede nurodytos buveinių tipų grupės visas palankus referencinis plotas, apskaičiuotas 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane; ne vėliau kaip 2040 m. tos priemonės turi apimti bent 60 %, o ne vėliau kaip 2050 m. – 100 % tokio ploto.
5. ***Nukrypstant nuo šio straipsnio 4 dalies, jei valstybė narė mano, kad neįmanoma ne vėliau kaip 2050 m. įdiegti atkūrimo priemonių, būtinų, kad būtų pasiektas konkretaus tipo buveinės palankus referencinis plotas 100 % teritorijos, atitinkama valstybė narė 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane gali nustatyti mažesnę procentinę dalį 90–100 % intervale ir pateikti tinkamą pagrindimą. Tokiu atveju valstybė narė palaipsniui įdiegia atkūrimo priemonės, kurios yra būtinos, kad ne vėliau kaip 2050 m. būtų pasiekta ta mažesnė procentinė dalis. Ne vėliau kaip 2030 m. tos atkūrimo priemonės turi apimti bent 30 % papildomo ploto, kurio reikia, kad ne vėliau kaip 2050 m. būtų pasiekta tokia mažesnė procentinė dalis, o ne vėliau kaip 2040 m. – bent 60 % papildomo ploto, kurio reikia, kad ne vėliau kaip 2050 m. būtų pasiekta tokia mažesnė procentinė dalis.***

6. *Jei valstybė narė konkrečių tipų buveinėms taiko nukrypti leidžiančią nuostatą pagal 5 dalį, 4 dalyje nustatyta pareiga taikoma likusiems buveinių tipams, patenkantiems į I priede išvardytas buveinių tipų grupes, kurioms priklauso tie konkretūs buveinių tipai.*
7. Valstybės narės įdiegia Direktyvos 92/43/EEB II, IV ir V prieduose išvardytų rūšių sausumos, pakrančių ir gėlo vandens buveinių ir laukinių paukščių, patenkančių į Direktyvos 2009/147/EB taikymo sritį, sausumos, pakrančių ir gėlo vandens buveinių atkūrimo priemones, kurios, **kartu su atkūrimo priemonėmis, nurodytomis šio straipsnio 1 ir 4 dalyse**, yra būtinos tų buveinių kokybei ir kiekybei gerinti, įskaitant jų įkūrimą iš naujo, ir jungtims tarp jų gerinti tol, kol bus pasiekta pakankama tų buveinių kokybė ir kiekybė.

8. Nustatant teritorijas, tinkamiausias atkūrimo priemonėms pagal šio straipsnio 1, 4 ir 7 dalis diegti, remiamasi geriausiomis turimomis žiniomis ir naujausiais moksliniais duomenimis apie šio reglamento I priede išvardytų tipų buveinių būklę, kuri matuojama pagal struktūrą ir funkcijas, būtinas ilgalaikiam jų, įskaitant joms tipiškas rūšis, išlikimui kaip nurodyta Direktyvos 92/43/EEB 1 straipsnio e punkte, ir apie šio straipsnio 7 dalyje nurodytų rūšių buveinių kokybę ir kiekybę, ***naudojantis informacija, pateikiama pagal Direktyvos 92/43/EEB 17 straipsnį ir Direktyvos 2009/147/EB 12 straipsnį, ir, kai tikslinga, atsižvelgiant į tai, kad padėtis skirtinguose regionuose yra nevienoda, kaip nurodyta šio reglamento 14 straipsnio 16 dalies c punkte.***
9. ***Valstybės narės užtikrina, kad ne vėliau kaip 2030 m. būtų žinoma tam tikrų tipų buveinių, esančių bent 90 % ploto, kuriuo dalijasi visos I priede išvardytų tipų buveinės, būklė, o ne vėliau kaip 2040 m. – visų I priede išvardytų tipų buveinių ploto būklė.***
10. Nustatant 1 ir 4 dalyse nurodytas atkūrimo priemones atsižvelgiama į poreikį gerinti I priede išvardytų tipų buveinių jungtis ir į 7 dalyje nurodytų rūšių, aptinkamų tų tipų buveinėse, ekologinius poreikius.

11. Valstybės narės **įdiegia priemones, kuriomis siekiama užtikrinti**, kad teritorijose, kuriose taikomos atkūrimo priemonės pagal 1, 4 ir 7 dalis, I priede išvardytų tipų buveinių būklė nuolat gerėtų, kol taps gera, o 7 dalyje nurodytų rūšių buveinių kokybė nuolat gerėtų, kol taps pakankama.

Nedarant poveikio Direktyvai 92/43/EEB valstybės narės **įdiegia priemones, kuriomis siekiama** užtikrinti, kad teritorijų, kuriose pasiekta gera būklė ir užtikrinta pakankama rūšių buveinių kokybė, būklė **reikšmingai** neblogėtų.

12. *Nedarant poveikio Direktyvai 92/43/EEB ne vėliau kaip nacionalinių atkūrimo planų paskelbimo pagal šio reglamento 17 straipsnio 6 dalį dieną* valstybės narės **stengiasi įdiegti būtinas priemones, kad užkirstų kelią reikšmingam būklės blogėjimui** teritorijose, kuriose aptinkama šio reglamento I priede išvardytų tipų buveinių, **kurių būklė yra gera arba kurios yra būtinos norint pasiekti šio straipsnio 17 dalyje nustatytus atkūrimo tikslus.**

13. Šio straipsnio 11 ir 12 dalių atžvilgiu, už „Natura 2000“ teritorijų ribų valstybės narės gali, jei nėra alternatyvų, tose dalyse nustatytus būklės neblogėjimo reikalavimus kiekvieno savo teritorijos biogeografinio regiono lygmeniu taikyti kiekvieno tipo buveinėms ir kiekvienos rūšies buveinėms, jei atitinkama valstybė narė ne vėliau kaip ... [šeši mėnesiai nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos] praneša Komisijai ketinanti taikyti šią dalį ir įvykdo 15 straipsnio 3 dalies g punkte, 20 straipsnio 1 dalies j punkte, 21 straipsnio 1 dalyje ir 21 straipsnio 2 dalies b punkte nustatytas pareigas.
14. Už „Natura 2000“ teritorijų ribų 11 dalyje nustatyta pareiga netaikoma tuo atveju, jei būklė blogėja dėl:
- a) *force majeure* aplinkybių, *įskaitant gaivalines nelaimes*;
 - b) neišvengiamų tiesiogiai klimato kaitos sukeltų buveinių pokyčių; ■
 - c) viršesnio viešojo intereso *plano arba* projekto, kuriam įgyvendinti nėra mažiau žalingų alternatyvių sprendimų; tai nustatoma kiekvienu konkrečiu atveju atskirai; *arba*
 - d) *trečiųjų valstybių veiksmų arba neveikimo, už kuriuos atitinkama valstybė narė nėra atsakinga.*

15. Už „Natura 2000“ teritorijų ribų 12 dalyje nustatyta pareiga netaikoma tuo atveju, jei būklė blogėja dėl:

- a) *force majeure aplinkybių, įskaitant gaivalines nelaimes;*
- b) *neišvengiamų tiesiogiai klimato kaitos sukeltų buveinių pokyčių;*
- c) *viršesnio viešojo intereso plano arba projekto, kuriam įgyvendinti nėra mažiau žalingų alternatyvių sprendimų, arba*
- d) *trečiųjų valstybių veiksmų arba neveikimo, už kuriuos atitinkama valstybė narė nėra atsakinga.*

16. „Natura 2000“ teritorijose 11 ir 12 dalyse nustatytų pareigų nevykdymas yra pateisinamas, jeigu taip atsitiko dėl:

- a) *force majeure aplinkybių, įskaitant gaivalines nelaimes;*
- b) neišvengiamų tiesiogiai klimato kaitos sukeltų buveinių pokyčių arba
- c) plano arba projekto, kuriam išduotas leidimas pagal Direktyvos 92/43/EEB 6 straipsnio 4 dalį.

17. Valstybės narės užtikrina:

- a) kad I priede išvardytų tipų geros būklės buveinių plotas padidėtų tiek, kad bent 90 % būtų geros būklės ir kad būtų pasiektas kiekvieno *atitinkamos valstybės narės* biogeografinio regiono kiekvieno tipo buveinės palankus referencinis plotas;
- b) didėjimo tendenciją siekiant užtikrinti pakankamą Direktyvos 92/43/EEB II, IV ir V prieduose išvardytų rūšių ir rūšių, patenkančių į Direktyvos 2009/147/EB taikymo sritį, sausumos, pakrančių ir gėlo vandens buveinių kokybę ir kiekybę.

5 straipsnis

Jūrų ekosistemų atkūrimas

1. Valstybės narės įdiegia atkūrimo priemones, kurios yra būtinos II priede išvardytų tipų buveinių, kurių būklė nėra gera, teritorijų būklei pagerinti, kad ji taptų gera. Tokios atkūrimo priemonės turi apimti:

- a) *ne vėliau kaip 2030 m. – bent 30 % II priede išvardytų 1–6 buveinių tipų grupių viso ploto, kurio būklė nėra gera, kaip apskaičiuota 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane;*
- b) *ne vėliau kaip 2040 m. – bent 60 %, o ne vėliau kaip 2050 m. – bent 90 % kiekvienos II priede nurodytos 1–6 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, kaip apskaičiuota 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane;*
- c) *ne vėliau kaip 2040 m. – bent du trečdalius šios dalies d punkte nurodytos II priede pateikiamos 7 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, procentinės dalies, kaip apskaičiuota 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane, ir*
- d) *ne vėliau kaip 2050 m. – pagal 14 straipsnio 3 dalį nustatomą II priede pateikiamos 7 buveinių tipų grupės ploto, kurio būklė nėra gera, procentinę dalį, kaip apskaičiuota 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane.*

Šio straipsnio pirmos pastraipos d punkte nurodyta procentinė dalis nustatoma taip, kad nebūtų trukdoma pasiekti arba išlaikyti gerą aplinkos būklę, kaip nustatyta pagal Direktyvos 2008/56/EB 9 straipsnio 1 dalį.

2. Valstybės narės įdiegia atkūrimo priemones, kurios yra būtinos II priede išvardytose **1–6 grupėse esantiems** buveinių tipams iš naujo įkurti tose teritorijose, kuriose tų tipų buveinių neaptinkama, ***kad būtų pasiektas palankus šių tipų buveinių referencinis plotas.*** Ne vėliau kaip 2030 m. tokios priemonės turi apimti bent 30 % papildomo paviršiaus ploto, kurio reikia, kad būtų pasiektas kiekvienos buveinių tipų grupės palankus referencinis plotas, apskaičiuotas 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane; ne vėliau kaip 2040 m. tos priemonės turi apimti bent 60 %, o ne vėliau kaip 2050 m. – 100 % tokio ploto.

3. *Nukrypstant nuo šio straipsnio 2 dalies, jei valstybė narė mano, kad neįmanoma ne vėliau kaip 2050 m. įdiegti atkūrimo priemonių, būtinų, kad būtų pasiektas konkretaus tipo buveinės palankus referencinis plotas 100 % teritorijos, atitinkama valstybė narė 15 straipsnyje nurodytame nacionaliniame atkūrimo plane gali nustatyti mažesnę procentinę dalį 90–100 % intervale ir pateikti tinkamą pagrindimą. Tokiu atveju valstybė narė palaipsniui įdiegia atkūrimo priemones, kurios yra būtinos, kad ne vėliau kaip 2050 m. būtų pasiekta ta mažesnė procentinė dalis. Ne vėliau kaip 2030 m. tos atkūrimo priemonės turi apimti bent 30 % papildomo ploto, kurio reikia, kad ne vėliau kaip 2050 m. būtų pasiekta tokia mažesnė procentinė dalis, o ne vėliau kaip 2040 m. – bent 60 % papildomo ploto, kurio reikia, kad ne vėliau kaip 2050 m. būtų pasiekta tokia mažesnė procentinė dalis.*
4. *Jei valstybė narė konkrečių tipų buveinėms pagal 3 dalį taiko nukrypti leidžiančią nuostatą, 2 dalyje nustatyta pareiga taikoma likusiems papildomiems plotams, kurių reikia, kad būtų pasiektas kiekvienos II priede nurodytos buveinių tipų grupės, kuriai tie konkretūs buveinių tipai priklauso, palankus referencinis plotas.*

5. Valstybės narės įdiegia šio reglamento III priede ir Direktyvos 92/43/EEB II, IV ir V prieduose išvardytų rūšių jūrų buveinių ir laukinių paukščių, patenkančių į Direktyvos 2009/147/EB taikymo sritį, jūrų buveinių atkūrimo priemones, kurios, **kartu su šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytomis atkūrimo priemonėmis**, yra būtinos tų buveinių kokybei ir kiekybei pagerinti, įskaitant jų įkūrimą iš naujo, ir jungtims tarp jų pagerinti, kol bus pasiekta pakankama tų buveinių kokybė ir kiekybė.
6. Nustatant teritorijas, tinkamiausias atkūrimo priemoneis pagal **šio straipsnio** 1, 2 ir 5 dalis diegti, remiamasi geriausiomis turimomis žiniomis ir naujausia **technine ir mokslo pažanga nustatant** šio reglamento II priede ■ išvardytų tipų buveinių būklę ir **šio straipsnio** 5 dalyje nurodytų rūšių buveinių kokybę ir kiekybę, **pasinaudojant informacija, pateikta pagal Direktyvos 92/43/EEB 17 straipsnį, Direktyvos 2009/147/EB 12 straipsnį ir Direktyvos 2008/56/EB 17 straipsnį.**

7. *Valstybės narės užtikrina, kad būtų žinoma šių teritorijų būklė:*
- a) *ne vėliau kaip 2030 m. – bent 50 % teritorijos, kuria dalijasi II priede išvardytose 1–6 grupėse esantys buveinių tipai;*
 - b) *ne vėliau kaip 2040 m. – visų teritorijų, kuriomis dalijasi II priede išvardytose 1–6 grupėse esantys buveinių tipai;*
 - c) *ne vėliau kaip 2040 m. – bent 50 % teritorijos, kuria dalijasi II priede nurodytoje 7 grupėje esantys buveinių tipai;*
 - d) *ne vėliau kaip 2050 m. – visų teritorijų, kuriomis dalijasi II priede nurodytoje 7 grupėje esantys buveinių tipai.*
8. Nustatant 1 ir 2 dalyse nurodytas atkūrimo priemones atsižvelgiama į poreikį gerinti II priede išvardytų tipų buveinių *ekologinę darną ir* jungtis ir į 5 dalyje nurodytų rūšių, aptinkamų tų tipų buveinėse, ekologinius poreikius.

9. Valstybės narės **įdiegia priemones, kuriomis siekiama užtikrinti**, kad teritorijose, kuriose taikomos atkūrimo priemonės pagal 1, 2 ir 5 dalis, I priede išvardytų tipų buveinių būklė nuolat gerėtų, kol taps gera, o 5 dalyje nurodytų rūšių buveinių kokybė nuolat gerėtų, kol taps pakankama.

Nedarant poveikio Direktyvai 92/43/EEB, valstybės narės **įdiegia priemones, kuriomis siekiama** užtikrinti, kad teritorijų, kuriose pasiekta gera būklė ir užtikrinta pakankama rūšių buveinių kokybė, būklė **reikšmingai** neblogėtų.

10. *Nedarant poveikio Direktyvai 92/43/EEB*, **ne vėliau kaip nacionalinių atkūrimo planų paskelbimo pagal šio reglamento 17 straipsnio 6 dalį dieną** valstybės narės **stengiasi įdiegti būtinas priemones, kad užkirstų kelią reikšmingam būklės blogėjimui** teritorijose, kuriose aptinkama šio reglamento II priede išvardytų tipų buveinių, **kurių būklė yra gera arba kurios yra būtinos norint pasiekti šio straipsnio 14 dalyje nustatytus atkūrimo tikslus**.

11. Už „Natura 2000“ teritorijų ribų 9 dalyje nustatyta pareiga netaikoma tuo atveju, jei būklė blogėja dėl:
- a) *force majeure* aplinkybių, įskaitant gaivalines nelaimes;
 - b) neišvengiamų tiesiogiai klimato kaitos sukeltų buveinių pokyčių; ■
 - c) viršesnio viešojo intereso *plano arba* projekto, kuriam įgyvendinti nėra mažiau žalingų alternatyvių sprendimų; tai nustatoma kiekvienu konkrečiu atveju atskirai, *arba*
 - d) *trečiųjų valstybių veiksmų arba neveikimo, už kuriuos atitinkama valstybė narė nėra atsakinga.*
12. Už „Natura 2000“ teritorijų ribų 10 dalyje nustatyta pareiga netaikoma tuo atveju, jei būklė blogėja dėl:
- a) *force majeure* aplinkybių, įskaitant gaivalines nelaimes;
 - b) *neišvengiamų tiesiogiai klimato kaitos sukeltų buveinių pokyčių;*
 - c) *viršesnio viešojo intereso plano arba projekto, kuriam įgyvendinti nėra mažiau žalingų alternatyvių sprendimų, arba*

d) *trečiųjų valstybių veiksmų arba neveikimo, už kuriuos atitinkama valstybė narė nėra atsakinga.*

13. „Natura 2000“ teritorijose 9 ir 10 dalyse nustatytų *pareigų* nevykdymas yra pateisinamas, jeigu *taip* atsitiko dėl:

- a) *force majeure* aplinkybių, *įskaitant gaivalines nelaimes*;
- b) neišvengiamų tiesiogiai klimato kaitos sukeltų buveinių pokyčių arba
- c) plano arba projekto, kuriam išduotas leidimas pagal Direktyvos 92/43/EEB 6 straipsnio 4 dalį.

14. Valstybės narės užtikrina:

- a) kad II priede *išvardytoms 1–6 buveinių tipų grupėms* priklausančių tipų geros būklės buveinių plotas padidėtų tiek, kad bent 90 % būtų geros būklės ir kad būtų pasiektas kiekvieno *atitinkamos valstybės narės* biogeografinio regiono kiekvieno tipo buveinės palankus referencinis plotas;
- b) *kad II priede nurodytai 7 buveinių tipų grupei priklausančių tipų geros būklės plotas padidėtų tiek, kad bent 1 dalies pirmos pastraipos d punkte nurodyta procentinė dalis būtų geros būklės ir kad būtų pasiektas kiekvieno atitinkamos valstybės narės biogeografinio regiono kiekvieno tipo buveinės palankus referencinis plotas;*
- c) didėjimo tendenciją siekiant užtikrinti pakankamą šio reglamento III priede ir Direktyvos 92/43/EEB II, IV ir V prieduose nurodytų rūšių ir rūšių, kurios patenka į Direktyvos 2009/147/EB taikymo sritį, jūrų buveinių kokybę ir kiekybę.

6 straipsnis

Atsinaujinančiųjų išteklių energija

1. *4 straipsnio 14 bei 15 dalių ir 5 straipsnio 11 bei 12 dalių tikslais laikoma, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos įrenginių planavimas, statyba ir eksploatavimas, jų prijungimas prie tinklo ir pats susijęs tinklas bei kaupimo įrenginiai yra viršesnio viešojo intereso. Valstybės narės gali jiems netaikyti reikalavimo dėl mažiau žalingų alternatyvių sprendimų nebuvimo pagal 4 straipsnio 14 bei 15 dalis ir 5 straipsnio 11 bei 12 dalis, jei:*
 - a) *buvo atliktas strateginis poveikio aplinkai vertinimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/42/EB⁴⁴ nustatytas sąlygas arba*
 - b) *buvo atliktas jų poveikio aplinkai vertinimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2011/92/ES⁴⁵ nustatytas sąlygas.*
2. *Valstybės narės tinkamai pagrįstomis ir konkrečiomis aplinkybėmis gali nustatyti, kad 1 dalis būtų taikoma tik tam tikroms jų teritorijos dalims, taip pat tam tikrų rūšių technologijoms ar tam tikromis techninėmis charakteristikomis pasižymintiems projektams, atsižvelgdamos į savo integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veikslių planuose pagal Reglamentą (ES) 2018/1999 nustatytus prioritetus.*

Jeigu valstybės narės taiko apribojimus pagal pirmą pastraipą, jos apie tuos apribojimus informuoja Komisiją ir juos pagrindžia.

⁴⁴ 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, 2001 7 21, p. 30).

⁴⁵ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012 1 28, p. 1).

7 straipsnis

Nacionalinė gynyba

1. *Diegdamos atkūrimo priemonės 4 straipsnio 1, 4 arba 7 dalių arba 5 straipsnio 1, 2 arba 5 dalių tikslais, valstybės narės gali taikyti išimtį teritorijoms, naudojamoms veiklai, kurios vienintelis tikslas yra nacionalinė gynyba, jei laikoma, kad tos priemonės yra nesuderinamos su nuolatiniu atitinkamų teritorijų naudojimu kariniais tikslais.*
2. *4 straipsnio 14 bei 15 dalių ir 5 straipsnio 11 bei 12 dalių tikslais valstybės narės gali nustatyti, kad planai ir projektai, kurių vienintelis tikslas yra nacionalinė gynyba, būtų laikomi viršesnio viešojo intereso.*

4 straipsnio 14 bei 15 dalių ir 5 straipsnio 11 bei 12 dalių tikslais valstybės narės planams ir projektams, kurių vienintelis tikslas yra nacionalinė gynyba, taip pat gali netaikyti reikalavimo dėl mažiau žalingų alternatyvių sprendimų nebuvimo. Tačiau jei valstybė narė taiko šią išimtį, ji, kiek tai pagrįsta ir praktiškai įmanoma, turi įdiegti priemones, kuriomis siekiama sušvelninti tų planų ir projektų poveikį tam tikrų tipų buveinėms.

8 straipsnis

Miestų ekosistemų atkūrimas

1. Ne vėliau kaip 2030 m. gruodžio 31 d. valstybės narės užtikrina, kad pagal **14 straipsnio 4 dalį nustatytose miestų ekosistemų teritorijose** nebūtų grynojo **bendro nacionalinio miesto žaliosios erdvės ir miesto medžių lajų dangos ploto** sumažėjimo, palyginti su ... **[šio reglamento įsigaliojimo metais]. Šios dalies tikslais valstybės narės gali į tuos bendrus nacionalinius plotus neįtraukti miestų ekosistemų teritorijų, kuriose miesto žaliųjų erdvių dalis urbanistiniuose (miesto) centruose ir urbanistiniuose (miesto) klasteriuose viršija 45 %, o miesto medžių lajų danga viršija 10 %.**
2. Valstybės narės **užtikrina** viso nacionalinio miesto žaliosios erdvės ploto **didėjimo tendenciją**, nuo 2031 m. sausio 1 d. matuojamą kas šešerius metus, **be kita ko, pagal 14 straipsnio 4 dalį nustatytose miestų ekosistemų teritorijose miesto žaliąją erdvę integruojant į pastatus ir infrastruktūrą, kol pasiekiamas pakankamas miesto žaliųjų erdvių lygis, kaip nustatyta pagal 14 straipsnio 5 dalį.**

3. **Valstybės narės kiekvienoje pagal 14 straipsnio 4 dalį nustatytoje miestų ekosistemų teritorijoje užtikrina miesto medžių lajų dangos didėjimo tendenciją, nuo 2031 m. sausio 1 d. vertinamą kas šešerius metus, kol pasiekiamas pakankamas lygis, kaip nustatyta 14 straipsnio 5 dalyje.**

9 straipsnis

Natūralių upių jungčių ir susijusių salpų natūralių funkcijų atkūrimas

1. Valstybės narės sudaro paviršinių vandenių ■ jungčių **dirbtinių** kliūčių sąrašą ir, **atsižvelgdamos į tų dirbtinių kliūčių socioekonominės funkcijas**, nustato, kurios kliūtys turi būti pašalintos, kad būtų padedama siekti šio reglamento 4 straipsnyje nustatytų atkūrimo tikslų ir įgyvendinti uždavinį ne vėliau kaip 2030 m. Sąjungoje atkurti bent 25 000 km upių, kad jos taptų laisvai tekančiomis upėmis, nedarant poveikio Direktyvai 2000/60/EB, visų pirma jos 4 straipsnio 3, 5 ir 7 dalims, ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (ES) Nr. 1315/2013⁴⁶, visų pirma jo 15 straipsniui.

⁴⁶ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1315/2013 dėl Sąjungos transeuropinio transporto tinklo plėtros gairių, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 661/2010/ES (OL L 348, 2013 12 20, p. 1).

2. Valstybės narės paviršinių vandenu **■** jungčių *dirbtines* kliūtis, *nurodytas* sąraše, sudarytame pagal šio straipsnio 1 dalį, šalina laikydamosi 15 straipsnio 3 dalies **i ir n punktuose** nurodyto jų šalinimo plano. Šalindamos dirbtines kliūtis, valstybės narės, visų pirma, pašalina atgyvenusias kliūtis, t. y. tas, kurios yra nebereikalingos atsinaujinančiosios energijos gamybai, vidaus vandenu laivybai, vandens tiekimui, **apsaugai nuo potvynių** ar kitoms reikmėms.
3. Valstybės narės, pagal 2 dalį šalindamos dirbtines kliūtis, imasi ir priemonių, būtinų susijusių salpų natūralioms funkcijoms pagerinti.
4. **Valstybės narės užtikrina, kad būtų išlaikytos pagal 2 ir 3 dalis atkurtos natūralios upių jungtys ir susijusių salpų natūralios funkcijos.**

10 straipsnis

Apdulkinčių populiacijų atkūrimas

1. Valstybės narės, **laiku įdiegdamos tinkamas ir veiksmingas priemones, padidina apdulkinčių įvairovę ir vėliausiai** 2030 m. apdulkinčių populiacijų mažėjimą pakreipia priešinga linkme, o vėliau užtikrina apdulkinčių populiacijų didėjimo tendenciją, nuo 2030 m. matuojamą **bent** kas **šešerius** metus, kol pasiekiamas pakankamas lygis, kaip nustatyta pagal 14 straipsnio 5 dalį.
2. Komisijai **pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai** priimti **deleguotuosius aktus, kuriais šis reglamentas papildomas nustatant ir atnaujinant mokliškai pagrįstą** apdulkinčių įvairovės ir apdulkinčių populiacijų stebėsenos metodiką. **Komisija pirmąjį iš tų deleguotųjų aktų, kuriais nustatoma tokia metodika, priima ne vėliau kaip ... [12 mėnesių nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos].**
3. 2 dalyje nurodytoje metodikoje pateikiamas standartizuotas metinių duomenų apie apdulkinčių rūšių gausą ir įvairovę **ekosistemose** rinkimo metodas, skirtas apdulkinčių populiacijų tendencijoms **ir valstybių narių pagal 1 dalį patvirtintų atkūrimo priemonių veiksmingumui įvertinti.**

4. *Valstybės narės, taikydamos 2 dalyje nurodytą metodą, užtikrina, kad stebėsenos duomenys būtų renkami pakankamai daug vietų ir taip būtų užtikrintas reprezentatyvumas jų teritorijose. Valstybės narės skatina piliečių mokslo vaidmenį stebėsenos duomenų rinkime, kai tai tinkama, ir suteikia tinkamus išteklius toms užduotims atlikti.*
5. *Komisija ir atitinkamos Sąjungos agentūros, visų pirma EAA, Europos maisto saugos tarnyba ir Europos cheminių medžiagų agentūra, pagal savo atitinkamus įgaliojimus koordinuoja savo veiklą, susijusią su apdulointojais, ir valstybių narių prašymu teikia informaciją, kad padėtų joms vykdyti jų pareigas pagal šį straipsnį. Tuo tikslu Komisija, inter alia, įsteigia specialios paskirties grupę ir koordinuotai platina valstybėms narėms atitinkamą informaciją bei ekspertines žinias.*

11 straipsnis

Žemės ūkio ekosistemų atkūrimas

1. Valstybės narės ne tik nustato teritorijas, kuriose taikomos atkūrimo priemonės pagal 4 straipsnio 1, 4 ir 7 dalis, bet ir įdiegia priemones, būtinas žemės ūkio ekosistemų biologinei įvairovei padidinti, ***atsižvelgdamos į klimato kaitą, kaimo vietovių socialinius ir ekonominius poreikius ir būtinybę užtikrinti tvarią žemės ūkio gamybą Sąjungoje.***
2. Valstybės narės ***įdiegia priemones, kuriomis stengiamasi*** nacionaliniu lygmeniu pasiekti ***bent dvių iš trijų*** toliau nurodytų žemės ūkio ekosistemų rodiklių, išsamiau apibūdintų IV priede, didėjimo tendenciją, matuojamą laikotarpiu nuo ... [šio reglamento įsigaliojimo diena] iki 2030 m. gruodžio 31 d., o vėliau – kas ***šešerius*** metus, kol pasiekiamas pakankamas lygis, kaip nustatyta pagal 14 straipsnio 5 dalį:
 - a) pievų drugių indeksas;
 - b) organinės anglies sankaupos mineraliniuose dirvožemiuose, kuriuose auga pasėliai;
 - c) žemės ūkio paskirties žemės, kurioje yra didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų, dalis.

3. Valstybės narės įdiegia atkūrimo priemones, ***kuriomis siekiama*** užtikrinti, kad nacionalinis įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksas, apskaičiuojamas remiantis V priede išvardytomis rūšimis, [data: mėnesio, prasidedančio praėjus 12 mėnesių nuo šio reglamento įsigaliojimo, pirmoji diena] lygus 100, pasiektų šiuos lygius:
- a) V priede išvardytose valstybėse narėse, kuriose agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijos istoriškai yra labiau sunykusios: ne vėliau kaip 2030 m. – 110, ne vėliau kaip 2040 m. – 120, o ne vėliau kaip 2050 m. – 130;
 - b) V priede išvardytose valstybėse narėse, kuriose agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijos istoriškai yra mažiau sunykusios: ne vėliau kaip 2030 m. – 105, ne vėliau kaip 2040 m. – 110, o ne vėliau kaip 2050 m. – 115.

4. **Valstybės narės įdiegia priemones, kuriomis siekiama atkurti žemės ūkiui naudojamą organinį dirvožemį, kuris yra nusausintuose durpynuose.** Tos priemonės turi apimti:

- a) ne vėliau kaip 2030 m. – bent 30 % tokių plotų, iš kurių bent ketvirtadalyje turi būti atkurtas drėgnumas;
- b) ne vėliau kaip 2040 m. – bent **40** % tokių plotų, iš kurių bent ketvirtadalyje turi būti atkurtas drėgnumas;
- c) ne vėliau kaip 2050 m. – bent **50** % tokių plotų, iš kurių bent ketvirtadalyje turi būti atkurtas drėgnumas.

Valstybės narės gali įdiegti atkūrimo, įskaitant drėgnumo atkūrimą, priemones teritorijose, kuriose yra durpių gavybos vietos, ir tas teritorijas skaičiuoti kaip padedančias siekti atitinkamų pirmos pastraipos a, b ir c punktuose nurodytų tikslų.

Be to, valstybės narės gali įdiegti atkūrimo priemones, skirtas drėgnumui organiniuose dirvožemiuose, kurie yra nusausintuose durpynuose, kurių žemės naudojimo paskirtis yra kita nei žemės ūkis ir durpių gavyba, atkurti, ir tas vietas, kuriose atkurtas drėgnumas, skaičiuoti kaip padedančias siekti ne daugiau kaip **40** % atitinkamų pirmos pastraipos a, b ir c punktuose nurodytų tikslų.

Atkūrimo priemonėmis, skirtomis durpynų drėgnumo, įskaitant siektiną vandens lygį, atkūrimui, prisidedama prie grynojo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo ir biologinės įvairovės didinimo, kartu atsižvelgiant į nacionalines ir vietos aplinkybes.

Tinkamai pagrįstais atvejais valstybė narė gali sumažinti žemės ūkio paskirties durpynų drėgnumo atkūrimo mastą iki mažesnio, nei reikalaujama pagal šios dalies pirmos pastraipos a, b ir c punktus, jei tikėtina, kad toks drėgnumo atkūrimas darys reikšmingą neigiamą poveikį infrastruktūrai, pastatams, prisitaikymui prie klimato kaitos ar kitiems viešiesiems interesams ir jeigu drėgnumo negalima atkurti kitoje nei žemės ūkio paskirties žemėje. Kiekvienas toks sumažinimas nustatomas pagal 14 straipsnio 8 dalį.

Valstybių narių pareiga pasiekti pirmos pastraipos a, b ir c punktuose nustatytus drėgnumo atkūrimo tikslus nereiškia ūkininkų ir privačių žemės savininkų pareigos atkurti savo žemės drėgnumą – jiems drėgnumo atkūrimas žemės ūkio paskirties žemėje išlieka savanoriškas, nedarant poveikio iš nacionalinės teisės kylančioms pareigoms.

Valstybės narės atitinkamai teikia paskatas drėgnumui atkurti, kad tai būtų patrauklus pasirinkimas ūkininkams ir privatiems žemės savininkams, ir puoselėja galimybes ūkininkams bei kitiems suinteresuotiesiems subjektams mokytis ir konsultuotis apie durpynų drėgnumo atkūrimo naudą ir apie tolesnio žemės valdymo variantus bei susijusias galimybes.

12 straipsnis

Miškų ekosistemų atkūrimas

1. Valstybės narės ne tik nustato teritorijas, kuriose taikomos atkūrimo priemonės pagal 4 straipsnio 1, 4 ir 7 dalis, bet ir įdiegia atkūrimo priemones, būtinas miškų ekosistemų biologinei įvairovei padidinti, ***kartu atsižvelgdamos į miškų gaisrų riziką.***
2. Valstybės narės nacionaliniu lygmeniu pasiekia ***įprastų miško paukščių populiacijų indeksą***, išsamiau apibūdinto VI priede, didėjimo tendenciją, matuojamą laikotarpiu nuo ... [šio reglamento įsigaliojimo diena] iki 2030 m. gruodžio 31 d., o vėliau – kas ***šešerius*** metus, kol pasiekiamas pakankamas lygis, kaip nustatyta pagal 14 straipsnio 5 dalį.

3. *Valstybės narės nacionaliniu lygmeniu pasiekia bent šešių iš septynių toliau nurodytų miškų ekosistemų rodiklių, kaip išsamiau apibūdinta VI priede, pasirinktų remiantis jų tinkamumu parodyti miškų ekosistemų biologinės įvairovės didėjimą atitinkamoje valstybėje narėje, didėjimo tendenciją. Tendencija matuojama laikotarpiu nuo ... [šio reglamento įsigaliojimo diena] iki 2030 m. gruodžio 31 d., o vėliau – kas šešerius metus, kol pasiekiamas pakankamas lygis, kaip nustatyta pagal 14 straipsnio 5 dalį:*

- a) *stovinti negyva mediena;*
- b) *gulinti negyva mediena;*
- c) *įvairiaamžių miškų dalis;*
- d) *miškų jungtys;*
- e) *organinės anglies sankaupos;*
- f) *miškų, kuriuose dominuoja vietinės medžių rūšys, dalis;*
- g) *medžių rūšių įvairovė.*

4. *2 ir 3 dalyse nustatytų pareigų nevykdymas yra pateisinamas, jei taip atsitiko dėl:*

- a) *didelio masto force majeure aplinkybių, įskaitant gaivalines nelaimes, visų pirma netikėtą ir nekontroliuojamą gamtos gaisrą, arba*
- b) *neišvengiamų buveinių pokyčių, kuriuos tiesiogiai sukėlė klimato kaita.*

13 straipsnis

Trijų milijardų papildomų medžių pasodinimas

- 1. Nustatydamos ir įgyvendindamos atkūrimo priemonės, kad būtų pasiekti tikslai ir įvykdytos pareigos, išdėstyti 4 ir 8–12 straipsniuose, valstybės narės stengiasi padėti įvykdyti įsipareigojimą Sąjungos lygmeniu ne vėliau kaip 2030 m. pasodinti bent tris milijardus papildomų medžių.*
- 2. Valstybės narės užtikrina, kad jų veiksmai padedant įvykdyti 1 dalyje nurodytą įsipareigojimą būtų vykdomi visapusiškai laikantis ekologinių principų, be kita ko, užtikrinant rūšių įvairovę ir įvairovę amžiaus struktūros požiūriu, teikiant pirmenybę vietinėms medžių rūšims, išskyrus – labai konkrečiais atvejais ir sąlygomis – nevietines rūšis, pritaikytas prie vietos dirvožemio, klimato ir ekologinių aplinkybių bei buveinių sąlygų, kurios atlieka svarbų vaidmenį skatinant didesnę atsparumą klimato kaitai. Priemonėmis, skirtomis tam įsipareigojimui įvykdyti, siekiama didinti ekologinį susietumą ir jos turi būti grindžiamos tvariu miško įveisimu, miško atkūrimu bei medžių sodinimu ir miesto žaliosios erdvės išplėtimu.*

III SKYRIUS
NACIONALINIAI ATKŪRIMO PLANAI

14 straipsnis

Nacionalinių atkūrimo planų rengimas

1. Kiekviena iš valstybių narių, atsižvelgdama į naujausius mokslinius duomenis, parengia nacionalinį atkūrimo planą ir atlieka reikiamą parengiamąją stebėseną bei mokslinius tyrimus nustatyti priemonėms, kurios būtinos norint pasiekti 4–13 straipsniuose išdėstytus atkūrimo tikslus ir įvykdyti ten išdėstytas pareigas, ***taip pat padėti siekti 1 straipsnyje išdėstytų visa apimančių Sąjungos tikslų ir įvykdyti ten išdėstytus uždavinius.***
2. Plotą, kurį reikia atkurti, kad būtų pasiekti 4 ir 5 straipsniuose nustatyti atkūrimo tikslai, valstybės narės nustato atsižvelgdamos į 4 straipsnio 1 bei 4 dalyse ir 5 straipsnio 1 bei 2 dalyse nurodytų tipų buveinių būklę ir į 4 straipsnio 7 dalyje ir 5 straipsnio 5 dalyje nurodytų rūšių buveinių, esančių ekosistemose, kurioms taikomas 2 straipsnis, kiekybę bei kokybę. Plotas nustatomas remiantis, *inter alia*, tokia informacija:

- a) šia informacija apie kiekvieną buveinių tipą:
- i) bendras buveinių plotas ir jų dabartinio paplitimo žemėlapis;
 - ii) buveinių, kurios nėra geros būklės, plotas;
 - iii) palankus referencinis plotas, atsižvelgiant į *ankstesnius paplitimo duomenis* ir į numatomus klimato kaitos lemiamus aplinkos sąlygų pokyčius;
 - iv) teritorijos, kurios yra tinkamiausios buveinių tipams iš naujo įkurti atsižvelgiant į vykstančius ir numatomus klimato kaitos lemiamus aplinkos sąlygų pokyčius;

- b) pakankama rūšių buveinių kokybe ir kiekybe, reikalinga jų palankiai apsaugos būklei pasiekti, atsižvelgiant į toms buveinėms iš naujo įkurti tinkamiausius plotus ir buveinių jungtis, kurių reikia rūšių populiacijų klestėjimui, taip pat į vykstančius ir numatomus klimato kaitos lemiamus aplinkos sąlygų pokyčius, **konkuruojančius buveinių ir rūšių poreikius ir didelės gamtinės vertės žemės ūkio paskirties žemės buvimą.**

Siekiant kiekybiškai įvertinti kiekvieno tipo buveinių plotą, kurį reikia atkurti, kad būtų pasiekti 4 straipsnio 1 dalies a punkte ir 5 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyti atkūrimo tikslai, į šios dalies pirmos pastraipos a punkto ii papunktyje nurodytą buveinių, kurios nėra geros būklės, plotą įtraukiami tik tie plotai, kuriuose aptinkamų atitinkamo tipo buveinių būklė yra žinoma.

Siekiant kiekybiškai įvertinti kiekvieno tipo buveinių plotą, kurį reikia atkurti, kad būtų pasiekti 4 straipsnio 1 dalies b punkte ir 5 straipsnio 1 dalies b, c ir d punktuose nustatyti atkūrimo tikslai, į šios dalies pirmos pastraipos a punkto ii papunktyje nurodytą buveinių, kurios nėra geros būklės, plotą įtraukiami tik tie plotai, kuriuose aptinkamų atitinkamo tipo buveinių būklė yra žinoma arba turi būti žinoma pagal 4 straipsnio 9 dalį ir 5 straipsnio 7 dalį.

Jeigu valstybė narė ketina taikyti 4 straipsnio 2 dalyje nustatytą nukrypti leidžiančią nuostatą, ta valstybė narė identifikuoja tame straipsnyje nurodytas procentines dalis.

Jeigu valstybė narė ketina taikyti 4 straipsnio 5 dalyje ir 5 straipsnio 3 dalyje nustatytą nukrypti leidžiančią nuostatą, ta valstybė narė identifikuoja pagal tuos straipsnius pasirinktas mažesnes procentines dalis.

3. *II priede išvardytų 7 grupės tipų buveinių atžvilgiu valstybės narės nustato 5 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytą procentinę dalį.*
4. *Visuose savo didmiesčiuose bei miestuose ir priemiesčiuose valstybės narės nustato ir kartografuoja 8 straipsnyje nurodytas miesto ekosistemų teritorijas.*

Didmiesčio arba miesto ir priemiesčio miesto ekosistema apima:

- a) *visą didmiestį arba miestą ir priemiestį arba*
- b) *didmiesčio arba miesto ir priemiesčio dalis, įskaitant bent jų miestų centrus, miestų klasterius ir, jeigu atitinkama valstybė narė mano, kad tai tikslinga, priemiestines zonas.*

Valstybės narės gali agreguoti dviejų ar daugiau gretimų didmiesčių ir (arba) dviejų ar daugiau miestų ir priemiesčių miesto ekosistemos teritorijas į vieną tiems atitinkamai didmiesčiams arba miestams ir priemiesčiams bendrą miesto ekosistemos teritoriją.

5. Ne vėliau kaip 2030 m. valstybės narės, taikydamos atvirą ir veiksmingą procesą ir vertinimą, paremtą naujausiais moksliniais duomenimis, **20 straipsnio 10 dalyje nurodyta gairių sistema** ir, jeigu turima, 20 straipsnio 11 dalyje nurodyta **gairių sistema**, nustato:
- a) apdulkintojų populiacijų, nurodytų 10 straipsnio 1 dalyje, patenkinamą lygį ir rodiklio, nurodyto **12 straipsnio 2 dalyje**, patenkinamą lygį;
 - b) *kiekvieno iš pasirinktų rodiklių, nurodytų 11 straipsnio 2 dalyje*, patenkinamą lygį;
 - c) *kiekvieno iš pasirinktų rodiklių, nurodytų 12 straipsnio 3 dalyje*, patenkinamą lygį;
 - d) *miesto žaliųjų erdvių, nurodytų 8 straipsnio 2 dalyje*, patenkinamą lygį ir
 - e) *miesto medžių lajos dangos, nurodytos 8 straipsnio 3 dalyje*, patenkinamą lygį.
6. Valstybės narės identifikuoja ir kartografuoja atkurtinus žemės ūkio ir miško plotus, visų pirma tuos, kuriuose dėl intensyvinimo ar kitų tvarkymo veiksnių reikia daugiau jungčių ir kraštovaizdžio įvairovės.

7. *Kiekviena valstybė narė gali ne vėliau kaip ... [vieni metai nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos] parengti metodiką, kuria būtų papildyta IV priede nurodyta metodika, kad būtų galima stebėti didelės įvairovės kraštovaizdžio elementus, kuriems netaikomas bendras metodas, nurodytas tame priede pateikiamame didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų aprašyme. Komisija ne vėliau kaip ... [vienas mėnuo nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos] pateikia gaires dėl tokios metodikos rengimo pagrindų.*
8. *Valstybės narės, kai taikytina, nustato žemės ūkio paskirties durpynų drėgnumo atkūrimo masto sumažinimą, kaip nurodyta 11 straipsnio 4 dalies penktoje pastraipoje.*
9. Valstybės narės nustato sinergijas su klimato kaitos švelninimu, prisitaikymu prie klimato kaitos, *žemės būklės neblogėjimu* bei nelaimių prevencija ir atitinkamai prioritetizuoja atkūrimo priemones. Valstybės narės taip pat atsižvelgia į:
- a) integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus, nurodytus Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnyje;
 - b) savo ilgalaikę strategiją, nurodytą Reglamento (ES) 2018/1999 15 straipsnyje;
 - c) privalomą bendrą Sąjungos 2030 m. tikslą, nustatytą Direktyvos (ES) 2018/2001 3 straipsnyje.

10. *Valstybės narės identifikuoja sinergijas su žemės ūkiu ir miškininkyste. Jos taip pat identifikuoja esamą žemės ūkio ir miškininkystės praktiką, įskaitant BŽŪP intervencines priemones, kuria padedama siekti šio reglamento tikslų.*
11. *Įgyvendinant šį reglamentą valstybėms narėms nenustatoma pareiga perprogramuoti bet kokį finansavimą pagal BŽŪP, BŽP ar kitas žemės ūkio ir žuvininkystės finansavimo programas ir priemones pagal 2021–2027 m. DFP.*
12. *Valstybės narės gali skatinti privačiųjų arba viešųjų paramos schemų diegimą suinteresuotųjų subjektų, įgyvendinančių 4–12 straipsniuose nurodytas atkūrimo priemones, įskaitant žemės valdytojus ir savininkus, ūkininkus, miškininkus ir žvejus, naudai.*

13. Valstybės narės nacionalinių atkūrimo planų rengimą koordinuoja su *teritorijų, būtinų, kad būtų užtikrinti bent jų nacionaliniai įnašai siekiant 2030 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslo, kartografavimu ir, kai aktualu, su paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonų ir specialių infrastruktūros zonų* nustatymu. Rengdamos nacionalinius atkūrimo planus valstybės narės užtikrina sinergiją su *plėtojama atsinaujinančiųjų išteklių energijos bei energetikos infrastruktūra* ir su jau nustatytais *paspartintos atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtros zonomis ir specialiomis infrastruktūros zonomis* ir užtikrina, kad *tų* zonų veikimas, įskaitant Direktyvoje (ES) 2018/2001 numatytas leidimų išdavimo *toms* zonomis taikytinas procedūras, *taip pat tinklo projektų, būtinų siekiant integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją į elektros energijos sistemą, veikimas ir leidimų šiems projektams išdavimo procesas* liktų nepakitę.
14. Rengdamos savo nacionalinius atkūrimo planus, valstybės narės *visų pirma* atsižvelgia į:
- a) pagal Direktyvą 92/43/EEB nustatytas „Natura 2000“ teritorijų apsaugos priemonės;

- b) pagal Direktyvą 92/43/EEB parengtas prioritetinių veiksmų programos;
- c) priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti gerą *kiekybinę*, ekologinę ir cheminę vandens telkinių, įtrauktų į *priemonių programas ir* upių baseinų valdymo planus, parengtus pagal Direktyvą 2000/60/EB, *ir potvynių rizikos valdymo planus, parengtus pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2007/60/EB⁴⁷*, būklę;
- d) *kai taikytina*, jūrų strategijas, kuriomis siekiama užtikrinti gerą aplinkos būklę visuose Sąjungos jūrų regionuose, parengtas pagal Direktyvą 2008/56/EB;
- e) nacionalines oro taršos kontrolės programas, parengtas pagal Direktyvą (ES) 2016/2284;
- f) pagal Biologinės įvairovės konvencijos 6 straipsnį parengtas nacionalines biologinės įvairovės strategijas ir veiksmų planus;
- g) *kai taikytina*, pagal BŽP patvirtintas išsaugojimo *ir valdymo* priemonės;
- h) *pagal Reglamentą (ES) 2021/2115 parengtus BŽŪP strateginius planus.*

⁴⁷ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/60/EB dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo (OL L 288, 2007 11 6, p. 27).

15. ***Rengdamos savo nacionalinius atkūrimo planus, valstybės narės taip pat atsižvelgia į strateginius ypatingos svarbos žaliavų projektus, jei jie pripažįstami pagal Sąjungos teisę.***
16. Rengdamos nacionalinius atkūrimo planus, valstybės narės:
- a) ***gali*** naudotis įvairiais VII priede išvardytais atkūrimo priemonių pavyzdžiais, priklausomai nuo konkrečių nacionalinių ir vietos sąlygų, ir naujausiais moksliniais duomenimis;
 - b) stengiasi optimizuoti ekologines, ekonomines ir socialines ekosistemų funkcijas, taip pat jų indėlį į darnų atitinkamų regionų ir bendruomenių vystymąsi;
 - c) ***gali atsižvelgti į nevienodą padėtį skirtinguose regionuose, susijusią su socialiniais, ekonominiais bei kultūriniais poreikiais, regionų ir vietos ypatumais ir gyventojų tankiu; kai tinkama, turėtų būti atsižvelgiama į konkrečių Sąjungos atokiausių regionų padėtį, pavyzdžiui, jų atokumą, izoliuotumą, mažumą, sudėtingas topografines ir klimato sąlygas, taip pat į jų turtingą biologinę įvairovę ir susijusias jų ekosistemų apsaugos ir atkūrimo išlaidas.***

17. Valstybės narės, kai tik įmanoma, skatina sinergijas su kitų valstybių narių nacionaliniais atkūrimo planais, visų pirma kai ekosistema yra ne vienos valstybės narės teritorijoje ***arba kai valstybės narės turi bendrą jūrų regioną ar pareigoni, kaip tai suprantama Direktyvoje 2008/56/EB.***
18. ***Kai tai praktiška ir tikslinga, siekiamos parengti ir įgyvendinti nacionalinius atkūrimo planus, susijusius su jūrų ekosistemų atkūrimu ir įkūrimu iš naujo, valstybės narės gali naudotis esamomis regioninio institucinio bendradarbiavimo struktūromis.***
19. ***Tais atvejais, kai valstybės narės nustato problemą, kuri gali sutrukdyti įvykdyti pareigas atkurti ir iš naujo įkurti jūrų ekosistemas, dėl kurios reikia imtis jų kompetencijai nepriklausančių priemonių, jos atskirai arba bendrai kreipiasi į, atitinkamai, susijusias valstybes nares, Komisiją ar tarptautines organizacijas ir pateikia joms nustatytos problemos ir galimų priemonių aprašymą, kad jos būtų apsvarstytos ir galbūt patvirtintos.***

20. Valstybės narės užtikrina, kad atkūrimo planas būtų rengiamas atvirai, *skaidriai*, įtraukiai ir veiksmingai ir kad visuomenei, *įskaitant visus susijusius suinteresuotuosius subjektus*, ankstyvame etape būtų suteiktos veiksmingos galimybės dalyvauti jį rengiant. Konsultacijos turi atitikti Direktyvoje 2001/42/EB ■ nustatytus reikalavimus.

15 straipsnis

Nacionalinio atkūrimo plano turinys

1. Nacionalinis atkūrimo planas apima laikotarpį iki 2050 m., o tarpiniai jame nustatyti terminai atitinka 4–13 straipsniuose nustatytus tikslus ir pareigas.
2. *Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, nacionaliniame atkūrimo plane, kuris turi būti pateiktas pagal 16 straipsnį ir 17 straipsnio 6 dalį, dėl laikotarpio po 2032 m. liepos 1 d., kol planas bus peržiūrėtas pagal 19 straipsnio 1 dalį, gali būti pateikiama vien strateginė apžvalga, apimanti:*
 - a) 3 dalyje nurodytus elementus ir
 - b) 4 bei 5 dalyse nurodytą turinį.

Nacionaliniame atkūrimo plane, patikslintame atlikus peržiūrą, kuri pagal 19 straipsnio 1 dalį turi būti atlikta ne vėliau kaip 2032 m. birželio 30 d., dėl laikotarpio po 2042 m. liepos 1 d., kol planas ne vėliau kaip 2042 m. birželio 30 d. bus patikslintas pagal 19 straipsnio 1 dalį, gali būti pateikiama vien šios dalies pirmoje pastraipoje nurodytų elementų ir turinio strateginė apžvalga.

3. Kiekviena valstybė narė, naudodama pagal šio straipsnio 7 dalį nustatytą vienodą formą, į nacionalinį atkūrimo planą įtraukia šiuos elementus:
- a) teritorijų, kurios turi būti atkurtos, kad būtų pasiekti 4–12 straipsniuose nustatyti atkūrimo tikslai, plotą, kuris nustatomas remiantis pagal 14 straipsnį atliktu parengiamuoju darbu, ir *potencialių atkurtinų teritorijų orientacinius žemėlapius;*
 - b) *jei valstybė narė taiko 4 straipsnio 5 dalyje arba 5 straipsnio 3 dalyje nustatytą nukrypti leidžiančią nuostatą – pagrindimą, kodėl neįmanoma ne vėliau kaip 2050 m. įdiegti atkūrimo priemonių, kurių reikia, kad būtų pasiektas tam tikro tipo buveinių palankus referencinis plotas, ir tose straipsnių dalyse nurodytos, valstybės narės nustatytos mažesnės procentinės dalies pagrindimą;*

- c) suplanuotų arba jau taikomų atkūrimo priemonių, skirtų šio reglamento 4–13 straipsniuose nustatytiems atkūrimo tikslams pasiekti ir pareigoms įvykdyti, aprašymą ir informaciją, kurios iš tų atkūrimo priemonių yra planuojamos taikyti arba jau taikomos „Natura 2000“ tinkle, sukurtame pagal Direktyvą 92/43/EEB;
- d) *specialų skirsnį, kuriame išdėstytos priemonės 4 straipsnio 9 dalyje ir 5 straipsnio 7 dalyje nustatytoms pareigoms įvykdyti;*
- e) *jei valstybė narė taiko šio reglamento 4 straipsnio 2 dalyje nustatytą nukrypti leidžiančią nuostatą – pagrindimą, kaip pagal tą straipsnį nustatytos procentinės dalys netrukdo nacionaliniu biogeografiniu lygmeniu pasiekti arba išlaikyti palankią atitinkamų tipų buveinių apsaugos būklę, kaip nustatyta pagal Direktyvos 92/43/EEB 1 straipsnio e punktą;*

- f) informaciją apie priemones, kuriomis **siekiama** užtikrinti, kad I ir II prieduose išvardytų tipų buveinių apimamose teritorijose – tose jų dalyse, kuriose pasiekta gera būklė – būklė neblogėtų, ir kad 4 straipsnio 7 dalyje ir 5 **straipsnio** 5 dalyje nurodytų rūšių buveinių būklė **reikšmingai** neblogėtų tose teritorijose, kuriose pasiekta pakankama tų rūšių buveinių kokybė pagal 4 straipsnio 11 dalį ir 5 straipsnio 9 dalį;
- g) **kai taikytina – aprašymą, kaip jos teritorijoje taikoma 4 straipsnio 13 dalis, įskaitant:**
- i) **kompensacinių priemonių, kurių reikia imtis kiekvieną kartą reikšmingai pablogėjus būklei, sistemos, taip pat reikšmingo atskirų tipų buveinių ir rūšių buveinių pablogėjimo reikiamos stebėsenos, ataskaitų apie jų teikimo ir kompensacinių priemonių, kurių imtasi, paaiškinimą;**
 - ii) **paaiškinimą, kaip bus užtikrinama, kad 4 straipsnio 13 dalies įgyvendinimas nedarytų poveikio 1, 4 ir 5 straipsniuose nustatytų uždavinių ir tikslų įgyvendinimui;**
- h) informaciją apie priemones, kuriomis **siekiama išlaikyti I ir II prieduose išvardytų tipų buveinių gerą būklę** teritorijose, kuriose jos aptinkamos, ir užkirsti kelią kitų teritorijų, kurias apima I ir II prieduose išvardytų tipų buveinės, **reikšmingam būklės pablogėjimui** pagal 4 straipsnio 12 dalį ir 5 straipsnio 10 dalį;

- i) esamų kliūčių ir numatomų pašalinti kliūčių sąrašą, parengtą pagal 9 straipsnio 1 dalį, kliūčių pašalinimo planą, parengtą pagal 9 straipsnio 2 dalį, ir laisvai tekančių upių ilgį, kuris pašalinus tas kliūtis bus pasiektas, **kaip apskaičiuota, nuo 2020 m. iki 2030 m. ir ne vėliau kaip** 2050 m., taip pat visas kitas priemones salpų natūralioms funkcijoms iš naujo įkurti pagal 9 straipsnio 3 dalį;
- j) **žemės ūkio ekosistemų rodiklių, pasirinktų pagal 11 straipsnio 2 dalį, ir jų tinkamumo įrodyti biologinės įvairovės didėjimą žemės ūkio ekosistemose atitinkamoje valstybėje narėje apibūdinimą;**
- k) **kai taikytina, durpynų drėgnumo atkūrimo mažesnėje dalyje nei nustatyta 11 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos a, b ir c punktuose, pagrindimą;**
- l) **miškų ekosistemų rodiklių, pasirinktų pagal 12 straipsnio 3 dalį, ir jų tinkamumo įrodyti biologinės įvairovės didėjimą miškų ekosistemose atitinkamoje valstybėje narėje apibūdinimą;**
- m) **įnašo vykdant 13 straipsnyje nurodytą įsipareigojimą aprašymą;**
- n) atkūrimo priemonių diegimo pagal 4–12 straipsnius tvarkaraštį;

- o) jei taikytina – specialų skirsnį, kuriame aprašomos jų atokiausiems regionams specialiai pritaikytos atkūrimo priemonės;
- p) teritorijų, kurios bus atkuriamos pagal 4 ir 5 straipsnius, stebėseną ir pagal 4–12 straipsnius taikomų atkūrimo priemonių veiksmingumo vertinimo ir prireikus tų priemonių koregavimo siekiant užtikrinti, kad būtų atitinkamai pasiekti ir 4–13 straipsniuose nustatyti tikslai ir įvykdytos pareigos, procesą;
- q) informaciją apie nuostatas, skirtas užtikrinti, kad 4–12 straipsniuose nurodytų atkūrimo priemonių poveikis būtų tęstinis, ilgalaikis ir nenutrūkstamas;
- r) numatomą ilginiui atsirasiančią papildomą atkūrimo priemonių naudą, susijusią su klimato kaitos švelninimu *ir žemės būklės neblogėjimu;*
- s) *įmanomą numatyti socioekonominį poveikį ir numatomą 4–12 straipsniuose nurodytų atkūrimo priemonių įgyvendinimo naudą;*

- t) specialų skirsnį, kuriame išdėstoma, kaip nacionaliniame atkūrimo plane atsižvelgiama į:
- i) klimato kaitos scenarijų svarbą planuojant atkūrimo priemonių rūšį ir jų taikymo vietą;
 - ii) atkūrimo priemonių potencialą kuo labiau sumažinti klimato kaitos poveikį gamtai, užkirsti kelią gaivalinėms nelaimėms *arba sušvelninti jų poveikį* ir padėti prisitaikyti prie klimato kaitos;
 - iii) sinergijas su nacionalinėmis prisitaikymo prie klimato kaitos strategijomis ar planais ir nacionalinėmis nelaimių rizikos vertinimo ataskaitomis;
 - iv) priemonių, įtrauktų į nacionalinį atkūrimo planą ir nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą, sąveikos apžvalgą;
- u) atkūrimo priemonių įgyvendinimo finansavimo poreikių sąmatą, kurioje apibūdinama parama suinteresuotiesiems subjektams, kuriems atkūrimo priemonės padarys poveikį, arba kitos naujos iš šio reglamento kylančios pareigos, taip pat numatomi viešieji ar privatieji finansavimo šaltiniai, įskaitant finansavimą ar bendrą finansavimą pagal Sąjungos finansavimo priemones;

- v) informaciją apie subsidijas, kurios trukdo pasiekti šiame reglamente nustatytus tikslus ir vykdyti jame nustatytas pareigas;
 - w) nacionalinio atkūrimo plano rengimo ir nustatymo proceso santrauką, įskaitant informaciją apie visuomenės dalyvavimą ir apie tai, kaip atsižvelgiama į vietos bendruomenių ir suinteresuotųjų subjektų poreikius;
 - x) specialų skirsnį, kuriame nurodoma, kaip atsižvelgiama į 17 straipsnio 4 dalyje nurodytas Komisijos pastabas dėl nacionalinio atkūrimo plano projekto pagal 17 straipsnio 5 dalį; jei atitinkama valstybė narė į Komisijos pastabą arba didelę jos dalį neatsižvelgia, ta valstybė narė turi nurodyti savo priežastis.
4. Į nacionalinį atkūrimo planą, kai taikytina, įtraukiamos išsaugojimo *ir valdymo* priemonės, kurias valstybė narė ketina priimti pagal BŽP, įskaitant bendrose rekomendacijose pateiktas išsaugojimo priemones, kurias valstybė narė ketina inicijuoti pagal Reglamente (ES) Nr. 1380/2013 nustatytą *ir šio reglamento 18 straipsnyje nurodytą* procedūrą, ir visa susijusi informacija apie tas priemones.

5. ***Nacionaliniame atkūrimo plane pateikiama priemonių, įtrauktų į nacionalinį atkūrimo planą ir į nacionalinį BŽŪP strateginį planą, sąveikos apžvalga.***
6. ***Kai tinkama, į nacionalinį atkūrimo planą įtraukiama aplinkybių, susijusių su įvairia padėtimi skirtinguose regionuose, kaip nurodyta 14 straipsnio 16 dalies c punkte, apžvalga.***
7. Komisija įgyvendinimo aktais nustato vienodą nacionalinio atkūrimo plano formą. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 24 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Parengti tą vienodą formą Komisijai padeda EAA. ***Ne vėliau kaip ... [data: pirmoji mėnesio, einančio po trijų mėnesių po šio reglamento įsigaliojimo dienos, diena] Komisija pateikia įgyvendinimo aktų projektus 24 straipsnio 1 dalyje nurodytam komitetui.***

16 straipsnis

Nacionalinio atkūrimo plano projekto pateikimas

Kiekviena valstybė narė 14 ir 15 straipsniuose nurodyto nacionalinio atkūrimo plano projektą Komisijai pateikia ne vėliau kaip ... [pirma mėnesio, einančio po 24 mėnesių po šio reglamento įsigaliojimo dienos, diena].

17 straipsnis

Nacionalinio atkūrimo plano vertinimas

1. Komisija nacionalinio atkūrimo plano projektą įvertina per šešis mėnesius nuo jo gavimo dienos. Atlikdama tą vertinimą, Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybe nare.
2. Vertindama nacionalinio atkūrimo plano projektą, Komisija įvertina:
 - a) *jo atitikimą 15 straipsniui;*

- b) jo tinkamumą 4–13 straipsniuose nustatytiems tikslams pasiekti ir pareigoms įvykdyti;*
- c) jo indėlį įgyvendinant 1 straipsnyje nurodytus visa apimančius Sąjungos tikslus ir uždavinius, 9 straipsnio 1 dalyje nurodytus konkrečius tikslus ne vėliau kaip 2030 m. Sąjungoje atkurti bent 25 000 km upių laisvą tėkmę ir išipareigojimą pagal 13 straipsnį ne vėliau kaip 2030 m. Sąjungoje papildomai pasodinti bent tris milijardus medžių.*

3. Vertinti nacionalinių atkūrimo planų projektus Komisijai padeda ekspertai arba EAA.
4. Komisija gali per šešis mėnesius nuo nacionalinio atkūrimo plano projekto gavimo dienos pateikti valstybei narei savo pastabas dėl nacionalinio atkūrimo plano projekto.
5. Valstybės narės galutiniam nacionaliniame atkūrimo plane **█** atsižvelgia į visas Komisijos pastabas.
6. Valstybė narė per šešis mėnesius nuo Komisijos pastabų gavimo dienos baigia rengti, paskelbia ir pateikia Komisijai nacionalinį atkūrimo planą.

18 straipsnis

Atkūrimo priemonių koordinavimas jūrų ekosistemose

- 1. Valstybės narės, į kurių nacionalinius atkūrimo planus įtrauktos išsaugojimo priemonės, kurios turi būti priimtos pagal BŽP, visapusiškai naudojasi joje numatytomis priemonėmis.***
- 2. Tais atvejais, kai į nacionalinius atkūrimo planus yra įtrauktos priemonės, dėl kurių reikia pateikti bendrą rekomendaciją taikant regionalizavimo procedūrą pagal Reglamento (ES) Nr. 1380/2013 18 straipsnį, tuos nacionalinius atkūrimo planus rengiančios valstybės narės, atsižvelgdamos į šio reglamento 5 straipsnyje numatytus terminus, laiku inicijuoja konsultacijas su kitomis valstybėmis narėmis, turinčiomis tiesioginių valdymo interesų, kuriems šios priemonės daro poveikį, ir atitinkamomis patariamosiomis tarybomis pagal Reglamento (ES) Nr. 1380/2013 18 straipsnio 2 dalį, kad būtų galima laiku susitarti dėl bendrų rekomendacijų ir jas pateikti. Tuo tikslu jos į nacionalinį atkūrimo planą taip pat įtraukia numatomą konsultacijų ir bendrų rekomendacijų pateikimo laiką.***

3. *Komisija sudaro palankesnes sąlygas teikti bendras rekomendacijas pagal BŽP ir stebėjimų teikimo pažangą. Valstybės narės pateikia bendras rekomendacijas dėl išsaugojimo priemonių, kurios yra reikalingos tam, kad padėtų siekti 5 straipsnyje nustatytų tikslų, ne vėliau kaip likus 18 mėnesių iki atitinkamo termino.*
4. *Jei iki šio straipsnio 3 dalyje nurodyto atitinkamo termino šio straipsnio 2 dalyje nurodytų bendrų rekomendacijų dėl išsaugojimo priemonių, būtinų siekiant laikytis Reglamento (ES) Nr. 1380/2013 11 straipsnyje nurodytų Sąjungos aplinkos teisės aktuose nustatytų pareigų, nėra, Komisija gali, kai ir kiek tikslinga, to reglamento 11 straipsnio 4 dalyje nustatytais sąlygomis visapusiškai naudotis minėtoje dalyje numatytais priemonėmis.*

19 straipsnis

Nacionalinio atkūrimo plano peržiūra

1. Kiekviena valstybė narė **ne vėliau kaip 2032 m. birželio 30 d., o paskui – ne vėliau kaip 2042 m. birželio 30 d.**, peržiūri **ir patikslina** savo nacionalinį atkūrimo planą **ir įtraukia papildomų priemonių. Po to** bent kartą per dešimt metų **kiekviena valstybė narė peržiūri savo nacionalinį atkūrimo planą ir prireikus jį patikslina bei įtraukia papildomų priemonių.**

Peržiūros atliekamos laikantis 14 ir 15 straipsnių, atsižvelgiant į planų įgyvendinimo pažangą, geriausius turimus mokslinius duomenis ir turimas žinias apie jau vykstančius ar numatomus klimato kaitos lemiamus aplinkos sąlygų pokyčius. **Ne vėliau kaip 2032 m. birželio 30 d. ir 2042 m. birželio 30 d. atliktinose peržiūrose valstybės narės atsižvelgia į žinias apie I ir II prieduose išvardytų tipų buveinių būklę, įgytas pagal 4 straipsnio 9 dalį ir 5 straipsnio 7 dalį. Savo patikslintą nacionalinį atkūrimo planą kiekviena valstybė narė paskelbia ir pateikia Komisijai.**

2. ***Kai atliekant stebėseną pagal 20 straipsnį matyti***, kad nacionaliniame atkūrimo plane nustatytų priemonių nepakaks 4–13 straipsniuose nustatytiems atkūrimo tikslams pasiekti ir pareigoms įvykdyti, ***valstybė narė peržiūri nacionalinį atkūrimo planą ir prireikus jį patikslina bei įtraukia papildomų priemonių. Patikslintus nacionalinius atkūrimo planus valstybės narės paskelbia ir pateikia Komisijai.***
3. Jei Komisija, remdamasi 21 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta informacija ir 21 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytu vertinimu, mano, kad valstybės narės padaryta pažanga yra nepakankama 4–13 straipsniuose nustatytiems tikslams pasiekti ir pareigoms įvykdyti, ji, ***pasikonsultavusi su*** atitinkama valstybe nare, gali ***tos valstybės narės paprašyti*** pateikti ***patikslintą*** nacionalinio atkūrimo plano projektą su papildomomis priemonėmis. Valstybė narė tokį ***patikslintą*** nacionalinį atkūrimo planą su įtrauktomis papildomomis priemonėmis paskelbia ir pateikia Komisijai per šešis mėnesius nuo Komisijos prašymo gavimo dienos. ***Atitinkamos valstybės narės prašymu, tinkamai pagrįstais atvejais Komisija gali tą terminą pratęsti dar šešiais mėnesiais.***

IV SKYRIUS
STEBĖSENA IR ATASKAITŲ TEIKIMAS

20 straipsnis

Stebėseną

1. Valstybės narės vykdo šių dalykų stebėseną:
 - a) tam tikrų tipų buveinių būklės ir būklės tendencijų, taip pat 4 ir 5 straipsniuose nurodytų rūšių buveinių kokybės ir kokybės tendencijų teritorijose, kuriose taikomos atkūrimo priemonės, remdamosi 15 straipsnio 3 dalies p punkte nurodyta stebėseną;

- b) miesto žaliųjų erdvių ir miesto medžių lajų dangos ploto **miesto ekosistemų teritorijose**, kaip nurodyta 8 straipsnyje ir **nustatytose pagal 14 straipsnio 4 dalį**;
- c) **bent dviejų** žemės ūkio ekosistemų biologinės įvairovės rodiklių, **valstybės narės pasirinktų pagal 11 straipsnio 2 dalį**;
- d) V priede išvardytų įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių rūšių populiacijų;
- e) **12 straipsnio 2 dalyje nurodyto** miškų ekosistemų biologinės įvairovės **rodiklio**;
- f) **bent šešių miškų ekosistemų biologinės įvairovės rodiklių, valstybės narės pasirinktų pagal 12 straipsnio 3 dalį**;
- g) apdulkintojų rūšių gausos ir įvairovės, naudojamos pagal 10 straipsnio 2 dalį nustatytą metodą;
- h) I ir II prieduose išvardytų tipų buveinių ploto ir būklės **■** ;
- i) 4 straipsnio 7 dalyje ir 5 straipsnio 5 dalyje nurodytų rūšių buveinės ploto ir kokybės **■** ;

j) teritorijų, kuriose labai reikšmingai pablogėjo buveinių tipų ir rūšių buveinių būklė, ir teritorijų, kurioms taikomos kompensacinės priemonės, kurių imtasi pagal 4 straipsnio 13 dalį, dydžio ir vietos, taip pat kompensacinių priemonių veiksmingumo siekiant užtikrinti, kad bet koks buveinių tipų ir rūšių buveinių būklės blogėjimas nebūtų reikšmingas kiekvieno jų teritorijoje esančio biogeografinio regiono lygmeniu ir kad nekiltų pavojus 1, 4 ir 5 straipsniuose nustatytų tikslų įgyvendinimui.

2. Stebėsena pagal 1 dalies a punktą pradedama, kai tik įdiegiamos atkūrimo priemonės.
3. Stebėsena pagal 1 dalies b, c, d, e *ir f* punktus pradedama ... *[šio reglamento įsigaliojimo diena]*.
4. Stebėsena pagal šio straipsnio 1 dalies g punktą pradedama praėjus vieniems metams po 10 straipsnio 2 dalyje nurodyto *deleguotojo* akto įsigaliojimo dienos.
5. *Stebėsena pagal šio straipsnio 1 dalies j punktą pradedama, kai tik Komisijai pateikiamas 4 straipsnio 13 dalyje nurodytas pranešimas.*

6. Stebėseną pagal 1 dalies a **ir b punktus vykdoma bent kas šešerius metus. Stebėseną pagal 1 dalies c punktą, susijusi, kai taikytina**, su organinės anglies sancaupomis pasėlių mineraliniuose dirvožemiuose ir žemės ūkio paskirties žemės, kurioje yra didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų, dalimi, taip pat pagal 1 dalies **f** punktą, susijusi, **kai taikytina**, su stovinčia negyva mediena, gulinėja negyva mediena, įvairiamžių miškų dalimi, miškų jungtimis, organinės anglies sancaupomis, **miško, kuriame vyrauja vietinės medžių rūšys, dalimi ir medžių rūšių įvairovė**, vykdoma bent kas šešerius metus **arba, kai būtina įvertinti didėjimo tendencijų ne vėliau kaip 2030 m. pasiekimą, trumpesniu laikotarpiu**. Stebėseną pagal 1 dalies c punktą, susijusi, **kai taikytina**, su pievų drugių indeksu, pagal 1 dalies **d** punktą, susijusi su **įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksu, pagal** 1 dalies e punktą, susijusi su įprastų miško paukščių indeksu, ir pagal 1 dalies g punktą, susijusi su apdulkiniojų rūšimis, vykdoma kasmet. Stebėseną pagal 1 dalies h ir i punktus vykdoma bent kas šešerius metus ir derinama su ataskaitų teikimo pagal Direktyvos 92/43/EEB 17 straipsnį ciklu **ir pradiniu įvertinimu pagal Direktyvos 56/2008/EB 17 straipsnį. Stebėseną pagal 1 dalies j punktą atliekama kas trejus metus**.

7. Valstybės narės užtikrina, kad šio reglamento 11 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytų žemės ūkio ekosistemų rodiklių ir **12 straipsnio 3 dalies a, b ir e punktuose** nurodytų miškų ekosistemų rodiklių stebėseną derėtų su stebėseną, kuri vykdoma pagal reglamentus (ES) 2018/841 ir (ES) 2018/1999.
8. Duomenis, surinktus vykdant stebėseną pagal šį straipsnį, valstybės narės skelbia viešai laikydamosi Direktyvos 2007/2/EB ir šio straipsnio 6 dalyje nustatyto stebėsenos dažnumo.
9. Valstybių narių stebėsenos sistemų veikimas grindžiamas elektroninėmis duomenų bazėmis ir geografinėmis informacinėmis sistemomis, jos taip pat užtikrina kuo geresnę prieigą prie duomenų ir paslaugų, gaunamų iš nuotolinio stebėjimo technologijų, Žemės stebėjimo („Copernicus“ paslaugų), *in situ* jutiklių ir prietaisų arba piliečių mokslo duomenų, bei kuo platesnį jų naudojimą, išnaudojant dirbtinio intelekto ir pažangiosios duomenų analizės bei tvarkymo teikiamas galimybes.
- 10. Ne vėliau kaip 2028 m. gruodžio 31 d. Komisija įgyvendinimo aktais nustato 8 straipsnio 2 ir 3 dalyse, 10 straipsnio 1 dalyje ir 11 straipsnio 2 dalyje nurodytą patenkinamų lygių nustatymo gairių sistemą.**

11. Komisija įgyvendinimo aktais gali:

- a) nustatyti IV priede išvardytų žemės ūkio ekosistemų rodiklių stebėsenos metodus;
- b) nustatyti VI priede išvardytų miškų ekosistemų rodiklių stebėsenos metodus;
- c) **sukurti 12 straipsnio 2 ir 3 dalyse** nurodytų patenkinamų lygių nustatymo gairių sistemą. ■

12. **Šio straipsnio 10 ir 11 dalyse nurodyti** įgyvendinimo aktai priimami laikantis 24 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

21 straipsnis

Ataskaitų teikimas

1. *Ne vėliau kaip 2028 m. birželio 30 d. ir po to bent kas trejus metus* valstybės narės elektroniniu būdu teikia Komisijai šiuos duomenis apie:
 - a) teritoriją, kurioje taikomos 4–12 straipsniuose nurodytos atkūrimo priemonės;
 - b) teritorijų, kuriose reikšmingai pablogėjo buveinių tipų ir rūšių buveinių būklė, ir teritorijų, kuriose taikomos kompensacinės priemonės, kurių imtasi pagal 4 straipsnio 13 dalį, dydį;**
 - c) 9 straipsnyje nurodytas kliūtis, kurios buvo pašalintos, ir
 - d) *savo indėlių vykdant 13 straipsnyje nurodytą įsipareigojimą.*
2. Ne vėliau kaip 2031 m. birželio 30 d., kiek tai susiję su laikotarpiu iki 2030 m., ir po to bent kas *šešerius* metus valstybės narės elektroniniu būdu teikia Komisijai, kuriai padeda EAA, šiuos duomenis ir informaciją **■** :
 - a) informaciją apie pažangą, padarytą įgyvendinant nacionalinį atkūrimo planą, diegiant atkūrimo priemones, ir pažangą, padarytą įgyvendinant 4–13 straipsniuose nustatytus tikslus ir pareigas;

- b) informaciją apie:**
- i) teritorijų, kuriose reikšmingai pablogėjo buveinių tipų ir rūšių buveinių būklė, ir teritorijų, kuriose taikomos kompensacinės priemonės, kurių imtasi pagal 4 straipsnio 13 dalį, vietą;**
 - ii) kompensacinių priemonių, kurių imtasi pagal 4 straipsnio 13 dalį, veiksmingumo užtikrinant, kad bet koks buveinių tipų ir rūšių buveinių būklės blogėjimas nebūtų reikšmingas kiekvieno jų teritorijoje esančio biogeografinio regiono lygmeniu, aprašymą;**
 - iii) kompensacinių priemonių, kurių imtasi pagal 4 straipsnio 13 dalį, veiksmingumo užtikrinant, kad nekiltų pavojus 1, 4 ir 5 straipsniuose nustatytų tikslų įgyvendinimui, aprašymą;**
- c) pagal 20 straipsnį vykdomos stebėsenos rezultatus, įskaitant geografiškai susietus žemėlapius stebėsenos, vykdomos pagal 20 straipsnio 1 dalies h ir i punktus, rezultatų atveju;

- d) teritorijų, kuriose taikomos 4 ir 5 straipsniuose ir 11 straipsnio 4 dalyje nurodytos atkūrimo priemonės, vietą ir dydį, įskaitant tų teritorijų geografiškai susietą žemėlapi;
 - e) atnaujintą 9 straipsnio 1 dalyje nurodytą kliūčių sąrašą;
 - f) informaciją apie pažangą, padarytą tenkinant finansavimo poreikius pagal 15 straipsnio 3 dalies u punktą, įskaitant faktinių investicijų palyginimą su pradinėmis investavimo prielaidomis.
3. Komisija priima įgyvendinimo aktus, kuriais nustatoma šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytos informacijos pateikimo forma, struktūra ir išsami tvarka. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 24 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Nustatant elektroninio ataskaitų teikimo formą, struktūrą ir išsamią tvarką, Komisijai padeda EAA.

4. Ne vėliau kaip 2028 m. gruodžio 31 d. ir *po to kas trejus metus* EAA, remdamasi valstybių narių pagal šio straipsnio 1 dalį ir 20 straipsnio 8 dalį pateiktais duomenimis, pateikia Komisijai techninę pažangos, padarytos siekiant šiame reglamente nustatytų tikslų ir vykdant jame nustatytas pareigas, apžvalgą.
5. Ne vėliau kaip 2032 m. birželio 30 d. ir po to kas šešerius metus EAA, remdamasi valstybių narių pagal šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis pateiktais duomenimis, pateikia Komisijai techninę visos Sąjungos pažangos, padarytos siekiant šiame reglamente nustatytų tikslų ir vykdant jame nustatytas pareigas, ataskaitą. EAA taip pat gali naudotis informacija, pateikta pagal Direktyvos 92/43/EEB 17 straipsnį, Direktyvos 2000/60/EB 15 straipsnį, Direktyvos 2009/147/EB 12 straipsnį ir Direktyvos 2008/56/EB 17 straipsnį.
6. Nuo ... *[penkeri metai nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos]* ir po to kas šešerius metus Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai teikia ataskaitą apie šio reglamento įgyvendinimą.

7. *Ne vėliau kaip ... [12 mėnesių nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos] Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, kurioje pateikiama:*
- a) *Sąjungos lygmeniu turimų finansinių išteklių, skirtų šiam reglamentui įgyvendinti, apžvalga;*
 - b) *finansavimo poreikių siekiant įgyvendinti 4–13 straipsnius ir pasiekti 1 straipsnio 2 dalyje nustatytą tikslą įvertinimas;*
 - c) *analizė, skirta nustatyti finansavimo spragas įgyvendinant šiame reglamente nustatytas pareigas;*
 - d) *kai tikslinga, pasiūlymai dėl tinkamų priemonių, įskaitant finansines priemones, skirtas nustatytiems trūkumams pašalinti, pavyzdžiui, dėl specialaus finansavimo nustatymo, nedarant poveikio abiejų teisėkūros institucijų prerogatyvoms priimti laikotarpio po 2027 m. daugiamečę finansinę programą.*

8. Valstybės narės užtikrina, kad šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta informacija būtų tinkama ir atnaujinama ir kad ji būtų prieinama visuomenei pagal direktyvas 2003/4/EB, 2007/2/EB ir (ES) 2019/1024.

V SKYRIUS

DELEGUOTIEJI IR ĮGYVENDINIMO AKTAI

22 straipsnis

Priedų dalinis keitimas

1. Komisijai pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas I priedas, pritaikant buveinių tipų *grupavimo būdą, jį suderinant su technikos ir mokslo pažanga, ir atsižvelgiama į patirtį, įgytą taikant šį reglamentą.*

2. Komisijai pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas II priedas, pritaikant:
 - a) *buveinių tipų sąrašą siekiant užtikrinti nuoseklumą su atnaujinta Europos Sąjungos informacijos apie gamtą sistemos (EUNIS) buveinių klasifikacija ir*
 - b) *buveinių tipų grupavimo būdą, jį suderinant su technikos ir mokslo pažanga, ir atsižvelgiant į patirtį, įgytą taikant šį reglamentą.*
3. Komisijai pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas III priedas, 5 straipsnyje nurodytą jūrų gyvūnų rūšių sąrašą suderinant **su technikos ir mokslo pažanga**.
4. Komisijai pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas IV priedas, žemės ūkio biologinės įvairovės ekosistemų rodiklių aprašymus, vienetus ir metodikas suderinant **su technikos ir mokslo pažanga**.

5. Komisijai pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas V priedas, rūšių, naudojamų įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksui valstybėse narėse nustatyti, sąrašą ***suderinant su technikos ir mokslo pažanga***.
6. Komisijai pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas VI priedas, miškų ekosistemų biologinės įvairovės rodiklių aprašymus, vienetus ir metodikas suderinant ***su technikos ir mokslo pažanga***.
7. Komisijai pagal 23 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas VII priedas, pritaikant atkūrimo priemonių pavyzdžių sąrašą, ***ji suderinant su technikos ir mokslo pažanga, ir atsižvelgiama į patirtį, įgytą taikant šį reglamentą***.

23 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

2. 10 straipsnio 1 dalyje ir 22 straipsnio 1–7 dalyse nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami penkerių metų laikotarpiui nuo ... [šio reglamento įsigaliojimo diena]. Likus ne mažiau kaip devyniems mėnesiams iki penkerių metų laikotarpio pabaigos Komisija parengia naudojimosi deleguotaisiais įgaliojimais ataskaitą. Deleguotieji įgaliojimai savaime pratęsimi tokios pačios trukmės laikotarpiams, išskyrus atvejus, kai Europos Parlamentas arba Taryba pareiškia prieštaravimų dėl tokio pratęsimo likus ne mažiau kaip trims mėnesiams iki kiekvieno laikotarpio pabaigos.
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti 10 straipsnio 2 dalyje ir 22 straipsnio 1–7 dalyse nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.
4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

6. Pagal 10 straipsnio 2 dalį ar 22 straipsnio 1–7 dalis priimti deleguotieji aktai įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

24 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip tai suprantama Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

VI SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25 straipsnis

Reglamento (ES) 2022/869 dalinis pakeitimas

Reglamento (ES) 2022/869 7 straipsnio 8 dalies pirma pastraipa pakeičiama taip:

„Atsižvelgiant į Direktyvos 92/43/EEB 6 straipsnio 4 dalyje, Direktyvos 2000/60/EB 4 straipsnio 7 dalyje ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) .../...⁺ 4 straipsnio 14 bei 15 dalyse ir 5 straipsnio 11 bei 12 dalyse aptartą poveikį aplinkai, jei tenkinamos visos tose direktyvose ir tame reglamente nustatytos sąlygos, į Sąjungos sąrašą įtraukti projektai energetikos politikos požiūriu laikomi viešojo intereso projektais ir gali būti laikomi viršesnio viešojo intereso.

* ... m. ... d. Reglamentas (ES) .../... dėl gamtos atkūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/869 (OL L ..., ..., p. ...).“.

+ *OL: prašom tekste įrašyti dokumente PE-CONS 74/23 (2022/0195(COD)) pateikto reglamento numerį, o išnašoje – to reglamento numerį, datą, pavadinimą ir OL nuorodą.*

26 straipsnis

Peržiūra

1. Komisija ne vėliau kaip **2033 m.** gruodžio 31 d. įvertina šio reglamento taikymą.

Vertinimas apima šio reglamento poveikio žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriams įvertinimą, atsižvelgiant į atitinkamas sąsajas su maisto gamyba ir apsirūpinimo maistu saugumu Sąjungoje, ir platesnio šio reglamento socialinio ir ekonominio poveikio įvertinimą.

2. Komisija Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui pateikia pagrindinių vertinimo išvadų ataskaitą. Jei Komisija mano, kad tai tikslinga, kartu su ataskaita pateikiamas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo iš dalies keičiamos atitinkamos šio reglamento nuostatos atsižvelgiant į poreikį nustatyti papildomus atkūrimo tikslus, ***įskaitant atnaujintus 2040 ir 2050 m. tikslus***, grindžiamus bendrais ekosistemų, kurioms netaikomi 4 ir 5 straipsniai, būklės vertinimo metodais, ***šio straipsnio 1 dalyje nurodytu vertinimu*** ir naujausiais moksliniais įrodymais.

27 straipsnis

Laikinas sustabdymas

- Įvykus nenumatytam, išskirtiniam ir neišprovokuotam įvykiui, kurio Sąjunga negali kontroliuoti ir kuris turi rimtų Sąjungos masto pasekmių, susijusių su galimybe naudotis žeme, kurios reikia siekiant užtikrinti pakankamą žemės ūkio gamybą Sąjungos maisto vartojimui, Komisija priima įgyvendinimo aktus, kurie ekstremaliojoje situacijoje yra būtini ir pateisinami. Tokiais įgyvendinimo aktais gali būti laikinai sustabdytas atitinkamų 11 straipsnio nuostatų taikymas tokiu mastu ir tokiam laikotarpiui, kiek tai tikrai būtina. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 24 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.*
- Pagal 1 dalį priimti įgyvendinimo aktai galioja ne ilgiau kaip 12 mėnesių. Jei pasibaigus tam laikotarpiui 1 dalyje nurodytos konkrečios problemos neišsprendžiamos, Komisija gali pateikti atitinkamą pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl to laikotarpio pratęsimo.*
- Komisija apie visus pagal 1 dalį priimtus aktus per dvi darbo dienas nuo jų priėmimo informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą.*

28 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta ...

Europos Parlamento vardu

Pirmininkė

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė

I PRIEDAS

SAUSUMOS, PAKRANČIŲ IR GĖLO VANDENS EKOSISTEMOS. 4 STRAIPSNIO 1 IR

4 DALYSE NURODYTI BUVEINIŲ TIPAI IR BUVEINIŲ TIPŲ GRUPĖS

Į toliau pateikiamą sąrašą įtraukti visi Direktyvos 92/43/EEB I priede išvardyti sausumos, pakrančių ir gėlo vandens buveinių tipai, nurodyti 4 straipsnio 1 ir 4 dalyse, taip pat šešios šių buveinių tipų grupės, t. y. 1) šlapynės (pakrančių ir žemyninės), 2) pievos ir kitos ganyklų buveinės, 3) upių, ežerų, aliuvinės ir pakrantės buveinės, 4) miškai, 5) stepių, viržynų ir krūmynų buveinės bei 6) uolėtos ir kopų buveinės.

1. 1 GRUPĖ. Šlapynės (pakrančių ir žemyninės)

Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo kodas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo pavadinimas
Pakrančių ir druskingos buveinės	
1130	Upių žiotys
1140	Atoslūgio metu neužsemiamos dumblingos ir smėlingos lygumos
1150	Pakrančių įlankos
1310	<i>Salicornia</i> ir kitų vienamečių augalų užimti dumblynai ir smėlynai
1320	<i>Spartina</i> vejos (<i>Spartinion maritimae</i>)
1330	Atlantinės druskingos pievos (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
1340	Žemyninės druskingos pievos
1410	Viduržemio pajūrio srities pakrančių druskingos pievos (<i>Juncetalia maritimi</i>)
1420	Viduržemio pajūrio srities ir šiltų Atlanto pakrančių druskamėgių augalų krūmynai (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)
1530	Panoninės druskingosios stepės ir druskingosios žemapelkės
1650	Siauros borealinės Baltijos jūros įlankos
Drėgnieji viržynai ir durpingos pievos	
4010	Drėgnieji Atlantinės srities šiaurinės dalies viržynai su <i>Erica tetralix</i>
4020	Drėgnieji Atlantinės srities vidutinio klimato dalies viržynai su <i>Erica ciliaris</i> ir <i>Erica tetralix</i>
6460	Trodos kalnų durpingos pievos

Žemapelkės, aukštapelkės ir liūnai	
7110	Aktyvios aukštapelkės
7120	Degradavusios aukštapelkės, vis dar galinčios savaime atsistatyti
7130	Plokščiosios pelkės
7140	Tarpinio tipo pelkės ir liulančios pelkės
7150	Durpingo substrato duburiai <i>Rhynchosporion</i>
7160	Mineralinių medžiagų turtingi Fenoskandijos šaltiniai ir šaltiniuotos žemapelkės
7210	Kalkingosios žemapelkės su <i>Cladium mariscus</i> ir <i>Carex davalliana</i> rūšimis
7220	Šaltiniai su besiformuojančiais tufais (<i>Cratoneurion</i>)
7230	Šarmingosios žemapelkės
7240	Pionierinės alpinės formacijos iš <i>Caricion bicoloris-atro-fuscae</i>
7310	Aapos
7320	Palsos
Drėgnieji miškai	
9080	Fenoskandijos pelkėti lapuočių miškai
91D0	Pelkiniai miškai

2. 2 GRUPĖ. Pievos ir kitos ganyklų buveinės

Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo kodas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo pavadinimas
Pakrančių ir kopų buveinės	
1630	Borealinės Baltijos jūros pakrančių pievos
21A0	Mačeirai

Viržynų ir krūmynų buveinės	
4030	Europiniai sausieji viržynai
4040	Sausieji Atlanto pakrančių viržynai su <i>Erica vagans</i>
4090	Endeminiai Viduržemio pajūrio srities kalnų viržynai su dygliakrūmiai
5130	<i>Juniperus communis</i> bendrijos viržynuose arba kalkingose pievose
8240	Klinčių grindiniai
Pievos	
6110	Kalkingos arba bazofilinės pievos (laibeniniai šilokynai <i>Alyso-Sedion albi</i>)
6120	Sausų smėlynų kalkingos pievos
6130	Kalaminarinės pievos su <i>Violetalia calaminariae</i>
6140	Pirėnų pievos su <i>Festuca eskia</i> ant silicio substratų
6150	Alpinės ir borealinės pievos ant silicio substratų
6160	Kalninės Ispanijos pievos su eraičiais (<i>Festuca indigesta</i>)
6170	Alpinės ir subalpinės pievos ant kalkingų substratų
6180	Makaronezijos normalaus drėgnumo (mezofitų) pievos
6190	Panonijos uolų pievos (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)
6210	Pusiau natūralios sausos pievos ir krūmų facijos (<i>Festuco Brometalia</i>) ant kalkingų substratų
6220	Netikrosios stepės su varpiniais ir vienamečiais augalais <i>Thero-Brachypodietea</i>
6230	Rūšių turtingos <i>Nardus</i> pievos ant silicio substratų kalnų srityje (ir priekalnių srityse Europos žemyninėje dalyje)
6240	Subpanoninės stepinės pievos

6250	Panoninės stepinės pievos ant liosinių dirvožemių
6260	Panoninės smėlingosios stepės
6270	Rūšių turtingos Fenoskandijos žemumų pievos (nuo sausų iki vidutinio drėgnumo)
6280	Šiauriniai alvarai ir plokščios kalkingos prekambro uolos
62A0	Rytinės Viduržemio pajūrio dalies sausosios pievos (<i>Scorzoneratalia villosae</i>)
62B0	Kipro pievos ant serpantino uolų
62C0	Ponto–Sarmatijos regiono stepės
62D0	Moezijos acidofiliniai žolynai
6410	Melvenių (<i>Molinia</i>) pievos ant kalkingo, durpinio arba dumblingo priemolio suspausto dirvožemio (<i>Molinion caeruleae</i>)
6420	Viduržemio pajūrio srities aukštųjų žolių drėgnos pievos (<i>Molinio-Holoschoenion</i>)
6510	Žemumų šienaujamos pievos (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
6520	Kalnų šienaujamos pievos
Dehesos ir miškapievės	
6310	Miškai su visžaliais ąžuolais (<i>Quercus</i> spp.)
6530	Fenoskandijos miškapievės
9070	Fenoskandijos miškingosios ganyklos

3. 3 GRUPĖ. Upių, ežerų, aliuvinės ir pakrantės buveinės

Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo kodas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo pavadinimas
Upės ir ežerai	
3110	Smėlėtųjų lygumų oligotrofiniai vandens telkiniai su labai mažai mineralinių medžiagų turinčiu vandeniu (<i>Littorelletalia uniflorae</i>)
3120	Viduržemio pajūrio srities vakarinės dalies smėlėtųjų lygumų oligotrofiniai vandens telkiniai su labai mažai mineralinių medžiagų turinčiu vandeniu ir <i>Isoetes</i> spp. formuojamomis bendrijomis
3130	Oligotrofiniai ir mezotrofiniai stovinčio vandens telkiniai su <i>Littorelletea uniflorae</i> ir (arba) <i>Isoëto-Nanojuncetea</i> augalais
3140	Stipriai oligomezotrofiniai vandens telkiniai, kurių dugne formuojasi <i>Chara</i> spp. augalija
3150	Natūralūs eutrofiniai ežerai su <i>Magnopotamion</i> arba <i>Hydrocharition</i> tipo augalija
3160	Natūralūs distrofiniai ežerai ir kūdros
3170	Viduržemio jūros srities laikinos kūdros
3180	Turlogai
3190	Gipso karsto ežerai
31A0	Transilvanijos karštųjų šaltinių garždenio sąžalynai
3210	Fenoskandijos natūralios upės
3220	Alpinės upės kartu su žoline jų pakrančių augalija
3230	Alpinės upės kartu su sumedėjusių augalų bendrijomis, kurias formuoja <i>Myricaria germanica</i>
3240	Alpinės upės kartu su sumedėjusių augalų bendrijomis, kurias formuoja <i>Salix elaeagnos</i>

3250	Nuolat tekančios Viduržemio pajūrio srities upės su <i>Glaucium flavum</i>
3260	Lygumų ir priekalnių upės su <i>Ranunculion fluitantis</i> ir <i>Callitricho-Batrachion</i> augalija
3270	Upės su dumblėtomis pakrantėmis su <i>Chenopodion rubri p.p.</i> ir <i>Bidention p.p.</i> augalija
3280	Nuolat tekančios Viduržemio pajūrio srities upės su <i>Paspalo-Agrostidion</i> bendrijomis ir apaugusios pakaitomis <i>Salix</i> ir <i>Populus alba</i>
3290	Ne visada tekančios Viduržemio pajūrio srities upės su <i>Paspalo-Agrostidion</i>
32A0	Karstinių upių klintinio tufo kaskados Dinarų kalnuose
Aliuvinės pievos	
6430	Lygumų, kalnų ir alpinių sričių hidrofilinės pakrančių aukštųjų žolių bendrijos
6440	Aliuvinės upių slėnių pievos su guostynų (<i>Cnidion dubii</i>) bendrijomis
6450	Šiaurinės borealinės aliuvinės pievos
6540	Submediteraninės pievos (<i>Molinio-Hordeion secalini</i>)

Aliuviniai / pakrantės miškai	
9160	Subatlantiniai ir vidurio Europos ąžuolų ir skroblų miškai (<i>Carpinion betuli</i>)
91E0	Aliuviniai miškai su <i>Alnus glutinosa</i> ir <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
91F0	Paupiniai mišrūs <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> arba <i>Fraxinus angustifolia</i> miškai prie stambių upių (<i>Ulmenion minoris</i>)
92A0	<i>Salix alba</i> ir <i>Populus alba</i> galeriniai miškai
92B0	Paupiniai miškai ne visada tekančių Viduržemio pajūrio srities upių pakrantėse su <i>Rhododendron ponticum</i> , <i>Salix</i> ir kitais augalais
92C0	<i>Platanus orientalis</i> ir <i>Liquidambar orientalis</i> miškai (<i>Platanion orientalis</i>)
92D0	Pietinės dalies paupiniai galeriniai miškai ir krūmynai (<i>Nerio-Tamaricetea</i> ir <i>Securinegion tinctoriae</i>)
9370	Datulių <i>Phoenix</i> sąžalynai

4. 4 GRUPĖ. Miškai

Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo kodas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo pavadinimas
Borealiniai miškai	
9010	Vakarų taiga
9020	Epifitų turtingi Fenoskandijos hemiborealiniai natūralūs seni plačialapių miškai (<i>Quercus, Tilia, Acer, Fraxinus</i> arba <i>Ulmus</i>)
9030	Pirminių sukcesijos stadijų natūralūs miškai ant kylančios sausumos pakrančių
9040	Šiauriniai subalpiniai/subarktiniai miškai su Čerepanovo porūšio plaukuotoju beržu (<i>Betula pubescens</i> ssp. <i>Czerepanovii</i>)
9050	Fenoskandijos žolinių augalų turtingi miškai su paprastąja egle (<i>Picea abies</i>)
9060	Spygliuočių miškai ant fluvioglacialinių ozų arba su jais susiję
Vidutinio klimato regionų miškai	
9110	Bukų miškai (<i>Luzulo-Fagetum</i>)
9120	Atlantiniai acidofiliniai bukų miškai su bugieniais (<i>Ilex</i>) ir kartais kukmedžiais (<i>Taxus</i>) krūmų arde (<i>Quercion robori-petraeae</i> arba <i>Ilici-Fagenion</i>)
9130	Bukų miškai (<i>Asperulo-Fagetum</i>)
9140	Vidurio Europos subalpiniai bukų miškai su <i>Acer</i> ir <i>Rumex arifolius</i>
9150	Vidurio Europos bukų miškai ant kalkakmenio substratų (<i>Cephalanthero-Fagion</i>)
9170	Ažuolų ir skroblų miškai (<i>Galio-Carpinetum</i>)
9180	Šlaitų, skardžių ir griovų liepiniai klevynai (<i>Tilio-Acerion</i>)
9190	Seni acidofiliniai ažuolų (<i>Quercus robur</i>) miškai smėlėtose lygumose

91A0	Seni bekočių ąžuolų miškai su <i>Ilex</i> ir <i>Blechnum</i> Britų salose
91B0	Termofiliniai <i>Fraxinus angustifolia</i> miškai
91G0	Panoniniai bekočio ąžuolo (<i>Quercus petraea</i>) ir skroblo (<i>Carpinus betulus</i>) miškai
91H0	Panoniniai pūkuotojo ąžuolo (<i>Quercus pubescens</i>) miškai
91I0	Eurosibiriniai stepiniai ąžuolų (<i>Quercus</i> spp.) miškai
91J0	Britų salų <i>Taxus baccata</i> miškai
91K0	Ilyrijos <i>Fagus sylvatica</i> miškai (<i>Aremonio-Fagion</i>)
91L0	Ilyrijos ąžuolų ir skroblų miškai (<i>Erythronio-carpinion</i>)
91M0	Panonijos ir Balkanų burgundinio ir bekočio ąžuolo miškai
91P0	Lenkinio kėnio miškai (<i>Abietetum polonicum</i>)
91Q0	Vakarų Karpatų karbonatingi <i>Pinus sylvestris</i> pušynai
91R0	Dinarų kalnų pušynai ant dolomitų (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>)
91S0	Vakarų Ponto bukų miškai
91T0	Vidurio Europos kerpiniai pušynai
91U0	Sarmatijos stepiniai pušynai
91V0	Dakijos bukynai (<i>Symphyto-Fagion</i>)
91W0	Moezijos bukų miškai
91X0	Dobrudžos regiono bukų miškai
91Y0	Dakijos ąžuolų ir skroblų miškai
91Z0	Moezijos amerikinių liepų miškai
91AA	Rytų regiono baltojo ąžuolo miškai
91BA	Moezijos balteglių miškai
91CA	Rhodopide ir Balkanų srities pušynai

Viduržemio pajūrio srities ir Makaronezijos miškai	
9210	Apeninų bukų miškai su <i>Taxus</i> ir <i>Ilex</i>
9220	Apeninų bukų miškai su <i>Abies alba</i> ir <i>Abies nebrodensis</i>
9230	Galisijos ir Portugalijos ažuolynai su <i>Quercus robur</i> ir <i>Quercus pyrenaica</i>
9240	<i>Quercus faginea</i> ir <i>Quercus canariensis</i> Iberijos miškai
9250	<i>Quercus trojana</i> miškai
9260	<i>Castanea sativa</i> miškai
9270	Heleniniai bukų miškai su <i>Abies borisii-regis</i>
9280	<i>Quercus frainetto</i> miškai
9290	<i>Cupressus</i> miškai (<i>Acero-Cupression</i>)
9310	Egėjo jūros srities <i>Quercus brachyphylla</i> miškai
9320	<i>Olea</i> ir <i>Ceratonia</i> miškai
9330	<i>Quercus suber</i> miškai
9340	<i>Quercus ilex</i> ir <i>Quercus rotundifolia</i> miškai
9350	<i>Quercus macrolepis</i> miškai
9360	Makaronezijos laurų miškai (<i>Laurus</i> , <i>Ocotea</i>)
9380	<i>Ilex aquifolium</i> miškai
9390	Krūmynai ir miškų žemaūgė augalija su <i>Quercus alnifolia</i>
93A0	Miškai su <i>Quercus infectoria</i> (<i>Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae</i>)

Kalnų spygliuočių miškai	
9410	Kalnų ir alpinių sričių acidofiliniai <i>Picea</i> miškai (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)
9420	Alpiniai <i>Larix decidua</i> ir (arba) <i>Pinus cembra</i> miškai
9430	Subalpiniai ir kalnų <i>Pinus uncinata</i> miškai
9510	<i>Abies alba</i> miškai pietų Apeninuose
9520	<i>Abies pinsapo</i> miškai
9530	Submediteraniniai miškai su endeminėmis juodosiomis pušimis
9540	Viduržemio pajūrio srities miškai su endeminėmis Mesogean pušimis
9550	Kanarų pušų (endeminių) miškai
9560	Endeminiai miškai su <i>Juniperus</i> spp.
9570	<i>Tetraclinis articulata</i> miškai
9580	Viduržemio pajūrio srities <i>Taxus baccata</i> miškai
9590	<i>Cedrus brevifolia</i> miškai (<i>Cedrosetum brevifoliae</i>)
95A0	Aukštutinės Viduržemio jūros srities pušynai

5. 5 GRUPĖ. Stepių, viržynų ir krūmynų buveinės

Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo kodas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo pavadinimas
Druskingos ir gipsingos stepės	
1430	Druskamėgių ir azotamėgių augalų krūmynai (<i>Pegano-Salsoletea</i>)
1510	Viduržemio pajūrio srities druskingos stepės (<i>Limonietalia</i>)
1520	Iberijos gipsingosios stepės (<i>Gypsophiletalia</i>)

Vidutinio klimato regionų viržynai ir krūmynai	
4050	Endeminiai Makaronezijos viržynai
4060	Alpiniai ir borealiniai viržynai
4070	Krūmynai su <i>Pinus mugo</i> ir <i>Rhododendron hirsutum</i> (<i>Mugo-Rhododendretum hirsuti</i>)
4080	Subarktiniai <i>Salix</i> spp. krūmynai
40A0	Subkontinentiniai Panonijos paribių krūmynai
40B0	Rodopijos <i>Potentilla fruticosa</i> krūmynai
40C0	Ponto–Sarmatijos regiono lapuočių krūmynai
Kietalapių augalų krūmynai (matoralis)	
5110	Pastovios paprastojo buksmedžio (<i>Buxus sempervirens</i>) bendrijos ant uolų šlaitų (<i>Berberidion</i> p.p.)
5120	Kalninės <i>Cytisus purgans</i> bendrijos
5140	<i>Cistus palhinhae</i> bendrijos drėgnuose pajūrio viržynuose
5210	<i>Sumedėjančių augalų matoralis su Juniperus spp.</i>
5220	Sumedėjančių augalų matoralis su <i>Zyziphus</i>
5230	Sumedėjančių augalų matoralis su <i>Laurus nobilis</i>
5310	<i>Laurus nobilis</i> krūmynai
5320	Žemaūgių krapažolių bendrijos arti uolų
5330	Šiltieji Viduržemio pajūrio srities ir priešdykuminiai krūmynai
5410	Vakarų Viduržemio pajūrio srities skardžių viršūnių friganos (<i>Astragalo-Plantaginetum subulatae</i>)
5420	<i>Friganos su Sarcopoterium spinosum</i>
5430	Endeminės <i>Euphorbio-Verbascion</i> friganos

6. 6 GRUPĖ. Uolėtos ir kopų buveinės

Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo kodas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas buveinės tipo pavadinimas
Jūros uolos, paplūdimiai ir salelės	
1210	Vienamečių augalų bendrijos ant sąnašų
1220	Daugiamečių augalų bendrijos akmenuotuose krantuose
1230	Augalais apaugusios Atlanto ir Baltijos jūros pakrančių uolos
1240	Augalais apaugusios Viduržemio jūros pakrančių uolos su endeminių rūšių <i>Limonium</i> spp.
1250	Augalais apaugusios Makaronezijos pakrančių uolos su endeminių rūšių augalais
1610	Baltijos jūros eskerų salos su smėlio, žvirgždo ir uolėtų paplūdimių bei sublitoralės augalų bendrijomis
1620	Borealinės Baltijos jūros salelės ir mažos salos
1640	Borealiniai Baltijos jūros smėlėti paplūdimiai su daugiamečių augalų bendrijomis
Pakrančių ir žemyninės kopos	
2110	Užuomazginės pustomos kopos
2120	Išilgai jūros kranto pustomos kopos, apaugusios <i>Ammophila arenaria</i> (baltosios kopos)
2130	Nurimusios pakrančių kopos, apaugusios žoliniais augalais (pilkosios kopos)
2140	Kalcio neturinčios nurimusios kopos su <i>Empetrum nigrum</i>
2150	Atlanto pakrančių kalcio neturinčios nurimusios kopos (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
2160	Kopos su <i>Hippophaë rhamnoides</i>

2170	Kopos su <i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>)
2180	Atlanto, žemyninės ir borealinės srities kopos, apaugusios medžiais
2190	Drėgni kopų duburiai
2210	Nurimusios paplūdimio kopos su <i>Crucianellion maritimae</i> bendrijomis
2220	Kopos su <i>Euphorbia terracina</i>
2230	Kopų žolynai, priklausantys <i>Malcolmietalia</i> eilei
2240	<i>Brachypodietalia</i> eilės kopų žolynai su vienamečiais augalais
2250	Pakrančių kopos, apaugusios <i>Juniperus</i> spp. krūmynais
2260	Kopos su kietalapių krūmų sąžalynais (<i>Cisto-Lavenduletalia</i>)
2270	<i>Pinus pinea</i> ir (arba) <i>Pinus pinaster</i> pušų medžiais apaugusios kopos
2310	Sausi smėlynų viržynai su <i>Calluna</i> ir <i>Genista</i>
2320	Sausi smėlynų viržynai su <i>Calluna</i> ir <i>Empetrum nigrum</i>
2330	Atviri žemyninių kopų žolynai su <i>Corynephorus</i> ir <i>Agrostis</i>
2340	Panonijos žemyninės kopos
91N0	Panonijos kontinentinių kopų krūmynai (<i>Junipero-Populetum albae</i>)

Uolėtos buveinės	
8110	Silicio uolienu skardžiai nuo montaninio iki sniego lygmens (<i>Androsacetalia alpinae</i> ir <i>Galeopsietalia ladani</i>)
8120	Kalkingi skardžiai nuo montaninio iki alpinio lygmens (<i>Thlaspietea rotundifolii</i>)
8130	Viduržemio pajūrio srities vakarinės dalies ir termofiliniai skardžiai
8140	Viduržemio pajūrio srities rytinės dalies skardžiai
8150	Vidurio Europos aukštumų silicio uolienu skardžiai
8160	Vidurio Europos kalvų ir montaninio lygmens kalkingi skardžiai
8210	Chazmofitų augalija uolų šlaituose ant kalkingų substratų
8220	Chazmofitų augalija uolų šlaituose ant silikatinių substratų
8230	Silicinės uolos su pionierine <i>Sedo-Scleranthion</i> arba <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i> augalija
8310	Urvai, kuriuose neleidžiama lankytis žmonėms
8320	Lavos laukai ir natūralūs urvai
8340	Nuolatiniai ledynai

II PRIEDAS

JŪRŲ EKOSISTEMOS. 5 STRAIPSNIO 1 IR 2 DALYSE NURODYTI BUVEINIŲ TIPAI IR BUVEINIŲ TIPŲ GRUPĖS

Į toliau pateikiamą sąrašą įtraukti visi 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyti jūros buveinių tipai ir septynios šių buveinių tipų grupės, t. y. 1) jūrų žolių sąžalynai, 2) didžiųjų dumblių miškai, 3) vandens bestuburių kolonijos, 4) raudonųjų dumblių sąžalynai, 5) pinčių klodai, koralų ir koralinės kilmės sąžalynai, 6) versmės ir šaltiniai bei 7) minkštosios nuosėdos (negiliau nei 1000 metrų gylyje). Taip pat nurodomas ryšys su Direktyvos 92/43/EEB I priede išvardytais buveinių tipais.

Naudojama jūrų buveinių tipų klasifikacija, kuri suskirstyta pagal jūrų biogeografinius regionus, yra sudaryta pagal Europos informacijos apie gamtą sistemą (EUNIS), kurios jūrų buveinių tipologijos peržiūrą 2022 m. atliko EAA. Informacija apie susijusias buveines, išvardytas Direktyvos 92/43/EEB I priede, grindžiama 2021 m. EAA paskelbtu dokumentu⁴⁸.

⁴⁸ [2022 m. EUNIS jūrų buveinių klasifikacija. Europos aplinkos agentūra.](#)

1. 1 grupė. Jūrų žolių sąžalynai

EUNIS kodas	EUNIS buveinės tipo pavadinimas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas susijęs buveinės tipo kodas
Atlanto vandenynas		
MA522	Jūrų žolių sąžalynai ant Atlanto vandenyno pakrančių smėlio	1140; 1160
MA623	Jūrų žolių sąžalynai ant Atlanto vandenyno pakrančių dumblo	1140; 1160
MB522	Jūrų žolių sąžalynai ant Atlanto vandenyno infralitoralės smėlio	1110; 1150; 1160
Baltijos jūra		
MA332	Baltijos jūros hidrolitoralės stambiagrūdės nuosėdos, kurioms būdinga panirusi augalija	1130; 1160; 1610; 1620
MA432	Baltijos jūros hidrolitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdinga panirusi augalija	1130; 1140; 1160; 1610
MA532	Baltijos jūros hidrolitoralės smėlis, kuriam būdingi panirę įsišakniję augalai	1130; 1140; 1160; 1610
MA632	Baltijos jūros hidrolitoralės dumbblas, kuriame vyrauja panirę įsišakniję augalai	1130; 1140; 1160; 1650
MB332	Baltijos jūros infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos, kurioms būdingi panirę įsišakniję augalai	1110; 1160
MB432	Baltijos jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdingi panirę įsišakniję augalai	1110; 1160; 1650
MB532	Baltijos jūros infralitoralės smėlis, kuriam būdingi panirę įsišakniję augalai	1110; 1130; 1150; 1160
MB632	Baltijos jūros infralitoralės dumblo nuosėdos, kurioms būdingi panirę įsišakniję augalai	1130; 1150; 1160; 1650

Juodoji jūra		
MB546	Jūros žolių ir šakniastiebių dumblių sąžalynai Juodosios jūros gėlo vandens veikiamame infralitoralės dumbliname smėlyje	1110; 1130; 1160
MB547	Juodosios jūros žolių sąžalynai ant vidutiniškai atviro viršutinės infralitoralės švaraus smėlio	1110; 1160
MB548	Juodosios jūros žolių sąžalynai ant apatinės infralitoralės smėlio	1110; 1160
Viduržemio jūra		
MB252	<i>Posidonia oceanica</i> biocenozė	1120
MB2521	Dryžuotų <i>Posidonia oceanica</i> jūros žolių sąžalynų ekomorfozė	1120; 1130; 1160
MB2522	Barjerinio rifo <i>Posidonia oceanica</i> jūros žolių sąžalynų ekomorfozė	1120; 1130; 1160
MB2523	Facijos, susidariusios iš negyvos <i>Posidonia oceanica</i> dangos, kurioje epifloros nedaug	1120; 1130; 1160
MB2524	Sąsaja su <i>Caulerpa prolifera</i> ant <i>Posidonia</i> sąžalynų	1120; 1130; 1160
MB5521	Sąsaja su <i>Cymodocea nodosa</i> ant tinkamai išrūšiuoto smulkaus smėlio	1110; 1130; 1160
MB5534	Sąsaja su <i>Cymodocea nodosa</i> ant paviršinio dumblino smėlio uždaruose vandenyse	1110; 1130; 1160
MB5535	Sąsaja su <i>Zostera noltei</i> ant paviršinio dumblino smėlio uždaruose vandenyse	1110; 1130; 1160
MB5541	Sąsaja su <i>Ruppia cirrhosa</i> ir (arba) <i>Ruppia maritima</i> ant smėlio	1110; 1130; 1160
MB5544	Sąsaja su <i>Zostera nolte</i> eurihalinėje ir euriterminėje aplinkoje ant smėlio	1110; 1130; 1160
MB5545	Sąsaja su <i>Zostera marina</i> eurihalinėje ir euriterminėje aplinkoje	1110; 1130; 1160

2. 2 grupė. Didžiųjų dumblių miškai

EUNIS kodas	EUNIS buveinės tipo pavadinimas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas susijęs buveinės tipo kodas
Atlanto vandenynas		
PR123	Jūros dumblių bendrijos ant labai druskingų Atlanto vandenyno litoralės uolų	1160; 1170; 1130
MA125	Rudadumbliai ant kintamo druskingumo Atlanto vandenyno litoralės uolų	1170; 1130
MB121	Rudadumblių ir jūros dumblių bendrijos ant Atlanto vandenyno infralitoralės uolų	1170; 1160
MB123	Rudadumblių ir jūros dumblių bendrijos ant Atlanto vandenyno infralitoralės uolų, kurioms įtakos turi arba kurias pažeidžia nuosėdos	1170; 1160
MB124	Rudadumblių bendrijos ant kintamo druskingumo Atlanto vandenyno infralitoralės uolų	1170; 1130; 1160
MB321	Rudadumblių ir jūros dumblių bendrijos ant Atlanto vandenyno infralitoralės stambiagrūdžių nuosėdų	1160
MB521	Rudadumblių ir jūros dumblių bendrijos ant Atlanto vandenyno infralitoralės smėlio	1160
MB621	Augalinės bendrijos ant Atlanto vandenyno infralitoralės dumblo	1160
Baltijos jūra		
MA131	Baltijos jūros hidrolitoralės uolos ir akmenys, kuriems būdingi daugiamečiai dumbliai	1160; 1170; 1130; 1610; 1620
MB131	Daugiamečiai dumbliai ant Baltijos jūros infralitoralės uolų ir akmenų	1170; 1160
MB232	Baltijos jūros infralitoralės dugnas, kuriam būdingas kriauklių žvyras	1160; 1110
MB333	Baltijos jūros infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos, kurioms būdingi daugiamečiai dumbliai	1110; 1160
MB433	Baltijos jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdingi daugiamečiai dumbliai	1110; 1130; 1160; 1170

Juodoji jūra		
MB144	Juodosios jūros atviros viršutinės infralitoralės uolos su guveiniečiais, kuriose vyrauja midijiniai	1170; 1160
MB149	Juodosios jūros vidutiniškai atviros viršutinės infralitoralės uolos su guveiniečiais, kuriose vyrauja midijiniai	1170; 1160
MB14A	Guveiniečiai ir kiti dumbliai ant Juodosios jūros gerai apšviestų uždarų viršutinės infralitoralės uolų	1170; 1160
Viduržemio jūra		
MA1548	Sąsaja su <i>Fucus virsoides</i>	1160; 1170
MB1512	Sąsaja su <i>Cystoseira tamariscifolia</i> ir <i>Saccorhiza polyschides</i>	1170; 1160
MB1513	Sąsaja su <i>Cystoseira amentacea</i> (var. <i>amentacea</i> , var. <i>stricta</i> , var. <i>spicata</i>)	1170; 1160
MB151F	Sąsaja su <i>Cystoseira brachycarpa</i>	1170; 1160
MB151G	Sąsaja su <i>Cystoseira crinita</i>	1170; 1160
MB151H	Sąsaja su <i>Cystoseira crinitophylla</i>	1170; 1160
MB151J	Sąsaja su <i>Cystoseira sauvageauana</i>	1170; 1160
MB151K	Sąsaja su <i>Cystoseira spinosa</i>	1170; 1160
MB151L	Sąsaja su <i>Sargassum vulgare</i>	1170; 1160
MB151M	Sąsaja su <i>Dictyopteris polypodioides</i>	1170; 1160
MB151W	Sąsaja su <i>Cystoseira compressa</i>	1170; 1160
MB1524	Sąsaja su <i>Cystoseira barbata</i>	1170; 1160
MC1511	Sąsaja su <i>Cystoseira zosteroides</i>	1170; 1160
MC1512	Sąsaja su <i>Cystoseira usneoides</i>	1170; 1160
MC1513	Sąsaja su <i>Cystoseira dubia</i>	1170; 1160
MC1514	Sąsaja su <i>Cystoseira corniculata</i>	1170; 1160

MC1515	Sąsaja su <i>Sargassum</i> spp.	1170; 1160
MC1518	Sąsaja su <i>Laminaria ochroleuca</i>	1170; 1160
MC3517	Sąsaja su <i>Laminaria rodriguezii</i> ant nuotrupinio dugno	1160

3. 3 grupė. Vandens bestuburių kolonijos

EUNIS kodas	EUNIS buveinės tipo pavadinimas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas susijęs buveinės tipo kodas
Atlanto vandenynas		
MA122	<i>Mytilus edulis</i> ir (arba) ūsakojų bendrijos ant bangų veikiamų Atlanto vandenyno litoralės uolų	1160; 1170
MA124	Midijų ir (arba) ūsakojų bendrijos su jūros dumbliais ant Atlanto vandenyno litoralės uolų	1160; 1170
MA227	Dvigeldžių moliuskų rifai Atlanto vandenyno litoralės zonoje	1170; 1140
MB222	Dvigeldžių moliuskų rifai Atlanto vandenyno infralitoralės zonoje	1170; 1130; 1160
MC223	Dvigeldžių moliuskų rifai Atlanto vandenyno cirkalitoralės zonoje	1170
Baltijos jūra		
MB231	Baltijos jūros infralitoralės dugnas, kuriame vyrauja apaugiminiai dvigeldžiai moliuskai	1170; 1160
MC231	Baltijos jūros cirkalitoralės dugnas, kuriame vyrauja apaugiminiai dvigeldžiai moliuskai	1170; 1160; 1110
MD231	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės biogeninis dugnas, kuriam būdingi apaugiminiai dvigeldžiai moliuskai	1170
MD232	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės kriauklių žvyro dugnas, kuriam būdingi dvigeldžiai moliuskai	1170
MD431	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės mišrus dugnas, kuriam būdingos makroskopinės apaugiminės biotinės struktūros	
MD531	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės smėlis, kuriam būdingos makroskopinės apaugiminės biotinės struktūros	
MD631	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės dumblas, kuriam būdingi apaugiminiai dvigeldžiai moliuskai	

Juodoji jūra		
MB141	Juodosios jūros apatinės infralitoralės uolos, kuriose vyrauja bestuburiai	1170
MB143	Juodosios jūros atviros viršutinės infralitoralės uolos su lapiniais dumbliais (be guveiniečių), kuriose vyrauja midijiniai	1170; 1160
MB148	Juodosios jūros vidutiniškai atviros viršutinės infralitoralės uolos su lapiniais dumbliais (išskyrus guveiniečius), kuriose vyrauja midijiniai	1170; 1160
MB242	Midijų kolonijos Juodosios jūros infralitoralės zonoje	1170; 1130; 1160
MB243	Austrių rifai ant Juodosios jūros apatinės infralitoralės uolų	1170
MB642	Juodosios jūros infralitoralės nuosėdų dumblas	1160
MC141	Juodosios jūros cirkalitoralės uolos, kuriose vyrauja bestuburiai	1170
MC241	Midijų kolonijos ant Juodosios jūros cirkalitoralės nuosėdų dumblo	1170
MC645	Juodosios jūros apatinės cirkalitoralės dumblas	
Viduržemio jūra		
MA1544	Facijos su <i>Mytilus galloprovincialis</i> organinėmis medžiagomis praturtintuose vandenyse	1160; 1170
MB1514	Facijos su <i>Mytilus galloprovincialis</i>	1170; 1160
	<i>Viduržemio jūros infralitoralės austrių augavietės</i>	
	<i>Viduržemio jūros cirkalitoralės austrių augavietės</i>	

4. 4 grupė. Raudonųjų dumblių sąžalynai

EUNIS kodas	EUNIS buveinės tipo pavadinimas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas susijęs buveinės tipo kodas
Atlanto vandenynas		
MB322	Raudonųjų dumblių sąžalynai ant Atlanto vandenyno infralitoralės stambiagrūdžių nuosėdų	1110; 1160
MB421	Raudonųjų dumblių sąžalynai ant Atlanto vandenyno infralitoralės mišriųjų nuosėdų	1110; 1160
MB622	Raudonųjų dumblių sąžalynai ant Atlanto vandenyno infralitoralės dumblingų nuosėdų	1110; 1160
Viduržemio jūra		
MB3511	Sąsaja su rodolitais bangų išmaišytame stambiagrūdžiam smėlyje ir smulkiame žvyre	1110; 1160
MB3521	Sąsaja su rodolitais stambiagrūdžiam smėlyje ir smulkiame žvyre, veikiamuose dugno srovių	1110; 1160
MB3522	Sąsaja su raudonaisiais dumbliais (sąsaja su <i>Lithothamnion corallioides</i> ir <i>Phymatolithon calcareum</i>) ant Viduržemio jūros stambiagrūdžio smėlio ir žvyro	1110; 1160
MC3521	Sąsaja su rodolitais ant nuotrupinio pakrantės dugno	1110
MC3523	Sąsaja su raudonaisiais dumbliais (sąsaja su <i>Lithothamnion corallioides</i> ir <i>Phymatolithon calcareum</i>) ant nuotrupinio pakrantės dugno	1110

5. 5 grupė. Pinčių klodai, koralų ir koralinės kilmės sąžalynai

EUNIS kodas	EUNIS buveinės tipo pavadinimas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas susijęs buveinės tipo kodas
Atlanto vandenynas		
MC121	Gyvūnijos velėnos bendrijos ant Atlanto vandenyno cirkalitoralės uolų	1170
MC124	Gyvūnijos bendrijos ant kintamo druskingumo Atlanto vandenyno cirkalitoralės uolų	1170; 1130
MC126	Atlanto vandenyno cirkalitoralės olos ir kyšuliai	8330; 1170
MC222	Šaltųjų vandenų koralų rifai Atlanto vandenyno cirkalitoralės zonoje	1170
MD121	Pinčių bendrijos ant atviraime Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės uolų	1170
MD221	Šaltųjų vandenų koralų rifai atviraime Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės zonoje	1170
ME122	Pinčių bendrijos ant Atlanto vandenyno viršutinės batialės uolų	1170
ME123	Mišriosios šaltųjų vandenų koralų bendrijos ant Atlanto vandenyno viršutinės batialės uolų	1170
ME221	Atlanto vandenyno viršutinės batialės šaltųjų vandenų koralų rifas	1170
ME322	Mišriosios šaltųjų vandenų koralų bendrijos ant Atlanto vandenyno viršutinės batialės stambiagrūdžių nuosėdų	
ME324	Pinčių sankaupa ant Atlanto vandenyno viršutinės batialės stambiagrūdžių nuosėdų	
ME422	Pinčių sankaupa ant Atlanto vandenyno viršutinės batialės mišriųjų nuosėdų	
ME623	Pinčių sankaupa ant Atlanto vandenyno viršutinės batialės dumblo	
ME624	Kietųjų koralų laukas ant Atlanto vandenyno apatinės batialės dumblo	
MF121	Mišrioji šaltųjų vandenų koralų bendrija ant Atlanto vandenyno apatinės batialės uolų	1170

MF221	Atlanto vandenyno apatinės batialės šaltųjų vandenių koralų rifas	1170
MF321	Mišrioji šaltųjų vandenių koralų bendrija ant Atlanto vandenyno apatinės batialės stambiagrūdžių nuosėdų	
MF622	Pinčių sancaupa ant Atlanto vandenyno apatinės batialės dumblo	
MF623	Kietųjų koralų laukas ant Atlanto vandenyno apatinės batialės dumblo	
Baltijos jūra		
MB138	Baltijos jūros infralitoralės uolos ir akmenys, kuriems būdingos apaugiminės pintys	1170; 1160
MB43A	Baltijos jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdingos apaugiminės pintys (<i>Porifera</i>)	1160; 1170
MC133	Baltijos jūros cirkalitoralės uolos ir akmenys, kuriems būdingi apaugiminiai duobagyviai	1170; 1160
MC136	Baltijos jūros cirkalitoralės uolos ir akmenys, kuriems būdingos apaugiminės pintys	1170; 1160
MC433	Baltijos jūros cirkalitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdingi apaugiminiai duobagyviai	1160; 1170
MC436	Baltijos jūros cirkalitoralės mišriosios nuosėdos, kurioms būdingos apaugiminės pintys	1160
Juodoji jūra		
MD24	Atviroje Juodojoje jūroje esančios cirkalitoralės biogeninės buveinės	1170
ME14	Juodosios jūros viršutinės batialės uolos	1170
ME24	Juodosios jūros viršutinės batialės biogeninės buveinės	1170
MF14	Juodosios jūros apatinės batialės uolos	1170

Viduržemio jūra		
MB151E	Facijos su <i>Cladocora caespitosa</i>	1170; 1160
MB151Q	Facijos su <i>Astroides calycularis</i>	1170; 1160
MB151α	Facijos ir koralinės kilmės biocenožė (anklave)	1170; 1160
MC1519	Facijos su <i>Eunicella cavolini</i>	1170; 1160
MC151A	Facijos su <i>Eunicella singularis</i>	1170; 1160
MC151B	Facijos su <i>Paramuricea clavata</i>	1170; 1160
MC151E	Facijos su <i>Leptogorgia sarmentosa</i>	1170; 1160
MC151F	Facijos su <i>Anthipatella subpinnata</i> ir negausiais raudonaisiais dumbliais	1170; 1160
MC151G	Facijos su didelėmis pintimis ir negausiais raudonaisiais dumbliais	1170; 1160
MC1522	Facijos su <i>Corallium rubrum</i>	8330; 1170
MC1523	Facijos su <i>Leptopsammia pruvoti</i>	8330; 1170
MC251	Koralų kilmės platformos	1170
MC6514	Lipnaus dumblo facijos su <i>Alcyonium palmatum</i> ir <i>Parastichopus regalis</i> ant cirkalitoralės dumblo	1160
115 MD	Viduržemio jūros šelfo krašto uolų biocenožė	1170
MD25	Atviroje Viduržemio jūroje esančios cirkalitoralės biogeninės buveinės	1170
MD6512	Lipnaus dumblo facijos su <i>Alcyonium palmatum</i> ir <i>Parastichopus regalis</i> ant apatinės cirkalitoralės dumblo	
ME1511	Viduržemio jūros viršutinės batialės <i>Lophelia pertusa</i> rifai	1170
ME1512	Viduržemio jūros viršutinės batialės <i>Madrepora oculata</i> rifai	1170
ME1513	Viduržemio jūros viršutinės batialės <i>Madrepora oculata</i> ir <i>Lophelia pertusa</i> rifai	1170
ME6514	Viduržemio jūros viršutinės batialės facijos su <i>Pheronema carpenteri</i>	

MF1511	Viduržemio jūros apatinės batialės <i>Lophelia pertusa</i> rifai	1170
MF1512	Viduržemio jūros apatinės batialės <i>Madrepora oculata</i> rifai	1170
MF1513	Viduržemio jūros apatinės batialės <i>Madrepora oculata</i> ir <i>Lophelia pertusa</i> rifai	1170
MF6511	Viduržemio jūros apatinės batialės smėlingo dumblo facijos su <i>Thenia muricata</i>	
MF6513	Viduržemio jūros apatinės batialės tankaus dumblo facijos su <i>Isidella elongata</i>	

6. 6 grupė. Versmės ir šaltiniai

EUNIS kodas	EUNIS buveinės tipo pavadinimas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas susijęs buveinės tipo kodas
Atlanto vandenynas		
MB128	Versmės ir šaltiniai Atlanto vandenyno infralitoralės uolose	1170; 1160; 1180
MB627	Versmės ir šaltiniai Atlanto vandenyno infralitoralės dumble	1130; 1160
MC127	Versmės ir šaltiniai Atlanto vandenyno cirkalitoralės uolose	1170; 1180
MC622	Versmės ir šaltiniai Atlanto vandenyno cirkalitoralės dumble	1160
MD122	Versmės ir šaltiniai atvirame Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės uolose	1170
MD622	Versmės ir šaltiniai atvirame Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės dumble	

7. 7 grupė. Minkštosios nuosėdos (negiliau nei 1000 metrų gylyje)

EUNIS kodas	EUNIS buveinės tipo pavadinimas	Direktyvos 92/43/EEB I priede nurodytas susijęs buveinės tipo kodas
Atlanto vandenynas		
MA32	Atlanto vandenyno litoralės stambiagrūdės nuosėdos	1130; 1160
MA42	Atlanto vandenyno litoralės mišriosios nuosėdos	1130; 1140; 1160
MA52	Atlanto vandenyno litoralės smėlis	1130; 1140; 1160
MA62	Atlanto vandenyno litoralės dumblas	1130; 1140; 1160
MB32	Atlanto vandenyno infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1110; 1130; 1160
MB42	Atlanto vandenyno infralitoralės mišriosios nuosėdos	1110; 1130; 1150; 1160
MB52	Atlanto vandenyno infralitoralės smėlis	1110; 1130; 1150; 1160
MB62	Atlanto vandenyno infralitoralės dumblas	1110; 1130; 1160
MC32	Atlanto vandenyno cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1110; 1160
MC42	Atlanto vandenyno cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	1110; 1160
MC52	Atlanto vandenyno cirkalitoralės smėlis	1110; 1160
MC62	Atlanto vandenyno cirkalitoralės dumblas	1160
MD32	Atvirame Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	
MD42	Atvirame Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	
MD52	Atvirame Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės smėlis	
MD62	Atvirame Atlanto vandenyne esančios cirkalitoralės dumblas	
ME32	Atlanto vandenyno viršutinės batialės stambiagrūdės nuosėdos	
ME42	Atlanto vandenyno viršutinės batialės mišriosios nuosėdos	

ME52	Atlanto vandenyno viršutinės batialės smėlis	
ME62	Atlanto vandenyno viršutinės batialės dumblas	
MF32	Atlanto vandenyno apatinės batialės stambiagrūdės nuosėdos	
MF42	Atlanto vandenyno apatinės batialės mišriosios nuosėdos	
MF52	Atlanto vandenyno apatinės batialės smėlis	
MF62	Atlanto vandenyno apatinės batialės dumblas	
Baltijos jūra		
MA33	Baltijos jūros hidrolitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1130; 1160; 1610; 1620
MA43	Baltijos jūros hidrolitoralės mišriosios nuosėdos	1130; 1140; 1160; 1610
MA53	Baltijos jūros hidrolitoralės smėlis	1130; 1140; 1160; 1610
MA63	Baltijos jūros hidrolitoralės dumblas	1130; 1140; 1160; 1650
MB33	Baltijos jūros infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1110; 1150; 1160
MB43	Baltijos jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos	1110; 1130; 1150; 1160; 1170; 1650
MB53	Baltijos jūros infralitoralės smėlis	1110; 1130; 1150; 1160
MB63	Baltijos jūros infralitoralės dumblas	1130; 1150; 1160; 1650
MC33	Baltijos jūros cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1110; 1160
MC43	Baltijos jūros cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	1160; 1170
MC53	Baltijos jūros cirkalitoralės smėlis	1110; 1160
MC63	Baltijos jūros cirkalitoralės dumblas	1160; 1650

MD33	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	
MD43	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	
MD53	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės smėlis	
MD63	Atviroje Baltijos jūroje esančios cirkalitoralės dumblas	
Juodoji jūra		
MA34	Juodosios jūros litoralės stambiagrūdės nuosėdos	1160
MA44	Juodosios jūros litoralės mišriosios nuosėdos	1130; 1140; 1160
MA54	Juodosios jūros litoralės smėlis	1130; 1140; 1160
MA64	Juodosios jūros litoralės dumblas	1130; 1140; 1160
MB34	Juodosios jūros infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1110; 1160
MB44	Juodosios jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos	1110; 1170
MB54	Juodosios jūros infralitoralės smėlis	1110; 1130; 1160
MB64	Juodosios jūros infralitoralės dumblas	1130; 1160
MC34	Juodosios jūros cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1160
MC44	Juodosios jūros cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	
MC54	Juodosios jūros cirkalitoralės smėlis	1160
MC64	Juodosios jūros cirkalitoralės dumblas	1130; 1160
MD34	Atviroje Juodojoje jūroje esančios cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	
MD44	Atviroje Juodojoje jūroje esančios cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	
MD54	Atviroje Juodojoje jūroje esančios cirkalitoralės smėlis	
MD64	Atviroje Juodojoje jūroje esančios cirkalitoralės dumblas	

Viduržemio jūra		
MA35	Viduržemio jūros litoralės stambiagrūdės nuosėdos	1160; 1130
MA45	Viduržemio jūros litoralės mišriosios nuosėdos	1140; 1160
MA55	Viduržemio jūros litoralės smėlis	1130; 1140; 1160
MA65	Viduržemio jūros litoralės dumblas	1130; 1140; 1150; 1160
MB35	Viduržemio jūros infralitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1110; 1160
MB45	Viduržemio jūros infralitoralės mišriosios nuosėdos	
MB55	Viduržemio jūros infralitoralės smėlis	1110; 1130; 1150; 1160
MB65	Viduržemio jūros infralitoralės dumblas	1130; 1150
MC35	Viduržemio jūros cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	1110; 1160
MC45	Viduržemio jūros cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	
MC55	Viduržemio jūros cirkalitoralės smėlis	1110; 1160
MC65	Viduržemio jūros cirkalitoralės dumblas	1130; 1160
MD35	Atviroje Viduržemio jūroje esančios cirkalitoralės stambiagrūdės nuosėdos	
MD45	Atviroje Viduržemio jūroje esančios cirkalitoralės mišriosios nuosėdos	
MD55	Atviroje Viduržemio jūroje esančios cirkalitoralės smėlis	
MD65	Atviroje Viduržemio jūroje esančios cirkalitoralės dumblas	
ME35	Viduržemio jūros viršutinės batialės stambiagrūdės nuosėdos	
ME45	Viduržemio jūros viršutinės batialės mišriosios nuosėdos	
ME55	Viduržemio jūros viršutinės batialės smėlis	
ME65	Viduržemio jūros viršutinės batialės dumblas	
MF35	Viduržemio jūros apatinės batialės stambiagrūdės nuosėdos	
MF45	Viduržemio jūros apatinės batialės mišriosios nuosėdos	
MF55	Viduržemio jūros apatinės batialės smėlis	
MF65	Viduržemio jūros apatinės batialės dumblas	

III PRIEDAS

5 STRAIPSNIO 5 DALYJE NURODYTOS JŪRŲ RŪŠYS

- 1) kvinslandinės pjūklačuvės (*Pristis clavata*);
- 2) paprastosios pjūklačuvės (*Pristis pectinata*);
- 3) europinės pjūklačuvės (*Pristis pristis*);
- 4) milžinrykliai (*Cetorhinus maximus*) ir baltieji rykliai (*Carcharodon carcharias*);
- 5) mažieji juodieji dygliarykliai (*Etmopterus pusillus*);
- 6) rfinės mantos (*Mobula alfredi*);
- 7) didžiosios mantos (*Mobula birostris*);
- 8) europinės mobulės (*Mobula mobular*);
- 9) mažosios mobulės (*Mobula rochebrunei*);
- 10) japoninės mobulės (*Mobula japonica*);

- 11) peruvinės mobulės (*Mobula thurstoni*);
- 12) ilgaragės mobulės (*Mobula eregoodootenkee*);
- 13) gvinėjinės mobulės (*Mobula tarapacana*);
- 14) Kulio mobulės (*Mobula kuhlii*);
- 15) senegalinės mobulės (*Mobula hypostoma*);
- 16) norveginės rajos (*Dipturus nidarosiensis*);
- 17) baltosios rajos (*Rostroraja alba*);
- 18) gitaržuvės (*Rhinobatidae*);
- 19) europiniai plokščiakūniai rykliai (*Squatina squatina*);
- 20) atlantinės lašišos (*Salmo salar*);
- 21) paprastieji šlakiai (*Salmo trutta*);
- 22) aštriasnukiai (Šiaurės jūros) sykai (*Coregonus oxyrhynchus*).

IV PRIEDAS

11 STRAIPSNIO 2 DALYJE NURODYTŲ ŽEMĖS ŪKIO EKOSISTEMŲ BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS RODIKLIŲ SĄRAŠAS

Rodiklis	Rodiklio nustatymo ir stebėsenos aprašymas, vienetai ir metodika
Pievų drugių indeksas	<p>Aprašymas: šį rodiklį sudaro rūšys, laikomos būdingomis Europos pievoms ir aptinkamos didelėje Europos dalyje, kurioms taikoma dauguma drugių stebėjimo sistemų. Jis grindžiamas rūšių tendencijų geometriniais vidurkiu.</p> <p>Vienetas: indeksas.</p> <p>Metodika: parengta ir naudojama organizacijos „Butterfly Conservation Europe“, Van Swaay, C.A.M, „Assessing Butterflies in Europe – Butterfly Indicators 1990-2018“, techninė ataskaita, „Butterfly Conservation Europe“, 2020 m.</p>
Organinės anglies sankaupos pasėlių mineraliniuose dirvožemiuose	<p>Aprašymas: pagal šį rodiklį apibūdinamos organinės anglies sankaupos pasėlių mineraliniuose dirvožemiuose 0–30 cm gylyje.</p> <p>Vienetas: organinės anglies t/ha.</p> <p>Metodika: nustatyta Reglamento (ES) 2018/1999 V priede pagal 2006 m. IPCC gaires dėl nacionalinės šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos, remiantis žemės dangos ir žemės naudojimo statistiniu tyrimu (LUCAS) dirvožemio srityje, Jones A. et al., „LUCAS Soil 2022“, JRC techninė ataskaita, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2021 m.</p>

Žemės ūkio paskirties žemės, kurioje yra didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų, dalis

Aprašymas: Didelės įvairovės kraštovaizdžio elementai, *pavyzdžiui, apsauginės juostos, gyvatvorės, pavieniai medžiai ar jų grupės, medžių eilės, laukų pakraščiai, pavieniai ploteliai, grioviai, upeliai, nedidelės šlapynės, terasos, akmenų piramidės, akmeninės sienos, nedideli tvenkiniai ir kultūriniai elementai*, yra nuolatinės natūralios arba pusiau natūralios augalijos, augančios žemio ūkio aplinkoje, elementai, teikiantys ekosistemines paslaugas ir palaikantys biologinę įvairovę.

Tuo tikslu kraštovaizdžio elementai turi būti kuo mažiau veikiami *neigiamų* išorės trikdžių, kad įvairiems taksonams būtų užtikrintos saugios buveinės, todėl jie turi atitikti šias sąlygas:

- a) jie negali būti produktyviai naudojami žemės ūkyje (įskaitant ganyklas ar pašarų gamybą), *išskyrus atvejus, kai toks naudojimas yra būtinas biologinei įvairovei išsaugoti*, ir
- b) jie neturėtų būti apdorojami trąšomis ar pesticidais, *išskyrus atvejus, kai jie apdorojami mažais tirštojo mėšlo kiekiais*.

Pūdymui, *be kita ko, ir laikinai*, palikta žemė gali būti laikoma didelės įvairovės kraštovaizdžio elementu, jei ji atitinka antros pastraipos a ir b punktuose nustatytus kriterijus. Didelės įvairovės kraštovaizdžio elementais taip pat gali būti laikomi *tvarios* agromiškininkystės sistemose augantys vaisingi medžiai *arba didelių senų sodų medžiai, augantys daugiametėse pievose*, ir gyvatvorių vaisingi elementai, jei jie atitinka antros pastraipos b punkte nustatytą kriterijų ir jei derlius nuimamas tik tada, kai tai nepakenktų didelei biologinei įvairovei.

Vienetas: procentas (naudojamo žemės ūkio paskirties ploto dalis).

Metodika: parengta pagal Reglamento (ES) 2021/2115 I priedo I.21 rodiklį, remiantis LUCAS kraštovaizdžio elementų srityje *naujausia atnaujinta redakcija*, Ballin M. et al., „*Redesign sample for Land Use/Cover Area frame Survey (LUCAS)*“, Eurostatas, 2018 m., ir pūdymui paliktos žemės srityje, „*Farm Structure, Reference Metadata in Single Integrated Metadata Structure*“, internetinis leidinys (Eurostatas) *ir, kai taikytina, didelės įvairovės kraštovaizdžio elementams, kuriems netaikoma pirmiau nurodyta metodika, valstybių narių pagal šio reglamento 11 straipsnio 7 dalį parengta metodika.*

LUCAS metodika reguliariai atnaujinama siekiant padidinti duomenų, kuriuos valstybės narės naudoja Sąjungoje ir nacionaliniu lygmeniu įgyvendindamos savo nacionalinius atkūrimo planus, patikimumą.

V PRIEDAS

IPRASTŲ AGRARINIO KRAŠTOVAIZDŽIO PAUKŠČIŲ POPULIACIJŲ INDEKSAS NACIONALINIŲ LYGMENIU

Aprašymas

Pagal įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksą apibendrinamos įprastų ir plačiai paplitusių agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų tendencijos ir jis naudojamas kaip rodiklis vertinant Europos žemės ūkio ekosistemų biologinės įvairovės būklę. Nacionalinis įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksas yra sudėtinis, daugiarūšis indeksas, pagal kurį matuojamas santykinio agrarinio kraštovaizdžio paukščių rūšių gausumo pokyčio tempas pasirinktose nacionalinio lygmens tiriamose teritorijose. Tas indeksas pagrįstas specialiai atrinktomis rūšimis, kurios yra priklausomos nuo žemės ūkio paskirties žemės buveinių, nes jose maitinasi ir (arba) suka lizdus. Nacionaliniai įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksai pagrįsti kiekvienai valstybei narei svarbiomis rūšimis. Nacionalinis įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksas apskaičiuojamas remiantis baziniais metais, kai indekso vertė paprastai yra 100. Tendencijų vertės nurodo bendrą agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijos dydžio pokytį per kelerius metus.

Metodika: Brlík *et al.* (2021): „Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds“. *Sci Data* 8, 21. <https://doi.org/10.1038/s41597-021-00804-2>

Valstybės narės, kuriose agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijos istoriškai labiau sunykusios – valstybės narės, kuriose pusės ar daugiau rūšių, įtrauktų į nacionalinį įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksą, ilgalaikė populiacijos tendencija yra neigiama. Valstybėse narėse, kuriose neturima informacijos apie ilgalaikes kai kurių rūšių populiacijų tendencijas, naudojama informacija apie rūšių būklę Europoje.

Šios valstybės narės yra:

Čekija

Danija

Vokietija

Estija

Ispanija

Prancūzija

Italija

Liuksemburgas

Vengrija

Nyderlandai

Suomija

Valstybės narės, kuriose agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijos istoriškai mažiau sunykusios – valstybės narės, kuriose mažiau nei pusės rūšių, įtrauktų į nacionalinį įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksą, ilgalaikė populiacijos tendencija yra neigiama. Valstybėse narėse, kuriose neturima informacijos apie ilgalaikes kai kurių rūšių populiacijų tendencijas, naudojama informacija apie rūšių būklę Europoje.

Šios valstybės narės yra:

Belgija

Bulgarija

Airija

Graikija

Kroatija

Kipras

Latvija

Lietuva

Malta

Austrija

Lenkija

Portugalija

Rumunija

Slovėnija

Slovakija

Švedija

Valstybėse narėse įprastų paukščių indeksui apskaičiuoti naudojamų rūšių sąrašas

Belgija: Flandrija	Belgija: Valonija
<i>Alauda arvensis</i>	<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>	<i>Anthus pratensis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>	<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Falco tinnunculus</i>	<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>	<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>	<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>	<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>	<i>Linaria cannabina</i>
<i>Motacilla flava</i>	<i>Miliaria calandra</i>
<i>Numenius arquata</i>	<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>	<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>	<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>	<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sylvia communis</i>	<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Vanellus vanellus</i>	<i>Sturnus vulgaris</i>
	<i>Sylvia communis</i>
	<i>Vanellus vanellus</i>

Bulgarija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Čekija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Danija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia curruca</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Vokietija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus milvus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Estija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Airija
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Corvus cornix</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Fringilla coelebs</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Phasianus colchicus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>

Graikija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Apus apus</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Delichon urbicum</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco naumanni</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo daurica</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Linaria cannabina</i>

<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>
<i>Upupa epops</i>

Ispanija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Pterocles orientalis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Tetrax tetrax</i>
<i>Upupa epops</i>

Prancūzija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Buteo buteo</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Kroatija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Italija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Corvus cornix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer domesticus italiae</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Kipras
<i>Alectoris chukar</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Clamator glandarius</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Coracias garrulus</i>
<i>Corvus corone cornix</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Francolinus francolinus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Iduna pallida</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Oenanthe cypriaca</i>
<i>Parus major</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Latvija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carpodacus erythrinus</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Lietuva
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Liuksemburgas
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sylvia communis</i>

Vengrija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Malta
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Cettia cetti</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Monticola solitarius</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Nyderlandai
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calidris pugnax</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>
<i>Hippolais icterina</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Spatula clypeata</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Tringa totanus</i>
<i>Turdus viscivorus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Austrija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus spinoletta</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus citrinella</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Lenkija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Portugalija
<i>Athene noctua</i>
<i>Bubulcus ibis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Delichon urbicum</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius meridionalis</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus migrans</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Upupa epops</i>

Rumunija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slovėnija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
<i>Picus viridis</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>

<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slovakija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Suomija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Delichon urbica</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Švedija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

VI PRIEDAS

12 STRAIPSNIO 2 IR 3 DALYSE NURODYTŲ MIŠKŲ EKOSISTEMŲ BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS RODIKLIŲ SARAŠAS

Rodiklis	Rodiklio nustatymo ir stebėsenos aprašymas, vienetai ir metodika
Stovinti negyva mediena	<p>Aprašymas: šis rodiklis nurodo negyvos stovinčios medienos biomasės kiekį miškuose ir kitoje medžiais apaugusioje žemėje.</p> <p>Vienetas: m³/ha.</p> <p>Metodika: parengta ir naudojama FOREST EUROPE, „<i>State of Europe’s Forests 2020</i>“, FOREST EUROPE 2020 ir nacionalinių miškų inventorizavimo apraše, Tomppo E. et al., „<i>National Forest Inventories: Pathways for Common Reporting</i>“, Springer, 2010 m., bei atsižvelgiant į Reglamento (ES) 2018/1999 V priede nustatytą metodiką pagal 2006 m. IPCC gaires dėl nacionalinių šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos.</p>
Gulinti negyva mediena	<p>Aprašymas: šis rodiklis nurodo negyvos gulinės medienos biomasės kiekį miškuose ir kitoje medžiais apaugusioje žemėje.</p> <p>Vienetas: m³/ha.</p> <p>Metodika: parengta ir naudojama FOREST EUROPE, „<i>State of Europe’s Forests 2020</i>“, FOREST EUROPE 2020 ir nacionalinių miškų inventorizavimo apraše, Tomppo E. et al., „<i>National Forest Inventories: Pathways for Common Reporting</i>“, Springer, 2010 m., bei atsižvelgiant į Reglamento (ES) 2018/1999 V priede nustatytą metodiką pagal 2006 m. IPCC gaires dėl nacionalinių šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos.</p>

Įvairiaamžių miškų dalis	<p>Aprašymas: šis rodiklis nurodo medienos turinčių miškų (angl. <i>forests available for wood supply</i>, FAWS), kurie yra įvairiaamžiai, dalį, palyginti miškais, kurie yra vienaamžiai.</p> <p>Vienetas: FAWS, kurie yra įvairiaamžiai, dalis.</p> <p>Metodika: parengta ir naudojama FOREST EUROPE, „<i>State of Europe’s Forests 2020</i>“, FOREST EUROPE 2020 ir nacionalinių miškų inventorizavimo apraše, Tomppo E. et al., „<i>National Forest Inventories: Pathways for Common Reporting</i>“, Springer, 2010 m.</p>
Miškų jungtys	<p>Aprašymas: miškų jungtys – tai rodiklis, rodantis mišku apaugusių plotų tankumo laipsnį. Jis apibrėžiamas intervale nuo 0 iki 100.</p> <p>Vienetas: indeksas.</p> <p>Metodika: parengta FAO, Vogt P., et al., „<i>FAO – State of the World’s Forests: Forest Fragmentation</i>“, JRC techninė ataskaita, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2019 m.</p>
Įprastų miško paukščių indeksas	<p>Aprašymas: pagal miško paukščių indeksą apibūdinamos ilgalaikės įprastų miško paukščių gausos tendencijos visoje Europoje. Tai sudėtinis indeksas, sukurtas remiantis paukščių rūšių, būdingų Europos miškų buveinėms, stebėjimo duomenimis. Indeksas pagrįstas konkrečiu kiekvienos valstybės narės rūšių sąrašu.</p> <p>Vienetas: indeksas.</p> <p>Metodika: Brlík et al. „<i>Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds</i>“, <i>Sci Data</i> 8, 21. 2021.</p>

Organinės anglies sankaupos	<p>Aprašymas: pagal šį rodiklį apibūdinamos organinės anglies sankaupos miškų ekosistemų pakratuose ir mineraliniame dirvožemyje 0–30 cm gylyje.</p> <p>Vienetas: organinės anglies t/ha.</p> <p>Metodika: nustatyta Reglamento (ES) 2018/1999 V priede pagal 2006 m. IPCC gaires dėl nacionalinės šiltnamio efekto sukeliančių dujų apskaitos, remiantis žemės dangos ir žemės naudojimo statistiniu tyrimu (LUCAS) dirvožemio srityje, Jones A. et al., „<i>LUCAS Soil 2022</i>“, JRC techninė ataskaita, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2021 m.</p>
<i>Miško, kuriame vyrauja vietinės medžių rūšys, dalis</i>	<p>Aprašymas: <i>Miško ir kitos medžiais apaugusios žemės, kurioje vyrauja (> 50 % dangos) vietinės medžių rūšys, dalis</i></p> <p>Vienetas: <i>procentas</i></p> <p>Metodika: <i>parengta ir naudojama FOREST EUROPE, „State of Europe’s Forests 2020“, FOREST EUROPE 2020 ir nacionalinių miškų inventorizavimo apraše, Tomppo E. et al., „National Forest Inventories: Pathways for Common Reporting“, Springer, 2010 m.</i></p>
<i>Medžių rūšių įvairovė</i>	<p>Aprašymas: <i>šiuo rodikliu apibūdinamas vidutinis medžių rūšių, aptinkamų miško plotuose, skaičius</i></p> <p>Vienetas: <i>indeksas</i></p> <p>Metodika: <i>grindžiama FOREST EUROPE, „State of Europe’s Forests 2020“, FOREST EUROPE 2020 ir nacionalinių miškų inventorizavimo apraše, Tomppo E. et al., „National Forest Inventories: Pathways for Common Reporting“, Springer, 2010 m.</i></p>

VII PRIEDAS

14 STRAIPSNIO 16 DALYJE NURODYTŲ ATKŪRIMO PRIEMONIŲ PAVYZDŽIŲ

SARAŠAS

- 1) Atkurti šlapynes, atkuriant nusausintų durpynų drėgnumą, pašalinant durpynų drenažo struktūras arba išardant polderius ir nutraukiant durpių kasimą.
- 2) Gerinti hidrologines sąlygas didinant paviršinio vandens kiekybę, kokybę ir dinamiką ir požeminio vandens lygį natūralioms ir pusiau natūralioms ekosistemoms.
- 3) Pašalinti nepageidajamus krūmokšnius arba nevietinius želdinius pievose, šlapynėse, miškuose ir retai augalais apaugusioje žemėje.
- 4) Taikyti durpininkystę.
- 5) Gražinti upių vingiuotumą ir vėl sujungti dirbtinai iškirstus vingius ar senvages.
- 6) Pašalinti išilgines ir skersines kliūtis, pavyzdžiui, pylimus ir užtvankas; suteikti daugiau erdvės upių dinamikai ir atkurti laisvai tekančius upių ruožus.

- 7) Renatūralizuoti upių dugno ir ežerų bei žemumų vandentakių natūralią aplinką, pavyzdžiui, pašalinant dirbtinį dugno sutvirtinimą, optimizuojant substrato sudėtį, gerinant arba plėtojant buveinės užimamą plotą.
- 8) Atkurti natūralius nuosėdų susidarymo procesus.
- 9) Įrengti pakrančių apsaugos priemonės, pavyzdžiui, pakrančių miškus, apsaugines juostas, pievas ar ganyklas.
- 10) Užtikrinti daugiau miškų ekosistemų elementų, pavyzdžiui, didelių, senų ir nykstančių medžių (medžių buveinių), taip pat gulinčių ir stovinčių sausulių.
- 11) Siekti įvairios miškų struktūros, **pavyzdžiui, rūšių sudėties** ir amžiaus požiūriu, sudaryti sąlygas natūraliam medžių rūšių atžėlimui ir kaitai.
- 12) ***Padėti kilmės vietų ir rūšių migracijai tais atvejais, kai to gali prireikti dėl klimato kaitos.***
- 13) Didinti miškų įvairovę **atkuriant** ne miško buveinių, pavyzdžiui, atvirų pievų ar viržynų, tvenkinių ar uolėtų teritorijų, mozaiką.
- 14) Taikyti gamtai artimos miškotvarkos arba tolydžia miško danga grindžiamos miškininkystės metodus; introdukuoti vietines medžių rūšis.

- 15) Skatinti senųjų vietinių miškų ir brandžių medynų plėtrą, pavyzdžiui, nutraukiant medienos ruošą ***arba taikant aktyvų valdymą, kuriuo pirmenybė teikiama autoregulavimo funkcijų ir tinkamo atsparumo plėtojimui.***
- 16) Ariamojoje žemėje ir intensyviai naudojamose pievose įrengti didelės įvairovės kraštovaizdžio elementus, pavyzdžiui, apsaugines juostas, laukų paribius su vietinėmis gėlėmis, gyvatvores, medžius, mažus miškus, terasų sienas, tvenkinius, ekologinius koridorius, laiptelius ir kt.
- 17) Didinti žemės ūkio paskirties žemės plotą, kuriam taikomi agroekologinio valdymo metodai, pavyzdžiui, ekologinis ūkininkavimas arba agromiškininkystė, mišrioji augalininkystė ir sėjomaina, integruotas kenkėjų ir maistinių medžiagų valdymas.
- 18) Prireikus sumažinti ganymo intensyvumą arba šienavimą pievose ir grąžinti ekstensyvųjį naminių gyvulių ganymą ir ekstensyvųjį šienavimą ten, kur jie buvo nutraukti.
- 19) Nutraukti arba sumažinti cheminių pesticidų, taip pat cheminių ir gyvūnų mėšlo trąšų naudojimą.
- 20) Nutraukti pievų arimą ir produktyvios žolės sėklų introdukciją.

- 21) Pašalinti želdinius buvusiose dinamiškose žemyninių kopų sistemose, kad būtų galima atkurti natūralią vėjo dinamiką atvirose buveinėse.
- 22) Gerinti jungtis tarp buveinių, kad būtų sudarytos sąlygos rūšių populiacijų vystymuisi ir pakankamiems individų ar genetiniams mainams, taip pat rūšių migracijai ir prisitaikymui prie klimato kaitos.
- 23) Sudaryti sąlygas ekosistemoms plėtoti savo natūralią dinamiką, pavyzdžiui, atsisakant medienos ruošos ir skatinant natūralumą bei laukinę gamtą.
- 24) Pašalinti ir kontroliuoti invazines svetas rūšis ir užkirsti kelią naujai jų introdukcijai arba ją kuo labiau sumažinti.
- 25) Kuo labiau sumažinti neigiamą žvejybos poveikį jūrų ekosistemai, pavyzdžiui, naudojant įrangą, kurios poveikis jūros dugnui yra mažesnis.
- 26) Atkurti svarbias žuvų neršto ir jauniklių augimo vietas.
- 27) Sukurti struktūras arba substratus, skatinančius jūros gyvūnijos sugrįžimą remiant koralų, aštrių ar akmenų rifų atkūrimą.
- 28) Atkurti jūros žolių pievas ir rudadumblių miškus aktyviai stabilizuojant jūros dugną, mažinant ir, kai įmanoma, šalinant neigiamą poveikį arba aktyviai dauginant ir sodinant augalus.

- 29) *Atkurti būdingų vietinių rūšių populiaciją, kuri yra gyvybiškai svarbi jūrų buveinių ekologijai, arba pagerinti jos padėtį, taikant pasyvias arba aktyvias atkūrimo priemones, pavyzdžiui, introdukuojant jaunikius.*
- 30) Mažinti įvairių formų jūros taršą, pavyzdžiui, maisto medžiagų apkrovą, povandeninį triukšmą ir plastiko atliekas.
- 31) Plėsti miesto žaliašias erdves, kurioms būdingi ekosistemų elementai, pavyzdžiui, didinti parkų, medžių ir miškingų plotų **■**, žaliųjų stogų, laukinių gėlių pievų, sodų, miesto sodų, medžiais apsodintų gatvių, miesto pievų ir gyvatvorių, tvenkinių ir vandentakių skaičių, *atsižvelgiant į, inter alia, rūšių įvairovę, vietines rūšis, vietos sąlygas ir atsparumą klimato kaitai.*
- 32) Sustabdyti ir sumažinti taršą vaistais, pavojingomis cheminėmis medžiagomis, miesto ir pramonės nuotekomis ir kitomis atliekomis, įskaitant šiukšles ir plastiką, taip pat šviesos taršą visose ekosistemose arba ištaisyti jos padarytą žalą.
- 33) Apleistas teritorijas, buvusias pramonines zonas ir karjerus paversti gamtos teritorijomis.
-

Or. en